

IOACHIMI VADIANI HELVETII, IN
POMPONII MELAE LIBRVM
SECVDVM COMMEN-
TARIA.

SCYTHIA EUROPEA.

Odo sinistro. Europa, inquit, paulò ante ingressis ad sinistrũ sita, egredientibus in Mæotin dextra sit. Hæc dextri & sinistri ratio frequenter ab authoribus situs terræ obseruatur. Plin. lib. 3. de freto Gaditano: Qua irrumpēs Oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur, huic intranti dextra Africa est, læua Europa. Pomponius supra libr. 1. de eodem. Hinc in nostrum mare pergentibus læua Hispania, Mauritania dextra est. **b** Huc. Rhiphæi mōtes scilicet, hoc est ad Europæ latus.

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS
LIBER SECVDVS.
SCYTHIA EUROPEA.

Siæ in nostrũ mare Tanainq; ver-
gētis, quẽ dixi, finis ac situsest. At
peundẽ amnem in Mæotida re-
meantibus ad dextrã Europa est,
modo sinistro latere in nauigatiũ
apposita, ac Rhiphæis montibus
(nã et **b** huc illi pertinet) proxima. Cadentes ^c assidue
niues adeo inuia efficiunt, vt ultra ne visum quidẽ in-
tendentiũ admittat. Deinde est ^d regio ditis admodũ
solis, inhabitabilis tamẽ: quia Gryphi sæuũ et ptinax
ferarũ genus, aurũ terra penitus egestũ mire amant,
mireq; custodiũt, et sunt infesti attingētibus. Hoim
primi sunt ^e Scythæ, Scytharũq; quis singuli oculi es-
se dicũt ^f Arimaspi. Ab eis ^g Essedones vsq; ad Mæo-
tida. Huius flexũ ^h Buges amnis secat, ⁱ Agathyrsi et
Sauromatæ ambiũt, quia pro sedibus plaustra habẽt

Id qđ octaua Europæ tabula Ptolemæus
demōstrat: quãquã hodie cōstat supra Rhi-
phæos in Arcton Europæ partẽ ad sinum
Venedicũ procurrere, neglectã priscis, qui
cognitarũ Asiæ atq; Europæ illic terrarũ
sequestrũ esse Tanais defluxũ uoluerũt.
Hinc Lucan. lib. 3. Qua uertice lapsus Rhi-
phæo Tanais diuersi nomina mundi Im-
pōuit ripis, Asiæque & terminus idem Eu-
ropæ & mediæ dirimens confinia terræ,
Nũc hunc, nunc illum, qua flectitur, ampli-
at orbem. **c** Assidue non toto anno, sed
hyeme, quam multo habet nostra longio-
rem, et propter maiorem cœli declinatio-
nem, duriolem. Quanquam Plin. et Solin.
præ cæteris temporum uicissitudine cum
tractũ carere scribant: fama uetustatis, pu-
to, moti magis q̄ ueri noscendi desyderio.
Plin. cap. 12. quarti lib. Mox, inquit, Rhi-
phæi montes, & assiduo niuis casu penna-
rũ similitudine Pterophoros appellata re-
gio. Solin. Pterophoro dicũt, quippe casus
continuarũ niuiũ quoddã ibi exprimit si-
mile pennarũ. Græcis πτερόπεννην si-
gnificat. Lata igitur de sæq; niue fit, ut ui-

Tanais.

sum intendere, & prospicere longius nemo queat. In eius confinijs erecte sunt Alexandro & Augusto Cæsar. aræ.
Tantæ olim principibus uiris gloriæ fuit, longinqua attigisse terrarũ. **d** Regio ditis. Ges litron Plinius appel-
lat. 7. lib. quæ de Gryphibus referuntur fabulosa existimans. Pugnam cũ Arimaspiis, & bestia ferociam, elegãtissime
reddidit Solinus. Nos quoq; in Elegia de Vadianorum imaginibus ad Melchiorem fratrem, inter cætera de Gryphibus
sic lusimus: Igne micant oali, curuatur acumine rostrũ, Sibilat et grandi lingua retorta sono, Fulca toris ceruix præ-
acutis auribus extat. Fronsq; minax acris signa uigoris habet: Horrescunt uillis armi crispantibus atri, Asperat et du-
ros ungula fissa pedes. Cauda ferit clunes, talos demissa sub imos, Et nodũ hirsuto turbine finis habet. **e**
Scythæ. Europæi, de quibus alibi. **f** Arimaspi. Vnacula gēs, ut Solinus ait. Herod. li. 4. scribit Scytharũ lingua Ari-
maspiũ, & spu oculum significare, ut Arimaspos in uniuersum hac lingua unoculos dici credamus. At illis unus tan-
tũ in media frõte insignis est, ut olim Cyclopibus, si Poëtis credimus. Idẽ apud Græcos scriptores legisse se Gellius af-
firmat cap. 4. lib. 9. Ammian. 22. li. Arimaspos iustos homines esse placiditateq; cognitos affirmat. Philostratus. 3. li.
in India quoq; Gryphes esse, et Soli sacros ait, magnitudine ac uiribus leonibus pares, graui uolatu, qđ ad eò plumati
nō sint, Elephatorũq; et Draconũ uictores. Diuus quoq; Hieronymus in epistola quadã ad Rusticũ monachũ, de au-
reis Indiæ mōtib; Quos, inq̄t, adire propter Gryphos & Dracones, et immẽsorũ corporũ monstra, impossibile est.
g Essedones. Hi Scythiam utranq; incolũt. In Asia iuxta Arrichos & Napæos siti, qui in Cimmeriũ incunant.
Quemadmodum & Geloni & Massagetæ, alijq; multi: quod fieri potuit uicinitate populorum per paludem cõmean-
tum, ut in utroq; littore cognomines essent. Nam sedes mutare Scythis nullus labor est. Inde illa & nominum &
locorum apud illustres auctores uarietas. A Tanais autem proarsu adusque ostia Danubij, loca & gentes Eu-
ropæ Sarmatiæ, quæ in Paludem & Pontum uergit, prius enumerat Pomponius, mox gentium subdit mores.
h Buges. Plin. Bugen illic laam uocat. Supra Bugen uerò amnes sunt, Agarũ, quẽ Sagarĩ Ouidius nominat,
et Lycus, clarissimi. Ptolem. et cæteris. Sauromatæ autẽ et Sarmatæ una gēs sũt, Plin. **h** Agathyrsi. Cœruleo ca-
pillo

Elegia Vadi-
diani de Gry-
phibus.

Philostratus

Essedones
Scythæ cog-
nomines in
Europa &
Asia.

Hamaxobi /
r.e.

Sigismundus
Sarmaticae
rex

κρηῶν μέτω
πον.
Cherrone /
sus oppidū.
Cherrone /
sus peninsula

Hylea regio

Boues sine
cornibus.

pillo insignes, Pli. qui cap. 12. lib. 4. de hoc tractu multa. Maro pictos cognominat: ab Agathyrso Herc. filio dictos Hero. li. 4. scribit. Ruf. ex Dion. Praeclariq; sagis semp pictis Agathyrsi. a Hamaxobite. Graecis enim ἁμαξία plaustrū dicitur. Ptole. internis haud longe à Borysthene locauit, et Hamaxobios noīat. Crediderim eos esse, quos hodie alibi sitos Poloni Moscouitas uocāt corrupto uocabulo: quorū fines, dū hęc scribebā, maximus Sarmaticae princeps Sigismundus ingressus, longe lateq; ferro et igne depopulatus est, cū ante maxima clade ad Borysthenē multa millia profugisset. Indignatus ob arcem Schmolenski proditiōe illis traditā, ad quā recuperandā etiāniū contēdit, Princeps optimus et uictoriosissimus, nec nisi in pfidū hostē seuius. Non uerō sū nescius in Scythia esse Moschos, à quibus Moschici montes dicantur, de quibus alibi mētio facta est. b Obliqua. Inspice tab. 8. Europae Ptol. ab Agaro promontorio in Taphras usq; ea curuatura est, qua occurrate Cherroneso sinū facit, quē Coretū Plinius noīat: in eū Buges et Gerus corruāt. Ptol. Bicen dicitur, et Flac. li. 6. Quiq; lacū cinxere Bicen, nō aliud intellexisse uidetur. c Plaga. Taurica Cherronesi. d Satarchae. Bellicosissimi. Val. Flac. lib. 6. Iaxamatae Toriniq; et flauicrine Satarchae. e Myrmetiō. Meminit omnī Plin. et indicat Ptol. Panticapeū Milesiorū praecipuū est, et reliquarū uelut mater, ut Ammianus li. 22. scribit. Ideo Strab. li. 7. Bosphoranorū metropolim eā uocat. Est et iuxta Heraclea urbs maxime insignis Plin. Non praeterierim Bosphorū illū. 1500. passus latū, inter Panticapeū et Cimmericū, qđ in Asiatico littore sitū est. Plin. f Taurici. Iuxta quos Tauroscythae, de quibus infra. g Super eos. In meridiem. h καλός λιμήν, hoc est bonus portus: ita Graeci nominarūt, à re scilicet, ut solēt frequentissime. i κρηῶν μέτωπον, hoc est Arietis frontē, qđ late in pelagus promineat, saxea indubie fronte Carambico aduersum: eiusdē nominis aliud in Creta est, de quo alibi. k Parthenion. Ita quoq; lib. 3. Ptolemaeus noīat, ut alios praetercā, à Diana Taurica uirgine dictum. l Cherronesus. Duplex illic fuit, antiqua scilicet et noua. Pto. quoq; Cherronesū oppidū iuxta Heracleā statuit, cuius lib. 22. magna laude Ammianus meminit. Tota uerō peninsula Taurica Cherronesi nomen habet, non à mōtib; Tauricis, sed Tauro potius aīali, quē aratro ligari, et sulcare terras Osiris hic istituerit, ut Raphaēl adnotauit, quanquā aliter Hermolaus sentit cap. 13. lib. 4. Plin. m Nymphaeo specu. Plin. et Strab. oppidū esse scribunt, utriq; nomē à Nymphis Dianae affectis dari potuit. n Subitū. Vide Ptol. o Quinq; millia. Hęc angustia Isthmū facit. p Taphrae. Florus, qui sub Traiano uixit, oppidū esse lib. 1. indicat. Traiani auspicijs aliquādo captū. q Carci. A Carcina. est et Carcinitus annis oppidū praeter fluēs Ptol. r Gerros. Ptolemaeus à Plinio et Mela diuersus, Gerrum iuxta Lycum statuit, et in sinum fluere, qui supra Tauricam est, ostēdit, quemadmodū et Bugem: illi Carcinitem malunt. Flac. Gerus r simplici protulit lib. 6. Gangaridum, potāq; Gerus quos efferat unda. s Hypacyris. Carcinitus, ut coniectura est, à Ptolemaeo dictus: meminit eius libro 4. Herod. t Diuersis fontibus. Plin. Diuerso uenientes tractu. u Quae. Regio Hylea dicitur, unde et mare illic Hyleum. Herod. lib. 4. omnem oram istam arboribus carere scribit, praeter Hyleam, cuius excelsissima extent: propterea Val. Flac. lib. 6. de eo ipso loco: Densior haud usquam nec celsior extulit ullos Sylua trabes, fessaq; prius rediere sagittae, Arboris ad summū quā peruenere caumen. Strab. author est, in his locis a sinos non esse, quod hoc animal frigoris impatientissimum sit: et alicubi boues esse sine cornibus, quod ea quoque frigora minus tolerant. x Panticapes. Plinius: Panticapes, inquit, annis, qui Nomadas et Georgos disternat. Hos terrae colendae, illos rei pecuarie deditos. Sed de his populis infra. y Terra. Vide Ptolemaeum. Scribit Plin. lib. 4. in sulam illic esse Achillis cognominatā, et eius uiri tumulo clarā, à qua. 125. mil. passuū interuallo peninsula illa iacet, forma gladij in transfuersū porrecta, ab exercitatione eiusdē cognominata δρόμος ἀχιλλέως, id est Achilles cursus. Quod attinet ad Achillem, Phthius ne ille fuerit, an indigena, nō cōuenit. Nam Eustathius fuisse ait, qui regem indigenam crediderint: quod uerum esse illa doctae, quod cum Straboni lib. 13. tum alijs ad Siguum Troadis Achillis Pelidae et tumulus fuit et templū. Quanquā sunt qui Iphigeniam à Diana raptam in hęc loca seutū Achillem affirmant. Vtque, de Phthio Pomponius intelligit. Id certe eo modo fieri potuit, quo uetustas uni Herauli ea tribuit, quae à multis gesta fuerunt.

^a Tum Borysthenes. De Borysthene Plin. Strab. Solinus, sed diligentissime lib. 4. Herodotus, qui pisces illos ossibus carentes Antacces nominat, eorum generis fortasse, quos Danubius alit, ossium loco cartilaginem habentes: quos optimos esu, barbaro hodie uocabulo Husones nominant accolæ Germani. Borysthene Polonis Nepar dicitur, ad cuius ripam nuper maxima uictoria inuictissimus Sarmatiæ rex Sigismundus potitus est in Moschos, seu magis Hamaxobitas: ex quibus captiuos multos, quos Victor ille rex ad Leonem. 10. Pontificem maximum destinauerat, Vien-

Borysthene
Antaccei.
Husones.
Sigismundus
Poloni. rex
Hamaxobi /
te.

ne uidimus, robore & proceritate maxime insignes, ceterum truci aspectu, religione uero Græca, linguæque Illyricæ nõ ab simili, nam facile hanc intelligebant. Cibus illi capturi tabellas quasdam depromptas ad proximum parietem suspendebant, ante eas tacito murmure cæteruatim orantes, & subinde capite adusque genua flexo, hoc se modo gratias agere Deo immortalis aiebant. Cùmque illa attentius obseruare me uidissent, cõminus omnia ceu se se ex religione commendaturi essent, ostēderunt. In tabellis imago erat Mariæ uirginis, diui Nicolai, diuæ Catharinæ, in stanneis scriniolis nescio quid reliquiarum. Eos Maximilianus Imperator, cum ad se perducti essent, nescio qua causa, liberos esse uoluit, donatosque eleganti uestitu ad Daciae regem ea condicione misit, ut patriæ incolumes restituerentur. De anne ipso perpulchra quedam habet Marcellinus libro. 22. Illud obiter adnotandum, equum Hadriani agillimum celerrimumque in historijs celebrari, adeo à suo deamaturno principe, ut mortuo & sepulchrum fecerit Hadrianus, & columnam erexerit, in scripto Epigrammate, sicut in Hadriano refert Dion. ^b Gentem sui nominis. Borysthenedas. ^c Borystheneda. Clarissima oppida. Olbia autem et Olbis dicitur, meminerunt Plinius et Ptolemæus: quanquã hic eandem esse Olbiã & Borysthenedam affirmat lib. 3. Strabonem secutus, qui in eadem est sententia, & Olbiam, id est Beatam dictam scribit libro. 7. Memorabilis est & hæc Antonini Pij contra Tauroscythas missis auxilijs, quibus uictores Olbiani à Tauroscythis obsides extorserunt.

^d Callipidas. Herodo. eosdem Græcoscythas nominat, quod ex Græcis Scythæ facti sint. ^e Hypanis. Vitruuius cap. 3. lib. 8. In Ponto, inquit, est flumen Hypanis, qui à capite profluit circiter millia. 40. sapore dulcissimo: deinde cum peruenit ad locum, qui est ab ostio ad millia. 160. admiscetur ei fonticulus oppidoquã paruulus. Is cùm in eum influit, tunc tantam magnitudinem fluminis facit amarum. Fonticulum Exampeum Herodo. libro. 4. à loco nominatum ait, in quo oritur. Exampeum autem Scythæ, id est sacre uia cognominant. Quo in tractu capacissimum illud abenum spectatum est, cuius inibi meminit idem auctor. De bestiolis Hemerobijs in Hypane nascentibus Plini. II. libro, & prima Tuscul. M. Ciæro. Qui uero Hypanim Borysthenedam misceri crediderunt, Borysthenedas undas coeruleas supernatare affirmarunt: Austro autem flante Hypanis aquas superiores fieri, ut Plinius quinto capite libri trigesimi primi scribit. Ouid. 15. lib. transfor. Quid nõ et Scythicis Hypanis de montibus ortus, qui fuerat dulcis, salibus uiciatur amaris. Est & in India Hypanis Eustathio, & Straboni lib. 15. Ad quẽ illud Propertij referri poterit: Quantũ Hypanis Veneto distat ab Eridano, ob maximã annium distantia. Causas autem amaricicis aquarum apud Vitruuium lege libro citato. ^f Axiaces. Fluius in gens, & à Barbaris Nester dictus, ex Peucinis iugis, qui Carpatho coheret, oritur. ^g Hos. Axiaces. ^h Tyra. Hic Istro proximus Mysiæ partem perlabitur. Ptolemæo et Ammiano Tyras dictus: oppidum uero hic Tyron nominat, libro uigesimo secundo. Phœniam coloniam, nisi corruptum exemplar est. ⁱ At ille. Ister scilicet, qui terminus est Europeæ Scythiæ à meridie. Appianus in Procemio histori. In Europa, inquit, fluij duo, Rhenus & Ister, potissimum Romanis finem imponunt: quorum quidem Rhenus ad Borealem oceanum, Ister ad Euxinum Pontum influit. Hunc secundum Nilum annium maximum, qui in mediterraneum pelagus fluunt, Sallustius scripsit, ut capite septimo libri decimi Gellius testatur. Strabo certe libro septimo, omnes

Hypanis

Axiaces

Danubius.

eum Europæ fluuios superare, Herodotus quarto libro fluuiorum maximum uocat. Quod ad ortum eius attinet, haud quaquam bene Strabo, qui non longe ab Adriatico ex iisdem iugis Rhenum & Danubium oriri putauit. Melius Plinius multis eum ultra Alpes (in septentrionem scilicet) nullibus fontes habere asseruit, in iugis montis Arnobæ, cuius & Dionysius meminit, ut Rufus: Arnoba mons Istro pater est, cadit Arnobæ hiatu Flumen in Boos autem conuertitur axes, Euxinóque salo prouoluitur, ora per æquor Quinq; uomunt annē. &c. Ammianus libro uigesimosecundo in Scythiæ Europæ nomenclatura: Amnis, inquit, Danubius oriēs prope Rauracos montes limitibus Rheticis per latiore orbem protentus, ac sexaginta nauigabiles penè recipiens fluuios, septē ostijs per hoc Scythicum latus erumpit in mare. &c. Apud Plinium igitur non Taurici Galliæ oppidi, sed Raurici lego: atque ita legit Hermodolus. Huius hodie loco inelytam BASSILEAM esse multorū sentētia est. Solinus quoque Rauricos uocauit, testate id ueterum exemplarium fide. Falsissime uerò omnium Herodotus, qui libro secundo in Celtis & Pyrenæis iugis Istrum oriri credidit. Quod ipsum sensisse eū minime est mirum, qui Padum ignorauerit, & Turijs tamen in Italia suam illam historiam condidit, anno urbis condite trecentesimo decimo, ut Plinius capite quarto duodecimi libri scribit. In eadem sententia Aristoteles fuit, ut ex libro eius Meteororum scaudo, ubi de fluminum prouentu mentio est, apparet: mirum autem quā false Apollonius, qui in Hiperboreis nasci Danubium cecinit. Lege Plin. cap. 12. libr. 4. Philostratum libr. 3. & in Germaniæ situ Tacitum. Mantoam eum aliquando dictum Stephanus est author. Pagus, ad quem oritur, hodie accolarum lingua Tuneschingen nominatur: inde prolapsus diuagatur in palustria, mox in alueum receptus, et subinde allabētib; riuis auertior Vlmam petit, clarissimā et opulentissimam Sueuiæ ætate nostra urbem: ibiq; Ilerum accipit clarissimum ex Alamangauijs annem, cuius libro Austriados octauo Richardus meus meminit. Et Campidunus Iler describit Algauios, genus insuperabile bello: quo in loco, sexaginta annium, qui in Istrum defluunt, doctè simul & (ut barbara sinebant recentia nomina) eleganter. De Istro sic Lucanus libro secundo: Hister casuros in quælibet æquora fontes Accipit, & Scythicas non solus exit in undas. De Ostiorum numero non conuenit. Plin. sex eum fluminibus in pontum euoluit, tanto impetu & undarum copia, ut prodatur in 40. millium passuum longitudine uinci mare, dulcēque intelligi haustum. Tacitus (nisi fallor) sex ostiorum meminit. In qua sententia & Ptolemæus est. At Dionysius, Strabo, Herodotus quinque. Ammianus & Solinus septem: quibus (quod equidem sciam) accedunt Val. Flaccus & Ouidius. Flaccus libr. 4. Non septem gemini memorem, quas exitus Istri, Quas Tanais, flauusque Lices, Hypanisq; Nomāsque Adadat opes? &c. & lib. 3. Haud procul hinc in gens Scythici ruit exitus Istri, Fundere non uno tantum quem flumina cornu, Accipimus, septem exit aquis, septem ostia pandit. Ouidius libr. tristium. 2. Solus ad egressus missus septemplex Istri. Statius quoque lib. Thebai. 5. An te septenus habebit Ister, & undoso circumflua coniuge Peuce? Glacie rigescit quælibet onera sustinente, cuius in gentes orbis excisos in inferiori Pannonia per brumam speabus indūt, mox æstate frustatim depromunt frigoris pertinatis perdurante. Estq; eius præcipuus in frigidandi usus, frustulis etiam in pocula iniectis, ubi caloris uehementia uinum intepuit: sumq; eiusmodi, ut sum expertus, iucūdi magis, quā salubres haustus. Glacies enim potatur, & est insueta præcordijs eo tempore frigiditas. Libet uerò penos montiū, ut Plinij uerbis utar, in uoluptatem gula uertere. Quem morē & in Italia fuisse quinto capite. 19. libri indicat Gellius. Lege Ouidium libro de trist. tertio. Virg. 3. Georgi. & in Panegyri ad Traianum Plinium. ut crescat & inundet, Seneca libro quarto nat. questionum perbelle scripsit: uerū in hoc molestus, quod medijs cum caloribus augeri negat. Contrarium enim ipse expertus sum, cum hæc ad ripam eius conscriberem, cominuo decennio studiorum gratia, in inelyta Austriadum ciuitate Vienna, quæ omnium urbium, quas Ister sustinet, & ædium magnificentia, & rerum facili copia clarissima est, alitus. a Danubius est. Supra Cataractas Danubius, infra uerò Ister dicitur: sunt autem hæc maxime intra montes Dacorum, Straboni: eos hodie Iazigibus & Transsylvanis finitimos Vualachos nominant, uocabulo Boiemis Sarmatisq; uernaualo, quod inde natum uidetur, nanque ty Vlasschi Italos uocant, quos ibi conseruisse ex Pannonicis Sarmaticisq; Romanorum bellis constat: am ne hodie quidem eorum lingua ab Italica multum sit absona. Proinde, Bithynicus Dion author est, Traianum ponte mirando & memorabili super Danubij ripis extructo, & Deabalo uicto, Daciam iuris & diuisionis Romanæ fecisse: qua mox in prouinciam redacta, & urbes conditas ait, & colonos deductos: durauitque is rerum status ad usque Aureliani imperium, nec amplius, sicut in Aureliani uita Vopiscus tradit, & meminit in rerum Romanarum Epitome Rufus Sextus. Nihil mirum igitur si superstites P. R. colonos suæ lingue reliquias asseruantem, finitimi Vualachos dixere, tanquam Italos dicant. Non ignoro Silium Aeneam in Europæ descriptione sentire aliter: an uerò bene sentiat, candidi lectoris iudicium esto: nam non barbarum solum, sed recentissimum id uocabulum esse historiarum testatur fides. Porro Ouidius libro de Ponto quarto, ubi Flacci meminit, his uersibus: Præfuit his Græcine locis modo Flaccus, &

Herodoti et
Aristotelis
incuria.

Ilerus.
Richardus
Bartholinus

Ostia Danu-
bij.

Vienna Aus-
triac.

Vualachi.

Aeneas
Silius.
Ouidius.

as, & illo Ripa ferox Istri sub duce tuta fuit. Hic tenuit Mysas gentes in pace fideli &c. Mysos enim tenuisse, non
 Dacos, praesertim transdanubianos indicat. **a** Effedones. Sumpsit ex Herodoti libro quarto: memi-
 nit pluribus Solinus. **b** Festo coitu familiarium. Frequenti & solenni. **c** Hec sunt apud eos.
 Acclamatio est Mele familiaris, ut infra: Is, inquit, honos praecipuus est. De Agathyrsis ante retulimus. **d**
 Maioribus praestant. Sturpis sunt magis famigeratae. **e** Ablui nequeant. Admixtis scilicet, quae firmitatem colori

Effedones funera parentum laeti, & uictimis, ac **b** fe-
 sto coitu familiarium celebrant. Corpora ipsa laniata,
 & caelis pecorum uisceribus immixta epulando con-
 sumunt. Capita ubi fabre expoliuere, auro cincta pro-
 poculis gerunt. Hae sunt apud eos ipsos pietatis ulti-
 ma officia. Agathyrsi ora artusque pingunt, ut qui-
 que **d** maioribus praestant, ita magis uel minus, caete-
 rum iisdem omnes notis, & sic ut **e** abluui nequeant.
 Sarmatae auri & argenti maximarum **f** pestium
 ignari **g** uice rerum commercia exercent, atque ob sae-
 ua hyemis admodum assidue demersis in humum se-
 dibus, **h** specus aut suffossa habitant. Totum **i** braccati
 corpus, & nisi qua uident etiam ora uestiti. **k** Tauri I-
 phigeniae & Orestis aduentu maxime memorati: im-
 manes sunt moribus, immanemque famam habent, so-
 lere uictimis aduenas caedere. **l** Basilidis ab Hercule
 & Echidna generis principia sunt, mores regij, arma
 tantum sagittae. Vagi **m** Nomades pecorum pabula
 sequuntur: atque ut illa pecorum durant, ita diu ita-
 tam sedem agunt. Colunt **n** Georgi, exercentque a-
 gros. **o** Axiacae furari quid sit ignorant: ideoque nec sua

bus praestant, qualia multa sunt. **f**
 Pestium. Nullum enim est sceleris genus
 ad quod auro argentiue non impellamur,
 nec quicquam publicae saluti magis noxi-
 um, quam quae haec sitit auaritia. Unde per
 belle Pythius a Laedemonijs interroga-
 tus, qua re statum reip. amissuri essent?
 Auaricia respondit, ut Cicerone scribit lib.
 de Officijs. 2. Nec inelegans illud est ex
 captiuis Plaut. Odi ego aurum, multa se-
 pe multis persuasit perperam. **g**
 uice rerum. Ut hodie quoque, nam merci-
 bus collatis, sequestro faciunt aestimatio-
 nis copiam: utque ille pronuntiauerit, ita di-
 cto parent. **h** Specus. Ob id & Tro-
 glodyte dicti, ut illi Aethiopici: nisi quod
 hi aestum, illi frigus terrarum defossis ar-
 cere solent. Virg. Georg. 3. Ipsi in defossis
 specubus secura sub alta Ocra agunt terra,
 congestaque robora, totas aduoluere focis
 ulmos ignique dedere. Natura quoque Sar-
 maticis animalibus cum magnitudine pro-
 uidit, tum etiam tegmine. Fortis pellem ur-
 sinam dum haec commentabar, Viennae ui-
 di ex Lituania allatam, longitudinis cubito-
 rum quinque, latitudinis tantae, ut quodlibet
 uel bouis tergus uinceret: quae Caesari Ma-
 ximiliano, tum in thermis Badensibus la-
 uanti oblata, summae admirationi fuit. **i**

Auaritia.

Sarmatarum
abstinentia.

Troglodytae.

Pellis ursinae
quinque cubito-
rum.

Braccae quae?

Rhenones qui

Thoas.

Echidna.

Furari ubi co-
cessum.

Braccati. Per Braccas Diodorus libro sexto uestes hirsutas ad septentrionem sitis usurpatas intelligit. Ouidius libro
 de trist. 3. Pellibus hirsutis arcent mala frigora Braccae, Oraque de toto corpore sola patent. Luca. libro primo de Van-
 gionibus: Et qui te laxis imitatur Sarmata Braccis. Virg. lib. Geor. tertio. Gens effrena uirum Rhiphae tunditur Eu-
 ro, Et praedum fuluis uelantur corpora fetis. Vbi Seruius. Rhenones, id est uestes de pellibus, intelligit. Seneca libro
 14. Epist. & lib. 2. Iustin. ostendunt Scythas ferè frigoris arandi causa uulpium & murem pellibus uestiri solere.
 Nobis hodie quoque omnis inde pellium copia est. A Braccis Braccarij dicti, braccarum artifices, Lampridio
 in uita Seueri. **k** Tauri. De Orestis in Tauricam aduentu multa Ouid. lib. trist. 4. Immanis autem
 sacrificij Thoas rex author fuit, hinc Diana ipsa Thoantea dicta Silio lib. 4. Sacra Thoantea ritusque imitata Dianae.
 cuius frequens mentio est apud Luca. Eusebium, Cic. Solin. Lactantium. Nec uero Scythibus tantum hic sacrificandi ri-
 tus, sed & Gallis & Italis olim frequens fuit. Ne Heliogabalo quidem omnium Tyrannorum mollissimo & effœmi-
 natissimo obstinente, quò minus humanas hostias nobilibus pueris lectis cederet. Quod ad Tauros attinet, scribit li-
 bro quarto Herod. Tauros, omnes naufragos Iphigeniae immolare solere, & precibus peractis hominis caput clau-
 ua ferire: corpus truncum è ripa deturbare, caput cruci suffigere. Captis uero bello caput amputant, referreque do-
 mum, & suffixum fuste, in tecti sublimia statuere, plerumque autem supra furnarium erigere: ideo id agentes, quod hos-
 tibus domus custodes esse sibi persuadent. **l** Basilidis ab Hercule. Nomen à moribus sortitis. Echidnae Plato
 meminit in Euthidemo, ubi Socrates Heraulem cum hydra Sophistica pugnasse ait, ob sapientiam, pro uno uero ser-
 monis capite amputato multa repullulasse. At de alia indubie Pomponius, ex qua prolem suscepit Hercules intelli-
 git. **m** Nomades. Harum gentium nomina propè abolita, communi nomenclatura, Ruthenorum alborum, Mo-
 schorum, & Tartarorum comprehenduntur, in quos magna parte, Poloniae principum imperium est: reliqua Mo-
 schus, supraque cum princeps potentissimus, quem ipsi Zarr nominant, longe lateque gubernat. **n** Georgi. Graeci
 γεωργον agricolam nominant. Constat Tauricam quoque Cherronesum Georgiam cognominatam, propter me-
 morabilem in ea frumenti copiam, Straboni. **o** Axiacae. Ab omni prorsus rei alienae usu uacantes. E regione
 apud Aegyptios furta liata & permissa fuerunt, apud Laedemonios cum omni studio affectata, ut libro undecimo

Gellius, & libro .3. Crinitus scribunt: quod ipsum Persarum quibusdam olim licuisse Coelius adnotavit lib. antiquarum lecti. 10. capite uero primo. **a** Interius. Lege omnia haec apud Herod. lib. 4. **b** Ne foedera quidem, peculiari Scythicis more. Tacitus libro .12. de Hiberis & Armenis regibus scribens: Mos est regibus, inquit, quoties in societatem coeant, implicare dextras, pollicesque inter se uincire, nodoque perstringere. Mox ubi sanguis in artus extremos suffuderit, leui ictu cruorem eliciunt, atque inuicem lambunt: id foedus arcanum habetur, quasi mutuo cruore sacratum. **c** Exemptumque sanguinem. Herod. addit, Actnacem, sagittas, securim, & iaculum eos sanguine imbueri: quo facto, multis uerbis se deuocuent, uinumque suo mixtum sanguine epotant. **d** Geloni. Idem & Solin.

e Corporis, scilicet cute, nam se pelle Craneum ambiente uestiunt. **f** Neuris. Budinis hi proximi sunt, coacti aliquando ob serpentum ingruentem copiam sedes relinquere, ut Herod. ait. Eustathius Dionysij interpres, in cantatores eos esse perhibet, qui in lupos sese, ut liberit, conuertant. Quod ipsum quandam in Arcadia gentem potuisse Plin. scribit lib. 8. & ex M. Varrone cap. 17. li. de ci. Dei. 18. Aug. retulit, ut eam ob rem Pani Lyceo illic datum cognomen, quod ex hominibus lupi fierent, creditum sit. Hermol. nominandi casu Neuroe scribit non Neuris, Graecam secutus uoculae ratione. Ouid. de quadam Thraciae ad Pallene palude similia refert lib. Met. ult. An uero id euenire possit quaeritur. Aug. lib. de ciu. Dei. 18. ca. 18. Nos, inquit, cum essemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium, ubi stabularias mulieres imbutas his malis artibus in caeseo dare solere dicebant, quibus uellent seu possent uiatoribus, unde in iumenta illico uertentur, et necessaria quaeque portaret: postquam perfunctam operam iterum ad se redirent, nec tamen in eis mentem fieri bestialem, sed rationalem humanamque seruari: sicut Apuleius in libris, quos asini aurei titulo inscripsit, sibi ipsi accidisse, ut accepto ueneno, humano animo permanente, asinus fieret, aut indicauit, aut finxit. Haec uel falsa sunt, uel tam inusitata, ut merito non credantur. Haec Augustinus. Cuius illa potissimum sententia est: Mutare quidem in bestias homines posse, non re ipsa, sed phantasticis quibusdam prestigijs, sensibus uidelicet nostris illudentibus, talem effigiem praestare: Nisi Deus, penes quem incomprehensa est formarum potestas, aliam uim creaturae, aut angelicae, aut humanae, qua id reuera fiat, quod uidetur, indiderit. Et profecto ne naturalis quidem Magiae illa uim esse credi potest, ut quae admodum rerum species inuicem mutari creduntur, ita ex homine quouis modo brutum fiat. Herod. lib. 4. negat hoc sibi persuaderi posse, quod de ista Metamorphosi dicuntur. Et Plin. Mirum est, inquit, quam procedat Graecorum credulitas. Nullum tam impudens mendacium est, ut teste careat. Mares autem in foeminas mutari, & e regione, ut Scythone fabulose narrat. **g** Mars. Simulacra, aras, & delubra nulli Deo putant statuenda praeterquam Marti, ut Herod. scribit. **h** Lignorum egentes. Herod. quoque Scythicum tractum ferè lignorum inopem esse asserit, praeter Hyleam, cuius paulo ante meminimus.

Neuri in lupos inuertiuntur

An in brutum homo mutari ueneficio queat.

Nota.

Mares in foeminas, & e regione

Thraciae limites.

custodiunt, nec aliena contingunt. Interius habitantium ritus asperior, & incultior regio est. Bella caedesque amant, mosque est bellantibus cruorem eius, quem primum interemerunt, ipsis e vulneribus ebibere. Ut quisque plures interemerit, ita apud eos habetur eximius. Caeterum expertem esse caedis, inter opprobria uel maximum est, Ne foedera quidem incruenta sunt, fauciant se, qui paciscuntur, exemptumque sanguinem, ubi permiscuere, degustant: id putant manum furae fidei pignus certissimum. Inter epulas, quot quisque interfecerit, referre laetissima & frequentissima mentio, binisque poculis, qui plurimos retulere, perpotatis interlocantur. Is honos praecipuus est. Pocula ut Esedones parentum, ita inimicissimorum capitibus exponunt. Apud Anthropophagos ipsae etiam epulae uisceribus humanis apparantur. Geloni hostium cutibus equos, seque uelant: illos reliqui corporis, se capitum. Melanchlaenis atra uestis, & ex ea nomen. Neuris statim singulis tempus est, quo si uelit in lupos, iterumque in eos qui fuere mutentur. Mars oim Deus, ei pro simulacris enses & tentoria dedicant, hominesque pro uictimis ferunt. Terrae late patent, & ob exceedentia ripas suas plerumque flumina, nusquam non ad pabula fertiles. Alicubi usque adeo steriles ad caetera, ut qui habitant, lignorum egentes, ignes ossibus alant.

THRACIA.
Is Thracia proxima est, eaque a

Vlti, in quorum numero & Pomponius est, totam eam regionem, quae trans Danubium a Savi confluente ad usque Dalmatarum Macedonumque montana procurrit, Thraciae nomine comprehendunt. Ptolemaeus, cui cum Plinio conuenit, trans Istrum totam superiorem Mysiam, inferioris autem partem prius, mox eam, quae proprie Thracia est, ab his seunctam reddidit. Mysia autem inferior, quam plerique omnes hodie Bulgariam nominari uolunt, iusta parte trans Danubium in Scythiam extenditur.

Portici
Regio ne
ior est
maligne
am arbor
uodem fru
bechu fro
is dit non
ndecus co
am et num
ra. Pauco
berimos
Montes in
ibelon. S
neo prima
tantum me
eliammo u
re, dijs al
Quidam re
zauque id
tantumias

temditur: Minor tota citra est, & Boffna, ut uolunt, nomen habet: Vtraque hodie Turca caret, ut eius continentis reliqua quoque. Inspice tab. 9. Europa Ptol. & quo excursu hæ iaceant terra, quasq; finitimas habeant, duæ pictura discito. Cassum enim est & friuolum omne illiusmodi studium, si picturam neglexeris. a Pontici lateris fronte. Id autem utriusq; Mysiæ spaciū est. b Istro. A septentrione. c Pelagoq; Euxino & Propontide ab ortu, Aegeo à meridie. d Mari propior. Nam quæ maritima sunt loca, fertilia ob radiorum ex

undis reflexionem fieri solent, maxime si alioqui frigidi sint cœli. e Malia gne. Reddit enim inuita frugem. f Vitem. Quæ terram etiam siccam & arenosam amplectitur. g Frigora. Hiberna: nam & transalpina uinea per sepe exurit Aquilo. h Ferociam. Ideo Thracæ inter ualidissimas Europæ gentes numerat: nam ad arma magis quam quem alium mollioris uitæ usum scuntur: eam ob rem Poëtæ uetusti, inter quos Euripides est, Thraciam Martis domicilium appellarunt, & Strimonium Martem ipsum, ab amne eius terræ. Herodo. quoq; Thracum Martem pulchrum nominat: Nam unice aliquando ab ipsis cultus est, adeo ut cum intonuit, aut fulgurauit, sagittis in cœlum missis, Ioui minitati sint, cum nulli alij diuinos honores, nisi Marti suo tribui uellent, authore lib. 4. Hero. i Paucos amnes. Pro regionis magnitudine. k Hebrum. In quem Orphei caput proiectum, cum Cicones eum confecissent. Ouid. lib. 11. transfor. Membra iacent diuersa locis, caput Hebre, lyraq; Excipis. &c. Nestus ut Diomedis stabulis insanus est, ita Democriti patria, quæ præterfluit, clarus. De Strimone alibi referemus. l Hæmon. situm ex Ptole-

meo distas: notissimi uerò illi non tam Orphei fato, de quo libro undecimo transfor. Ouid. quam altitudine sua, frigorisq; & Boreæ ingenti in eis impetu. Polybius author est, ut scribit Strabo, Hæmum adeo esse altum, ut utrunq; ex eo mare Aegeum & Ionium spectetur: quanquam falsum Strabo putat. Lege Liuium libro decimo, Decados quartæ, ubi de Philippo, qui Hæmum eius rei pernoscendæ gratia ascendit: ab Hæmo accolæ Hæmiontani dicti in Latina historia. m Initiante. Sacra illa insituenta: fertur enim Bacchanalium in Thracia fuisse author. & sui ipsius interitus præbuisse causam. Alij ob contempta illa sacrificia discriptum à Sithonijs putarunt, ad quod & illa Maronis accedunt, quæ Georgicon quarto pro Galli Encomio, scripta reliquit. n Altitudinis. Sex nullibus passuum in altum assurgit, Plinio. Rhodope nomen habet à Strimonis filia eius nominis, ex qua Neptunus Atho Gigantem genuit, unde & moti iuxta nomen. o Vna gens. De Thracum moribus multa in eandem sententiæ Herodotus libro. 4. & 5. multa ex utroq; Solinus, nouissime uerò Rhodiginus Cælius libro. 10. cap. 22. p

Ad mortem. Quales Druidæ in Gallia olim, de quibus tertio libro. q Getæ. Strab. libro septimo scribit, Græcis eos Getas dictos, qui utrunq; Istri latus incolunt: sicut & Mysi, qui utriq; Thracæ crediti sunt, à quibus Mysi illi Asiatici originem habuere. Constat sanè Getas Gothos dictos, & cum Alanis proxime in uerâ illâ Thraciâ inclinasse: nam & Ostrogothos Peucinis finitimos fuisse notissimum est. De illis in Caracalla Spartianus. Adde, inquit, si placet, Geticus maximus, quod Getam occiderat fratrem, & Gothi Getæ dicerentur: quos ille dum ad orientem transit, tumultuarijs prælijs deuicerat. Sed aptior est propositæ rei hic Capitolini ex Maximino locus. Et in Thraciâ uico, inquit, ubi genitus fuerat, possessiones comparauit, ac semper cum Gothis commercia exercuit: amatus est autem unice à Getis, quasi eorum ciuis, Alani quicunq; ad ripam uenerunt, amicum eum donis uicissim recurrētibus approbāt. Non me latet alibi quoq; Getas habitasse: at Pomp. de Ponticis intelligit. r Varia opinio. Qui mortem uitæ anteponendam, aut nihil saltē timendam esse sibi persuaserunt. Ob id Getæ, cæteris se Thracibus Dario dedentibus, fortissime resisterunt. Xamolxim ut numen uenerati sunt, adq; eum hoc pacto nuncium miserunt, tribus tria iacula arrepta sustinentibus: alij eum, quem missuri sunt, manibus pedibusq; deprehensis, in sublime eijciunt: quod si iaculis affixus moritur, Deum sibi propiciū esse prædicant: si uiuat, ut uirum malum, Deoq; indignum insimulant. Quis uerò

Xamolxis

Thracia Martis domicilium

Hebrus

Hæmus

Rhodopé

Getæ Xamolxim uenerati.

Nō nasci op-
timum

Drausl.

In funebrem
luxū et luctū

Diuus Cy-
prianus.

Pulchrū An-
tonini dictū

Xamolxis fuerit, atq; unde sibi illa ueneratio, Herodotus scribit in. 4. & lectu digna lib. 7. Strabo. **a** Me-
lius esse. Multi enim extiterunt, qui non nasci optimum censebant, ut libro septimo Plinius scribit. Ferunt Silenum
à Mida rege captum, id ei muneris pro sua missione dedisse. Docui te regem, non nasci longè optimum esse: proximū
autem quān primum mori. Lege Ciceronem in Tusculana prima. **b** Itaque lugentur. A Drausis id fieri scri-
bit Herodotus libro quinto. Ad editum puerum sedentes plorant, & quascunq; necesse sit illi, qui uitam ingressus
est, perpeti humanas calamitates recēsent.

Fato functos magna letitia terræ deman-
dant, referentes à quot quantisq; malis li-
beratus sit. lege Solinum. **c** Festa.
Hilaritatis & lucis plena. Atque utinam
hic saltem mos Christianis nobis receptus
foret, quibus alius uitæ indubitata est pate-
facta ueritas. Nam quid illæ pompæ fune-
bres sibi uelint, haud sanè uideo: id dubito
luci ne magis an salutis gratia, tot expē-
sis, quas nemo pauper Christianus presta-
re possit, indulgeatur? Præterea tot fune-
lia, tot pullæ uestes, & ille mœror omni-
bus tristitiæ illecebris ex cōsanguineis, a-
micis, uicinis tortus, quid prodest? Laudo
humanitatem, laudo commiserationem, at
modeste admissam: ne fato, hoc est Diuinæ
uoluntati inuidere iustitiæ tenorem uidea-
mur. Cyprianus martyr in sermone quem
ad fratres de immortalitate habuit, scribit
sibi reuelatum esse, ut assidue & publicæ
prædicaret, fratres nostros de seculo libe-
ratos non esse lugendos, cum non amittā-
tur, sed præmittantur. Nec accipiendas esse
hic atras uestes, quando illi ibi indumenta
alba iam sumpserint: ne iustæ irrisiois oc-
casione Gentilibus demus, cum iustos in
cōspectu Dei uicturos fide credimus, mor-
tuos cū perditis sint, & optimo priuati bo-
no, lugeamus. Quod dum fit, fidem quidē
nostram sermone & uocē depromimus,

cordis autem & pectoris testimonio non probamus. Hæc ferè diuus Cyprianus, ex Paulo credo u. se electionis de-
prompta. Capite enim quarto prioris ad Thessalonicenses, fratres monet, ne de his qui dormiunt, doleant more Gen-
tilium, qui spe carent. Nilus autem martyr. Mortuum, inquit, ne luge: communis etenim est uia, & beatus, qui præ-
cessit. Nam pluribus, quān ut breuiter indicari possit, mortuos non esse lugendos docet Homelia septuagesima diuus
Chrysostomus. **d** Ne fœminis. Lege Solinum. **e** Votum. Desyderium. **f** Moribus. Ita ut quæ pu-
dicitia insignis fuerit, marito commoriatur. **g** Aliæ. Coniuges, nam uni plures sunt. **h** Efferunt. Pro-
prium id in hoc sensu uerbum est. Plinius libro septimo: Ritu naturæ hominem gigni mos est, pedibus efferri.

i At quibus. Qui, inquit, superstiti es coniuges consolari uult, armis opibusq; ad rogum collatis, copiam sibi
fieri undecunq; desyderat: ut uel pacto, datis opibus, uel duello sumptis armis, fatum commutare liceat: in loco uidea-
licet ubi nec opes, nec arma planè locum habent. Id mœrentibus fœmellis in primis dolorem mitigat. **k** Detur
in manus. Si liberum sit. **l** Manent. sperant, expectant, ut Seruius exponit apud Virgilium. Te quoque magna
manens regnis penetralia nostris. **m** Proci. Quod recentes nuptias aut simulant, ut dolor abeat, aut reuera
ambiando apparant. Cur autem dolent? An quod unā mori nō licuit? An reuera quod maritum in uita amarint? quod
prioribus, quæ festum funus illis esse asserunt, non repugnat. De Getis enim est locutus, & fœminis alioqui nimis
uehementer amantibus, pro sexus imbecillitate, dolere, si quod amarunt, amiserint, maxime genuinum est. Nam &
uiros is affectus occupat: Antoninus enim Pius imperator (ut in eius uita Capitolinus scribit) cum Marcum philoso-
phum suæssorem postea suum, aulici à dolore, quem recenti obitu educatoris sui conæperat, auocarent, palam dixit:
Permittite illi ut homo sit: neq; enim uel philosophia, uel imperium tollit affectus. **n** Nupturæ. Si forma in si-
gnes sunt, uenduntur: si deformes, locantur, dote scilicet illi qui ad ducendam eam rogatur, expensa. idem Herod.
& Solinus scribunt. **o** Veneunt. Venduntur. **p** Semina ingesta. Quæ nam illa sint queritur. Plutarchus
in quæstionibus auctor est, hedere suffitum in Venerem trahere, & ebrietatem absq; uino inducere, furoremq; effi-
cere animi.

extingui tamen, sed ad beatiora transire. Alij emori
quidē, sed id melius esse quam uiuere. **b** Itaque lugē-
tur apud quosdā puerperia, natiq; deflentur. Funes-
ra contra festa sunt, & ueluti sacra cantu lusuq; celes-
brantur. **d** Ne fœminis quidem segnis est animus su-
per mortuorum uirorum corpora interfici, simulq;
sepeliri, uotum eximium habet: & quia plures simul
singulis nuptæ sunt, cuius id sit decus apud iudicatu-
ros magno certamine affectant, moribus datur, estq;
maxime lætum, cum in hoc contenditur, uincere.
Mœrent & aliæ uocibus, & cum acerbissimis plancti-
bus efferunt. **i** At quibus consolari eas animus est,
arma opesq; ad rogos deferunt, paratiq; (ut dicuntur)
cum fato iacentis, si detur in manus, uel pacisci, uel
decernere, ubi nec pugnæ, nec pecuniæ locus sit, ma-
nentq; dominas proci. **n** Nupturæ uirgines non a pa-
rentibus uiris traduntur, sed publice aut locantur du-
cendæ, aut ueneunt. Vtrum fiat ex specie & mori-
bus causa est. Probæ formosæq; in precio sunt: cæte-
ras qui habeant, mercede quæruntur. Vini usus quo-
busdam ignotus est: epulantibus tamen ubi super igne-
nes, quos circumsident, quædam semina ingesta sūt,
similis ebrietati hilaritas ex nidore contingit. In litto-

cere animi. Dioscorides quoque libro de medica materia secundo. Hedera nigra succum, & corymbos potos mentem cōturbare solere tradit. Hęc & seminibus uti inesse quis neget? At in aperto est, pharmaca esse, quę stuporē, quę uesaniam, quę somnum altissimum, & si citra modum applicentur, mortem ex frigore afferant. Pari ratione sunt, quę pota uoratāuc, aut olfacta, spiritus iuuare ipsumq; exhilarare animum queunt. Postremo fumos ē seminibus suscitari igne posse, quibus caput uini modo tentetur, quo modo de salice tradit Plinius: eoq; pacto hilaritatem etiam ē re noxia suscitari, cum omnis ebrietas naturę uim inferat. Tradit Herod. insigne esse si notis apud eos scēmine in fronte puncta sint: contrarium autem ignobile. Item ociosum esse pro honestissimo haberi, agricolam pro contemptissimo: pulcherrimum uerō esse omnium, ē raptu uiuere. Mirum autem & illud est, Thracas filios suos erudire Musica solitos ad ānos usque. 30. ut animi assueti duro caelo, & frigoribus rigidi, aliquantulum per eam lenirentur, cultioresq; mores fierent. Polybius est author.

Thracas musice studiosi.

ribus Istro proxima est Istropolis, deinde a Milesijs deducta Galatis & Tritonice, & portus Caria, & Tiristris promontorium, quod pręteruēctos alter Ponti angulus accipit aduersus Phasiaco, & nisi amplior foret, similis fuit. Hic Bizone motu terrę intercidit. Est portus Crunos, urbes Dionysiopolis, Odesfos, Messembria, Anchialos, & intimo in sinu, atque ubi Pontus alterum sui flexum angulo finit, magna Apollonia. Recta dehinc ora, nisi quod media ferme in promontorium, quod Thinniam uocant, exit, & incuruis contra se littoribus obtenditur: urbemque sustinet Halmydesion & Phileas & Phinopolim. Hactenus Pontus, deinde est Bosphorus & Propontis. In Bosphoro Byzantium. In propontide Selymbria, Perinthus, Bathynis: amnesque qui interfluunt, Erginus & Atyras. Tum Rhefo regnata quondam pars Thraciæ, & Byfanthe Samiorum, & ingens aliquando Cypsella. Post locus, quem

Istropolim. Strab. libro septimo Istro nominat, & Hero. libro secundo, iuxta Istrion Milesiorum coloniam in Euxinum labi Danubium scribit. Appia. ærte in Illyrico Istro. b Galatis. Histro poeta nobilis, qui de Tragœdia insignem librum edidit, Hermol. Citra Tritonicen Tomos est oppidū Nasonis exilio notum, quod ipsum & a Milesijs deductum Qui. innuit libro tristium primo. A quibus adueniat Miletiæ fosses ad urbem, Offensi

Tomos.

quo me contulit ira Dei. Cur autem Tomos dictum sit, eodem libro his uersibus exponit. Inde Tomos locus est dictus, quia fertur in illo Membra soror fratris consecuisse sui, nam τὸμῶν Græci incisionem dicunt. Absyrtus autem ille fuit Medea crudelitate sectus, ut idem. 3. trist. scribit. Miror autem Tortellium Grammaticum alioqui minime proletarium, dicere potuisse ad Phasidis ostium Tomon situm, cum ipse Ouidius serie locorum per Thracium littus diligentissime seruata, trans Messembriā, et Odesion locet. De Tiristri Ptol. de Bizone etiam libro secundo Plinius.

Tortellij incursiona. Cruni.

c Crunos. Plinius undecimo capite libri quarti. Dionysiopolis, inquit, ante Crunos. Portus autem a salientibus aquis nomen habet, qui græcæ Cruni appellantur, Hermol. Loca reliqua notissima sunt ex Ouid. trist. & Illyrico Appiani, ut omittam ceteros. d Apollonia. Hęc ex qua Lucullus Colossum extulit Apollinis, Calamidis opus & in Capitolio Romę statuit, ut Strabo libro septimo, & alicubi Appianus, Plin. & Solin. authores sunt, etiam si alicubi ex insula Apolloniatarum allatum innuit Plinius, quod imitatus Solin. oppidi continētis non meminit. De Messembria non pręterierim, Menembriam aliquando dictam a Mena conditore, nam Bria Thracum lingua ciuitas dicitur, Strabo libro septimo. e Recta. Non dixit æqua, nam aliquot sinibus curuatur, sed quod recto continentis tractu in Bosphorum tēditur. Vide Ptol. cui cum Pomp. in sequentium locorum serie cum primis conuenit. Notandum uerō a Messembria eius Thraciæ initium esse, quę proprie Thracia dicitur. f Byzantium. A

Apollonia.

Byzantium.

Pausania Spartano condita, ut Iusti. libro quarto. Eustathius a Byzæ Megarensium classis præfecto: liberę olim conditionis, & Ligos ante dicta Plin. hodie a Constantino magno Constantinopolis, & antea quoque noua Ro. mox temporibus Seueri, & filij sui Antonij, Antonia uocitata. Expugnata a Manumelhe Turca, Anno salutis nostrę. 1453. magna Christianę pietatis iactura: proximus uerō annis ingenti terręmotu concussa multis in locis corruit. Meminit situs, originis, & potentię ueteris Cornelius Taatus libro duodecimo. g Selymbria. Per. B. Clarissime in hoc littore, Ptolemæo, ceteris: quanquā Bathynum fluium Ptolemæus facit, iuxta quem eiusdem nominis (ut frequenter) oppidum esse potuit. Perinthus clara Amphitheatro solidi marmoris, quod inter orbis miracula spectatum est. Ammianus libro uigesimo secundo. Herculem ait eam conditam comitis sui memorię dedicasse. De Perinthe Dio. do. libro decimo sexto in amnibus quoque non conuenit, nam eosdem diuersis nominibus appellari Pomponio & Ptolemæo, non obscurum est. In huius orę recessu arx est Byzia regum Thraciæ, hirundinibus ob Terei nefandū crimē inuisa: non quod illic facinus patratum sit, in Daulide enim oppido Phocidis contigit, sed quod ea Terei patria fuerit, testibus Thucyti. & Pausania.

Byzia.

h Rhefo. Qui Troianis contra Argiuos auxiliatus est, equis optimis & alerrimis usus, cum ab Ulyssæ & Diomede occisus Homerus scribit libro Iliad. decimo, commemorat Virg. Aeneid. primo. i Byfanthe. Ptol. Bisaltam nominat. At alios Bisaltos esse constat, trans Strimonem liberę conditionis

ditionis in Macedonia, Plinio, apud quos lepores sunt duplici iecinore insignes. Gel. capite. 15. libri decimi sexti. Cypsellam, Strabo libro septimo Cypseli, Plin. Cypsellam nominat. a μακρόν τῆχ. Hoc est longum murum. Plinius libro quarto oppidum facit, dictum quod a Propontide ad sinum Meleum inter duo maria porrectis muris procurrentem excludit Cherronesum, hunc a Milciade extructum Herod. testis est. Pari studio principes Romani multis retro seculis cultiorem Britanniae partem contra Barbarorum, qui interiora habitarent, eruptiones muro producto cinxere, ut Hadrianus. 80. millia passuum longum murum fecit, auctore Spartiano: qui idem de Severo: Britanniam inquit, quod maximum Imperij eius decus est, muro per transversam insulam ducto utrinque ad sinem Oceanus muniuit. Qua de re Britannici indeptus est nomen.

Lysimachus

b Lysimachia. A Lysimacho Macedoniae conditore dicta: qui, ut Iustin. lib. 15. auctor est, uirtute et amore literarum illustris fuit. Nam Callisthenem philosophum, quem Alexander mutilatum cum cane in caueam concluderat, de uirtute sepe disputante libentissime audiuit, adeoque dilexit, ut hominis misertus, uenenum in remedium calamitatis dederit. Id Alexander cum rescisset, leoni obijci Lysimachum iussit. Cumque ad aspectum eius leo impetum fecisset, manum manipulo inuolutam Lysimachus in os Leonis immisit, arreptaque lingua feram exanimauit. Quod cum nuntiatum regi esset, admiratio cessit in satisfactionem: Nam chariorem cum deinceps ob constantiam tantae uirtutis habuit. c

Mastusia

Terra. Dispositum ex Ptol. d. Hic iuxta Lysimachiam, ubi a continente, angusto porrigitur Isthmo in Hellespontum. e Mastusia. Promontorium, Solino. Plin. lib. 4. Dein, inquit, promontorium Chersonesi Mastusia, aduersum Sigeo: in cuius fronte obliqua, Cynossema, ita appellatur Hecubae tumulus, Statio Achaeorum turris, et delubrum Protefilai, et in extrema Cherronesi fronte, quae uocatur Aeoliu, oppidum Eleus. In eandem sententiam et Strabo. Nec ignoro eius nominis promontorium et oppidum in Troade fuisse. f Chersonesus. Graecis χερσος terra, νῆσος autem insula dicitur, Chersonesus igitur peninsula est. Scribitur haec dictio nonnunquam r littera geminata. Quatuor insignes passim Chersonesi memorantur, Taurica salicet, in Euxino et Maotide, Thracia haec, de qua in praesentia fit mentio, Aurea tertia supra Gangem in ortu, iuxta sinum qui magnus dicitur Ptol. et Cymbrica septentrionalis, quae Dacia habet, quam Dani Saxo Grammaticus uocat, Germani hodie Denmark. Peloponesus uero maior celebriorque est, quam ut Chersonesi nomen admittat: quamquam et ipsa nominis etymo fretus Chersonesum Strab. nominat, et minoris Asiae in nostrum mare procurfus Cherronesus dictus auctoribus non proletrarijs. g Aegos. Marcel. 2.2. Chersonesum, inquit, pulsat Aegos Potamos, in quo loco lapides casuros ex caelo praedixit Anaxagoras. Quod ipsum et Plin. cap. 60. lib. 2. adnotauit, illic autem classe Atticam fregit Lisander Laedemonius, Athenis postea semiduritis, et triginta Tyrannis impositis, ut Plutar. in eius uita est auctor. Meminit et Iustin. lib. 5. h Est et regio. Xerxes in Graeciam iturus, angustiam Hellesponti, iunctis nauibus ita oppleuit, ut maria ante nauigata perituri peruia essent, inaudito furore, quod tamen Persarum potentia fuerit ausa: meminere lib. 2. Iustin. Caero lib. de finib. 2. et alicubi Iuuenalis, Lucretius, Solinus, Plutarchus, Martianus Capel. lib. 6. Caeteri non succurrunt: nisi quis illa Lucretij de Xerxe armina ex lib. eius. 3. mauult: ille quoque ipse uiam qui quondam per mare magnum strauit, iterque dedit legionibus ire per alium, ac pedibus salsas docuit superare lacunas, et contempsit equis insultans murmura Ponti. et c. i Protefilai. Meminit Thucydides. 8. lib. Thessalus ille fuit ex Phylace et Laodomae Acasti filiae coniunx. Ouid. k Coelos. Meminit Plin. Thucydides. 8. lib. pugnam naualem iuxta Abydum Atheniensibus cum Syracusanis et Laedemonijs fuisse scribit, Thrasyllo uidelicet et Thrasybulo ducibus, insigni parua uictoria. De hac Melae intelligere crediderim. Sunt qui ad Alcibiadem referre malint, quem Laedemonios uicisse, octoginta nauibus amissis, et prope omnibus eorum ducibus caesis, Plutarchus et Iustinus scribunt. Ad hunc quoque portum Milciadis et Historia Thucydidis monstrari tumulos Ammianus ait. l κυνόςσημα Thucyd. 8. lib. Sinistru, inquit, cornu iam promontorium exasserat, quod uocat canis se pulchrum, ita Valla interpretatus est. Graecis σῆμα sepulchrum significat. Meminit Ouid. lib. transform. 13. Locus extat et ex re nomen habet. m Humili. Quid enim abiectius sit tumulo canis, cui non nisi sordidissimis in locis licet cotabescere? n Macidos. Haec dubie illa quam Madi Ptolemaeus noiat, de genere fortasse uocabulo. o Eleus. Eleus

Quatuor insignes Cherronesi.

Xerxes.

Lucretius.

Cynossema.

Eleus.

Eleuseleuntis dicitur, ut Mius, Trapezus &c. Thucyd. lib. 8. Peloponenses subeuntes Chersonesum nauigarunt in Eleuntem. Meminit eius lib. 7. Herodotus, ab ea Eleuntij dicti. Thucydi, eodem lib. Nam ceteras Eleuntij concreuerant. De Aegeo supra diximus. a Hinc. Ab Eleunte. b Sunium. Quod in extrema est acie Helladis, supra Athenas & Marathonem. Vide tab. 10. Europe apud Ptol. c Alterum Chersonesi latus. Occiduum. d Iugo. Littoris iugi forma decliui cursu expansi: quo fit ut uallis faciem sinus, si littus respicis, habeat. e Melas. Plinius & Strabo lib. 7.

tum. Aegeū statim pelagus uaste longū littus impellit, summotasq; terras hinc ad promontorium, quod Sunium uocatur, magno ambitu molliq; circūagit. Eius tractū legentibus praeuētisq; Mastusiā, tū si nus intrandus est qui alterū Chersonesi latus abluēs, iugo facie uallis includitur, & ex fluuio, quē accipit, Melas dictus: duas urbes amplectitur Alopeconesum, & in altero Isthmi littore sita Cardia. Eximia est Aenos ab Aenea profugo cōdita. Circa Hebrū Cicones, trans eundem Doriscos, ubi Xerxem copias suas, quia numero non poterat, spacio mensum ferunt. Deinde promontorium Serrium, ex quo canentem Orphea secuta narrantur nemora Zone, Tum Scœnas fluuius, & ripis eius adiacens Maronia Regio ulterior Diomedē tulit imanibus equis mādendos solitū obiectare aduenas, & ipsē ab Hercule obiectū. Turris, quā Diomedis uocāt, signū fabulæ remanet: & urbs, quā soror eius suo nomie noiauit Abdera: sed ea magis id memorandum habet, quod

Melanen, Ptol. Melanum nominat. Liuius libro belli Macedonici. 8. Profectus est, inquit, à Lysimachia die, ad annem Melana quem uocant. f Alopeconesum Plin. non continentis oppidum, sed insulam facit. cap. 12. lib. 4. Alopeconesus, inquit, haud procul à caelo Cherronensi portu &c. Ad quod & nominis accedit, etymus: nam ἀλώπηξ Græcis uulpes, vñ (ut ante diximus) insula. Sed nil repugnat insulam & continentis oppidum fuisse, ut de Arado supra retulimus. Stephanus oppidum è uulpium catulis ibi repertis nomen obtinuisse scribit. g Cardiam. In eo Isthmo duæ insignes urbes sūt, Cardia Aegei littoris, et Propontiaci, Pactias de quibus diligentissime, ut solet, apud Plin. Hermolaus: meminit urbium quoque libro. 6. Herod. h Aenos. Plin. oppidum Aenos liberum cum Polydori tumulo. De ipso Aeneas apud Virg. lib. 3. feror huc & litore curuo Moenia prima loco. Lege ibidem Seruium, Strab. ab Aeno fluuio, qui eam abluit, dici mauult, aut certe ab Aeno Gynei fratre. i Hebrus.

Martianus lib. 6. Hebrum, inquit, Odrysiæ niues complent, qui inter diuersos Barbaros fluens, etiam Ciconas perluit. Ad hos miræ naturæ flumen est. Ouidius libro. 15. Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit viscera, quod tactis inducit marmora rebus. k Doriscos. Plinius: Tum locus Doriscos. 120. millium capax, ita Xerxes ibi dinumerauit exercitum. Fuit igitur tabulato cuiusdam adsimilis, quo conferto, quantum militum esset dinosci potuit: alia enim ratio tantam multitudinem numerandi non suppetebat. Id quod pluribus libro. 7. Herodotus prosequitur. l Serrium. Plinius montem, non promontorium nominat, quanquam illa non admodum inter se pugnāt. De Orphea ut æcinerit, ut arbores, saxa, feras, flumina illexerit sono, nemo nescit: meminit Herod. libro septimo. Ouidius lib. 11. transfor. Horatius. Ode. 12. primi Carmi. Zone ex Plin. Strab. Hero. notissimum est. m Regio ulterior. Capella lib. 6. Mox regio Maronia, & Tynda oppidum, in quo equi Diomedis stabulati. Etiam si corrupti codices Tyrida habent. Fabulæ meminere Seneca in Hercule furente. Hercules apud Ouid. Quid cum Thracis equos humano sanguine pingues, Plenaq; corporibus lacris præsepia uidi? Lege Diod. lib. 5. Maro: In Diomedis uictoria nona quadrigis. Originem fabulæ fecit loci ingenium. Nam iuxta Abdera & limitem, qui Diomedis uocatur, equi pasti in rabiem uertuntur, ut. 8. cap. lib. 15. Plin. scribit. n Turris. Solin. sic: Sed cessit æuo, solumq; turris uestigium adhuc durat. o Abdera. Abdera abderorum pluratio frequentius, à quibus non longe Panæus abest mons Thraciæ celebris Pli. Martian. lib. 6. Circa eum, inquit, Abdera, cui constructæ Diomedis soror suum nomen adscripsit, quod oppidum Democriti Physici ortu potius decoratur. Democritus, ut libro. 9. Laertius scribit, uir continentissimus, in fratres patrimonium partitus est, uatico unice quo ad philosophandum pergeret, seruato: Fortune mortalium irrisor. Iuue. Saty. 10. Ridebat curas, nec non & gaudia uulgi. Vixit annis nouem supra centum, cum sese excaisset, ut eò liberius suo acumine animus fungi fruiq; posset. Non præterierim hoc loco, Abderitas stoliditatis & insanie insimulari apud scriptores, ut lib. de nat. Deorum. 2. ad insaniam inclinatos abderitas esse Cic. scripsit. Quin & ipse Democritus, cum insanus à suis iudicatus esset, Hippocrates medicus in curā adhibitus, non solum non insanum, sed sapientissimum esse deprehendit: quod eius etiam epistola testatur extans. Martial. Abderitanam plebem eo ferè modo dixit, quo Aurem Batuanam, lib. 10. cum inquit: Abderitanæ pectora plebis habes. Locus enī humilis & asper fuit, præterea in crasso aère ac planè Thracio situs: unde & prouerbio locus datus: Abdera pulchra Teiorum colonia: quo uimur, quoties tenuis fortunæ libertatem, magnis conditionibus seruitutis & molestiæ pressis, pluris nos facturos significamus: De crasso Abderorum aère Iuuen. Saty. 10. de Democrito: cuius prudentiæ

Sunium

Alopeconesus

Doriscos

Abdera

Democritus

Abderitas
stupidus

Adagium

cuius prudentia monstrat summos posse uiros & magna exempla daturos, Veruecum in patria, crassoq; sub aere nasci. **a** Nestus. Qui Pangeum ambit. Martiano & Ptol. Nessus dictus, eius supra meminimus. Iuxta palus est Bystonia, & Bystonij cognominati Thraces. **b** Philippi. Plin. Philippos & Apolloniam citra Strymonem Thraciam uersus locat, quemadmodum & Pomp. & Ptol. moxq; aliam Apolloniam in Macedonia nominat. At Amphipolim in Macedonia ora trans Strymonem, nec Oesyam eo in loco quo Pomp. sed iuxta Neapolim & Philippos, sicut Ptolemaeus. Nisi **a**

liud quoque eius nominis oppidum in Macedonia fuerit. Notandum uero obiter in terminis Macedoniae & Thraciae non conuenire Strab. & Plin. Strymone hic Thraciam terminat, Ptol. Nesi ostijs, Pomponius initio sinus Mecybernei. **c** Calarnæa. A Calarna oppido Macedoniae, ut coniecturatur Hermol. De Achanto, iuxta quam Caprullon Pomponius statuit. Ptol. prope Athon. De Olyntho et Cleone Plin.

d Strymon. Plinius Strymon, inquit, ortus in Hæmo: memorandum in septem lacus fundi, priusquam dirigat cursum. Ab hoc Strymonius Graduius, & Grues Strymoniae. Quippe ob Lacustria, magna illic aestiuo sole harum est frequentia, Brumæ tempore in meridiana uolantium. Lucanus libro tertio: Deseritur Strymon tepido committere Nilo Bystonias consuetus aues &c. Non præterierim ad Strymonem oppidum olim fuisse Thasiarum Dathon, adeo omnium rerum copia commendatum, ut inde adagium tractum fuerit, *ἄθος ἀγαθῶν*, id est, Dathos bonorum, quo in rerum affluentia significanda utimur. **e** Athos. Quod de Atho Pomponius scribit, Thessalico quoque Olympo tribuit Solinus. **f** unde imbres. Quod si ita est, supra mediam aëris regionem erigitur. **g** Toto dorso. Vide Ptolemaei tabulam decimam Europæ, & quemadmodum totus in mare

promineat, cernes. Plin. scribit cap. 10. lib. 4. procurrere eum in mare. 75. mil. passuum: latitudinem autem à Xerxe abscissam mille quingentorum passuum fuisse, ambitum radicis habere. 150. mil. pas. Hero. 7. lib. circumfossam eum à Xerxe magis ostentationis gratia quam necessitatis fuisse ait: quo maior Græcis timor suscitaretur. Fossa adeo lata fuit, ut duabus trirēibus unà illac esset iter. De Atho Maro passim. Ex eius uertice cum occiduum sol est, in Lemnon usq; longe distantem insulam umbra proijcitur. Hinc illud est Statij lib. Theb. 5. Ingenti tellurem proximus umbra Vestit Athon, nemorumq; obscurat imagine Pontum. Sunt & Apollonij ex libro Argonauticō. I. carmina de Atho, quæ in hunc modum latina fecit ERASMVVS Roterod. Solis ad exortum uada salsa secantibus alto uertice sese ostendit Athos mons Thracius, is qui disitus à sacra tanto discrimine Lemno, Quantum alata die ualeat transmittere nauis, Quin longinquam etiam pertingit ad usq; Myrinen. **h** Acroathō. A uertice, qui Græcis *ἄθος* dicitur, nomen datum est, quod in ædico fuerit situm. **i** Longior quam in alijs. Ideo & Macrobij, id est, longæui nominati, sicut illi Moerēni, de quibus. 3. lib. referemus. Plin. Apollonia, quæ iuxta est, incolas Macrobios dictos esse scribit. Id loci præstat ingenium ob defecatum aërem, & Aquilonis salubres flatus alte assurgentis. Colonia autem, quarum Pomp. non meminit, sunt Vranopolis, Thyssus, & præter alias ipsa Cleone. **k** Pallene. Ciuitas, Prothei patria, ut Maro Georg. 4. Hic nunc Aemathie portus patriamq; reuisit Pallenem &c. Fuit et eiusdem nominis tractus uicinus, de quo Mela. **l** Potidea. Prius Hipalestia, Plinij uero temporibus Cassandra dicta. De Mende & Scione Stephanus de urbibus in eandem sententiam retulit. Eretrios autem illos ex Eubœa fuisse multa indicant, quanquam & in Thesalis Eretria fuit illi cognominis, Straboni.

MACEDONIA.

Grues Strymoniae.

Adagiū

Athos mons.

Apollonius de Atho.

Prothei patria.

MACEDONIA.

Macdonia militie robore, & regum antiquorum claritate, uetustaq; fama gentis, & magnitudine imperij, quo multam quondam Europe maiorem partem Asia obtinuerat armis, clarissima fuit, multis ante nominibus dicta: nã & Hæmonia & Aemathia uocata est, Macedonia autem à Macdone Deumalionis nepote, ut Solin. scribit. Eam à septentrione, à Dalmatia Moesiãq; Montana seiungunt, ab occasu Adriatico siue Ionio, ab ortu Aegeo abluitur: meridianam oram Epiroticæ gentes, & ipsa

MACEDONIA.

Utrum Macedonum populi, quot urbes habitant: quarum Pellam maxime illustrem alumni efficiunt, Philippus Græciæ domitor, Alexander etiã am Asia. In littore flexus Mecybernæus inter promontoria diuidit Canastreum & portum, qui Copos dicitur: urbes Toronen & Physcellam, atque unde nomen est ipsi, Mecybernæam incingit. Canastreo promontorio Scione proxima est. Mecybernæus autem in medio, qua terra dat gremium, modice in littora ingreditur. Cæterum longis in altum immisis lateribus ingens inter maria sinus est. In eum Axius per Macedonas, etiã per Thessalos Peneus excurrit. Ante Axiũ Thessalonice est. Inter utrũq;

Græcia excipiunt. Nam Thessaliam Macedonia iungunt Ptol. & Pomp. Plin. seorsum eius commemorat cap. 8. lib. 4. Nihil autem refert, seiungatne quis Thessaliã, an Macedonia faciat partem, dummodo constet quas terras intelligamus.

Quot urbes. Plurimas ætæ. Libet uerò huc adscribere Pli. de Macedonia uerba, ex lib. eius. 4. quæ ferè in hunc modum habent: Hæc est Macedonia terrarum imperio potita quondam: Hæc Asiam, Armeniam, Iberiam, Albaniam, Cappadociam, Syriam, Aegyptum, Taurum, Caucasum transgressa: hæc in Bactris, Medis, Persis dominata, toto Oriente possessio: hæc etiam India uictrix per uestigia Liberi patris atq; Hæculis uagata. Hæc eadem est Macedonia, cuius uno die Paulus Aemilius imperator noster. 72. urbes directas uendidit.

Hactenus Plin. Non indigna lectu lib. 7. de Maced. scripsit Iusti. b Pellam. Ab hac uterque Pelleus dictus est. Iuuen.

Macedoniæ
fortune ual-
ricitas.

Pella.

Seneca de
Philippo &
Alexandro se-
tentia.

Axius.

Peneus.

Orcus

Tytareus.

Thessalonice

de Alexandro Saty. 10. Vnus Pelleo iuueni non sufficit orbis. De Philippo Luca. libro. 10. Illic Pellei proles uesana Philippi. Remotior quidem à littore, uerum in Thermaicum imminens sinum. Vide tabulam Europe decimam apud Ptolemæum. Fuit & Syriæ Pella ab hac Macedonia alia: iuxta quam memorabile quondam Hippotrophium, id est, alendorum equorum locus fuit Strab. lib. 16. c Philippus. Huius & filij ductu, uiribus & imperio Macedonia promouit: magna quidem gloria, uerum misera multorum clade: nam qui suis terris contenti non sunt principes, dum aliena inuadunt, & seruitute premunt, belli quidem sibi & uirtute eximij, at Deo, ac subditis, quos natura liberos esse uoluit, inuisi odiosiq; fiunt. Sene. lib. nat. q. 3. non tam eleganter quàm uere, de Philippo & Alexandro sic refert: Quanto potius deorum opera celebrare, quàm Philippi aut Alexandri latroania: qui exitio gentium clari, non minores fuere pestes mortalium, quàm inundatio, qua planum omne perfusum est, quàm conflagratio, qua magna pars animantium exaruit. d Mecybernæus. Omnium eius littorum maximus, & late in terras sese recipiens. Plin. & Ptol. Thermaicum nominant à Therme oppido, cuius inter alia eius littoris oppida Herod. meminit libro septimo. Et Strabo libro septimo. De Canastreo Plin. De Copo non suacurrit ubi legerim, Torones, Physelle & Mecyberne Plin. meminit. Illud obiter annotandum duxi, Claudio Ptol. libro tertio. Toronicum sinũ alium à Mecyberneo statui, & in eo Toronem iuxta promontorium, quod ipse Derrin uocat. Quem totum tamen tractum Pomp. Thermao siue Thermaico sinũ claudit, A Ptol. Tacitus est, qui libro quinto ubi de Sabino sic ait: Igitur quo uera seu falsa anteiret Toronem Thermaumq; sinum præfestinans, mox Eubœam Aegei maris insulam, & Pircæum Atticæ oræ, dein Corinthiense littus angustiasq; Isthmi euadit, mariq; alio Nicopolim, Romanam coloniam ingressus & cætera. e Modice in littora. Confer ad picturam, & ita esse deprehendes. f Axius. Annis limpidissimus, & specie omnibus comparabilis: meminit eius Herod. 7. libro, & lib. 2. Iliados Homerus. Plin. libro. 31. ex ueterum autoritate tradit Axius pecudem suis potam aquis nigram effiãre, diuersa ab Haliacmo uiãno amne natura: hic enim uelleris nitorẽ potæ ex se pecudi asseruat. g Peneus. Iuxta Gomphos ex Epiroticis iugis ortus, Thessalica Tempe perlabitur, amnis iam ab alta uetustate clarissimus, & Poëtis Græcis Latinisq; celebratus, supraq; quàm credi possit speciosus: calculo enim uiridis est, multo circa ripam gramine, canorus auium concentu. Lege Plin. octauo capite libri quarti. Ferunt amnem in eum Orcon nomine descendere, quem admissum non recipiat, sed olei modo supernatantem breui spacio portatum abdicet, pœnales aquas dirisq; genitas argenteis suis misceri recusans. Orcon Luca. Tytaresum nominat lib. 6. Solus in alterius nomen cum uenerit undæ, Defendit Tytareus aquas lapsusq; superne Gurgite Penei pro sicis utitur aruis. Hunc fama est stygijs manare paludibus amnẽ, Et capitis memorem fluuij contagia uilis Nole pati, superũq; sibi seruare nitore. h Thessalonice. Halia an dicta, liber æ olim conditionis, et inter urbes eius littoris clarissima, ut Strab. ait, Alumnum habuit etate nostra

Theodorus
Gaza

Theodorum Gazam, uirum de Graecis Latinisq; literis maxime meritum: qui tamen (tantus est artium honos uidelicet) Romam deserere, rerum inopia coactus est, alibi mox summa in miseria mortuus cum sacerdos esset, auctore in clarorum hominum nomenclatura Raphaële.

^a Cassandria. Conuenit planè inter scriptores de his oppidis, sed situs in plerisque non nihil diuersus est. Id monuerim, Aloron aliam ab Azoro esse in Macedonia: cum hæc maritima sit, illa propè Axij fontes sita Ptolemæo. De Cordynia Ptolemæus: qui idem libro tertio Derrin promontorium cognomine oppido in hoc litore statuit. Hermolaus ex Stephano Eloros legit non Azoros, coniectura ductus, cui non refragor.

^b Philoctetes. Peasus filius, & quem Hercules cum hominè in Oeta exuturus esset, suis sagittis donauit, & ne corporis reliquias monstraret, uetuit: ad quod sexto libro Lucanus allusit, cum inquit: Precioq; nephandæ Lampades Herculeis fortis Melibœa pharetris. Meminit eius Ouidius. 13. transformat. & 3. Aeneid. ubi de Peilia Seruius.

^c Terræ interiores. Locorum ale-

britate motus Pomponius, à maritimis digressus, totam obiter Græciam peruagatur, id quod hæcenus nulli terrarum tribuit, cum ex professo littora sequeretur, Varronem indubie imitatus, cuius, ut Solinus innuit, de littoralibus uolumen extitit. Et Geographiam scripsisse Varronem Gellius testatur septimo capite libri decimi.

^d Olympus. Quatuor & triginta montes in Thessalia esse, omnes uerò Theatrali modo inflexos, caueatis ante eos. 7 5. urbibus scribit libro quarto Plinius. Strabo libro nono, totam terram illam aliquando stagnasse ex uetustatis fama retulit: montes enim coëræbant, & altiora campis loca littus habebat. Post terramotu facto, montes abruptos & exitum undis relictum esse scribit, à quo tempore Thessalica Tempe cœperint: duobus lacubus reliquis, quorum alter Nafonius, alter Boëbeis dicitur. Scribit in eandem sententiam digna lectu Herod. libro septimo. Lucanus libro sexto:

Hos inter montes, media qui ualle premuntur, Perpetuis quondam latuere paludibus agri et cætera. Claudianus quoque libro de raptu Proserpine. 2. Sic cum Thessaliam scopulis inclusa teneret, Peneo stagnante palus, & mersa negaret Arua coli: trifida Neptunus cuspide montes Impulit aduersos: tū forti saucius ictu Dissiluit gelido uertex Offensis Olympo, Caræribus laxantur aquæ, fractoq; meatu, Redduntur fluuij; mari tellusq; colonis. Incole enim, ut Herodotus scribit, Neptuno tribuerunt: at plerique Herculi, ut Diodorus libro quinto & Seneca in Heraule furente. De ipso Olympo præcelsæ magnitudinis Solinus. De Gigantibus, quod ad Physicam attinere uidebatur, in Lycia retulimus. Macrobius ad mores referens libro Somnij primo, blasphemus omnes, & duræ in Deos æruicis homines eo nomine cœset. Quod ad fabulosa attinet, multis Ouidius libro Fast. quinto. Lucanus libro quinto: Nec metuens imi Borean habitator Olympi, Lucentem totis ignorat noctibus Arcton. Claudia. in Stiliconis Encomio: Altus Olympi Vertex, qui spatio uentos hyemesq; relinquit, Perpetuum nulla temeratus nube serenum.

^e Pelion. Clarus & Pelei nuptijs, & Chyronis fama, qui eum inhabitasse fertur. Ouidius Fasto. quinto: Pelion Hæmonie mons est obuersus in Austros, Summa uirent pinu, cætera quercus habet. Phyllirides tenuit, saxo stant antra uelusto, Quæ iustum memorant incoluisse senem. Hic est Pelion, qui argonauis fabricandæ materiem præbuit, ut libro primo Flaccus testatur. Catullus in nuptijs Pelei: Peliaco quondam prognata uertice pinus Dicantur liquidas Neptuni nasse per undas, Phasidos ad fluctus & c. Ad eò altus est, ut Dicearchus Mathematicus regum cura montes permensus, omnium eū altissimum prodiderit. Hinc illud est Ouidij libro Fasto. primo: Summaq; Peliacus sydera tangit apex.

^f Offa. Pelio uicina, & Gigantum pugna notissima. Lucanus lib. 6. Thessalia, qua parte diem brumalibus horis Attollit Titan, rupes Offea coëræat. Sunt iuxta æquè clari, Pierius, Pindus, Othrys. Situm disce ex tabula deâma Europæ Ptolemæi.

^g Pieria. Oppidum Macedoniae ad sinu Thermenum, Ptolemæo. At Pomponius regionem Olympo uicinam intelligit, à Pieride sylua cognominatâ: ad quam Thracibus, qui Pieres uocabantur extinctis, Macedones habitauerunt, ut Strabo libro nono, ubi de Helicone et Boëtiæ locis commemorat, affirmat, si modo, quod suspicor, non aliam intelligit. Festus Pompeius: Pierides inquit, Musæ propter amœnitatem ac solitudinem Pierij montis dictæ uidentur: quoniam eæ secretis locis propter studia liberalia delectantur. Sunt uerò qui à Pieri filiabus, quas cantu uicerunt, dictas uelint. Constat Thracibus aliquando Thessaliam tenuisse, & Musis amœna loca, tum & fontes insignes dicasse. Quod qua ratione factum uideri debeat, in Poëtica nostra utcumque reddidimus. Velustissimus autem Thracum, qui Musis curam studiumq; dederunt, Strabo libro decimo Orpheum, Museum, & Thamyrim fuisse ait.

^h Calcatum Grato Herauli solum. In eo enim monte exuta mortalitate Deus factus est, ut Ouidius multis libro nono prosequitur, & Seneca in Tragœdia, qui Hercules Oetaeus inscribitur. Graio Herauli ad differentiam dixit, nam multi fuere alij, de quibus libro de natura tertio M. Cicero.

ⁱ Saltus Oetaeus. Ab Oeta monte, ad cuius radices Heraclæa quondam, ab Heraule condita, insignis fuit. Liuius libro sexto quarta Decadis

^j Oeta. Ab Oeta monte, ad cuius radices Heraclæa quondam, ab Heraule condita, insignis fuit. Liuius libro sexto quarta Decadis

Mela Varro /
nè imitatus.

Thessalia olim
lacustris.
Lucanus

Olympus.
Gigantes

Pelion

Offa

Pieria

Nota

Oeta

Decadis scribit extrema in orientem montanorum Græcia iuga Oetæ nomine uocari, lege Strabonem libro nono. De Oetæ Silius libro tertio: Inter quæ fulget sacratis ignibus Oetæ, Argentemq; animam rapiunt ad sydera flammæ.

Tempus. Notissima. Seruius author est, loca amœnissima quæque Tempus dici posse. Virgil. Georg. secundo: Speluncæ uiniqu; lacus, aut Thessalia Tempus. Lucretius libro secundo: Nec Citharas reboant, laqueata aura

Tempus

nemore nobilia Tempus, hic Libethra carminūq; fōtes obiacent. Tum iam uaste & multum prominens Græcia, & dū Myrtoū pelagus attingat, a septētrione in meridiē uecta: qua Sol oritur. Aegeis, qua occidit, Ionijs fluctibus obiacet: ac proxime spaciōsa & Hellas nomine grandi frōte procedit, mox mari utroque & Ionio magis latera eius intrante, donec quinq; millia passuum pateat, mediā ferme prope inciditur. Deinde rursus terris huc se & illuc, uerum in Ionium mare magis expandentibus progressisque in altum, non tam lata quam cœperat, ingens tamen iterum, & quasi peninsula extenditur, uocaturque Peloponnesos, ob sinus & promontoria, quis ut fibris littora eius incisa sunt: simul quod tenui tramite in latus effunditur, Platani folio simillima. In Macedonia prima est Thessa-

dicta. De Thessalicis Catullus in nuptijs Pelei: Confestim Peneos adit uiridatia Tempus, Tempus quæ syluæ cingunt superimpedentes. Libethra. A quo Libethrides: sunt & alibi per Græciam clari, & in Bœotia maxime, Plinio. Tum iam uaste. Primo terræ situm, mox regiones insignes, postremo harum digna memoratu loca prosequitur. Hæc est Græcia, quæ fama, quæ gloria, quæ doctrina, quæ pluribus artibus, quæ etiam imperio, et bellica laude floruit, Cic. Cui Latini omnium illustrium doctrinarum inuentionē tribuerunt. Quæ omnia illa, quæ aut fortuna, aut ingenio comparari possunt, summa cū gloria consecuta est. Hæc Asia, Africa, & Europæ suæ maximas & potentissimas urbes imposuit: gentesq; feras, ductis Colonijs moribus, & singulari uite mansuetudine, altiores reddidit: serua hodie (tanta est rerum humanarum inconstantia) & barbarissimis Turcarum gentibus

Græciæ laus

occupata. Non præterierim quod M. Cæro pro L. Flacco scribit, Græcis ut literas ac multarum artium disciplinam ingeniorum etiam acumen, & dicendi copiam attributam à ueteribus, ita testimoniorum religionem, & fidem, quam nunquam ista natio coluit, prorsus demptam fuisse: ut inde adagio uideatur datus locus: Atticus testis, in uanum & lubricæ fidei testem. Ad eò (mirum) magnas uirtutes magna plerumque uitia dehonestant.

Mare Myrtoū

Myrtoū. A Myrtilo Oenomai auriga, quem Pelops cum pactum posset concubitu, in mare præcipitauit, de suo nomine Myrtoū dictum, ut Serui. Georg. 3. apud Virg. Vt Acron asserit, ab Oenomao mari mersus, ob salus fractorum axium. Id inter Aegeum & Creticam Atticæ partem, & Cycladas alluit. Strab. libro tertio. In meridie. Transuerso inæssu.

Aegeis. Vide Ptole. tab. 10. Europæ, & scripturam ad plura picturæ, omnia enim mire quadrant.

Proxime. Ad confinia Thessaliæ, quorum hæcenus meminerat Mela.

Hellas. Ita Græcia nominatur, quæ à tra Isthmum in continente est, ab Hellene Deucalionis & Pyrrha filio, qui in Phthia sedem habuit, Straboni libro octauo. Hinc & Græci Hellenes dicti: Græci uero à Græco rege ibi nato auctore Plin. capite septimo libri quarti. Ptolemæus uniuersam hanc Achaiam nominat. Per frontem autem non Peloponnesi, sed Attidis excursus intelligit, in quo Sunium est promont. à quo Aegeum in occasum flexum ad usq; Isthmon ingreditur, Ionio ab aduerso litore ingruente.

Ionio magis. Quod in intimis sinum facit Corinthiacum, ut ex aduerso Megaricum, pelagus Aegeum, utrumq; à claris opp. dictum.

Quinq; millia. Tantum enim terræ inter utrumq; sinum extans, peninsulam continenti adnectit.

Inciditur. Vtroq; sinu Peloponnesum ab Hellade seiungente.

Terris. Quæ secundum Peloponnesi septentrionalem oram in ortum

occasumq; expansa iterum Græciæ obuertitur.

In Ionium mare. Inclinat enim Pelop. in occasum.

Peloponnesos. Pelopis insula, de ea libro primo retulimus. Eadem Straboni Pelasgia à Pelasgis colonis, Apia & Argos dicta. In hac propè omnia quæ alibi magis illustria sunt. Nam totius Græciæ arcem eam esse constat: non tantum gentium in ea quondam nobilitate & potentia, sed locorum etiam situ, sinibus, promontorijsq; claro: Quodq; in Hellade Thebani fuere & Atticæ, id fuere in peninsula Lacones & Argiui: ut Arcadum Lunæ cursus uincentem uetustatem præteream.

Fibris. M. Varro in linguæ Latine quæ extant, fragmentis, Antiquos ait omne extremum Fibrum nominasse: atq; inde Fibrum quadrupes dictum, quod oras fluminum incolat: & extremum in ieq; nore Fibram dici, & in sagis fimbrias: quod ipsum & Marcellus adnotauit, per Fibras igitur Pomp. extimam oram intelligit: quæ crebris sinibus lancinata, & ut iecinoris extrema, subinde flexa iniquaq;.

Platani. Rufus ex Dionysio: Sequitur Pelopis post insula lata Consimilis folio Platani. & c. Plinius libro quarto: Platani, inquit, folio similis propter angulosos inæssus, circuitu. 563. millibus passuum colligit, auctore Isidoro.

Thessalia. Ab Hemonis filio Thessalo dicta, cum ante quoq; Pyrrhea à Pyrrha Deucalionis nomen habuerit, Primam autē dixit, id est, præcipuam. Et eam Thessaliæ intelligit, quæ proprie eo nomine uocatur: nam partes eius sunt Magnesia &

Phthiotis,

- Thessalia qua tuor partium Phthiotis, Strabo. ceteris. Tota uero in quatuor partes diuisa fuit, Thessaliam, Phthiotem, Estiotem, & Pelasgiam aliquando à Pelasgis scilicet eam habitantibus, Homero quondam in. 12. partes plerisque uicinis terris adsumptis diuisa, ut libro octauo Strabo scribit. a Doris. De uniuersis his Graeciae & Peloponnesi tractibus Plin. libro. 4. Strab. lib. 8. 9. & 10. Homerus libro Iliados. 2. in Catalogo: Pausanias in Atticis, ille quem Domitius Calderinus, nescio an integrum, latinum fecit: Ptolemaeus tertio libro, alijque non parum multi. E quibus quae iuuenili stomacho non ingrata futura uidebantur, deorsum.
- iuuat autem, ut saepe monui, omnia illa ad picturam applicasse, & ea duae ordinis situsque comparasse memoriam: ne multitudinis locorum dum animum nulla cogitationis ope fultum arripit, confusanea uelut mole mentem obruat, id quod ijs euenit, qui in postremis tabularum subsidia collocat.
- b Aetolia. Hanc enim Acarnaniam, Epirumque praedictis adnumerat, uel Plinius à principio lib. 4. Melam, ut alias saepe, propè ad uerbum imitatus. Situs haurum est, à sinu Corinthiaco secundum procursum Ionij maris, adusque Acrotaurania & Adriaticam fauces. c Adriam. Masculino pro mari ipso. Lucanus lib. 5. Sonat Ionio uagus Adria ponto. d Quae mare non ab. Paulo enim infra ab interioribus ad littus illud, à quo digressus erat, reuertitur. e Larissa. Quae patriam dignitatem supra ceteras Thessaliae urbes Strabonis aetate retinuit. Horat. Nec tam Larissae percussit capus opimae. Clara est Achille alumno, quem tamen Phthium fuisse propè constat. Maro Aeneid. 2. Quos neque Titydes, nec Larissaeus Achilles. Lucan. lib. 6. Atque olim Larissa potes, etc. Fuit & in Thessalia Pharsalos liberum oppidum, & iuxta Pharsalici campi, ciuili Romanorum sanguine damnati. Tum & Thebae aliae ab his, quae in Boeotia fuerunt. Non praeterierim, Thessaliam supra priorum nominum olim usum, Argo, Dryopin, & acolas Myrmydonas & Achaeos Homero dictos, ut libro quarto Plinio placet. Nam Argos Pelasgicum multi ad Larissam statuerunt, aliud ab Argis peninsula: hinc enim profectus Abas nomen illud aut campo dedit, aut urbi conditae reliquit. f Antronia. In Magnesia Magnetes clari olim, iuxta quos Minye floruerunt. Lucanus libro sexto: Et Magnetes equis, Minye gens cognita remis. Urbem à specuum, è quibus molares lapides exciduntur, frequentia dictam notum est: nam & Strab. Antron nominat, & ἀντρον Graecis specus est. Ibi praegrandes asini locum adagio fecerunt, ut Antronium asinum dicamus hominem robustum & corpulentum, cui animi desunt uires. g Phthia. A qua regiunculae nomen est, Achilles patria. h Pindus. Plinius quoque capite septimo libri quarti: Doris, inquit, in qua Sperchius, Erineon, Boion, Pindus, & ceterae. i Cynos. Liuius libro octauo tertiae Decad. Cynum, inquit, Locridis emporium, Calliaros indubie hodie nulla est, cum Strabonis temporibus deserta fuerit. Notandum uero, Locrenses Graeciae, inter Dorin & Phoenicos, Ozolas dictos aliquando, Straboni: Leleges item & à monte Cnemide Epicnemidios, Opuntios uero ab Opunte metropoli clarissima urbe. Ceterum Opuntij & Epicnemidij in ortum ad Aegeum habitauerunt. Ozola Hesperij cognominati, in oaxsum, à quibus Locris, qui in Italia sunt, origo est. Tota autem Locrensiu ciuitas in annulo signario stella Hespero usa est, auctore Strabone. k Delphi. Phocis in Corinthiacum sinum uersa, clarior est quam sit magna, faciunt Delphi: quorum meminit perpulchre Iustinus libro uigesimo quarto, fuit iuxta pari propè claritate urbs Elea, ex amplitudine & Ocei oportunitate cum primis commendata Straboni. De oraculi origine, ut ridiala, ita satum dignissima scripsit libro decimo sexto Diodorus, quem nuper cum libro sequente Latinum fecit Angelus Cossus Bononiensis, homo in literis tum Graecis, tum Latinis apprimè eruditus: cui Vienna, cum hominem exuisset, nos in bonarum literarum publica professione suauissimus. M. Cicero libro de Diuinatione secundo scribit, oraculum Delphicum tot saeculis celebre suis temporibus uile contemptumque esse coepisse: nimirum illis, in quae CHRISTI saluatoris imminere uenturum aegerant. Lucanus libro quinto: Hesperio tantum quantum semotus Eoo Cardine Parnasus gemino petit aethera colle, Mons Phaebo Bromioque sacer. Notus est de uertibus eius error Seruianus. Herod. alterum Thitoraeum, Hyampeum alterum appellauit. Scribit Placidus Grammaticus Parnasum aliquando umbilicum terrae creditum esse. Ouid. libro Met. ultimo: Mediamque tenentis Orbis humum Delphos adeunt oraculaque Phaebi. Quod ipsum Strabo testatus libro nono fabellam quandam ex Pindaro recenset, Iouem quondam duas simul aquilas emisisse, alteram ab ortu, ab oaxsum alteram, quae in Parnaso conuenerint. Quod falsum id esse notius sit, quam ut referri demonstrariue debeat. l Thebae. Boeotia, ante Cadmeis, Hyantis, Aonia, Ogygia & Mesapia dicta, à quibus etiamnum illis passim apud scriptores cognomina sunt. Ceterum Boeotia rectius diphthongo in secunda syllaba, & inde Boeotus: quanquam sunt hodie,

Thessalia qua tuor partium

Picturae tabularum utilitas.

Larissa

Antronia

Adagium

Locrises

Delphi.

Angelus Cossus.

Parnasus

Thebae

hodie, non indocti Grammatici, qui Boëtiam quoque & Boëtum, dici posse longo usu suffragante, confirmant. A Thebe autem Asopi filia dictas Thebas Pausanias refert. Constat Bœotos male olim audisse, ob mentis obtusæ stoliditatem. Inde adagia, Bœotiam ingenium, & Sus Bœotica: nam uoracissimi, ut plerique ex Thebalis quoque, habiti sunt. Notum est illud Horatij ex Epistolarum secundo libro: Bœotum in crasso iurares aëre natum. Plinius capit. 7. quarti libr. Nec cedentes, inquit, Athenis claritate, quæ cognominatur Bœotia Thebæ, duorum numinum Liberi patris atque Heraulis, ut uolunt, patria, &

Sus Bœotica

et Cythæron fabulis carminibusq; celeberrimus: in Attide Eleusin Cereri cōsecrata, & clariores, quam ut idicari egeat, Athenæ. In Megaride, unde regionis nomē est, Megara. At in Argolide, Argos & Mycenæ, et tēplū Iunonis uetustate et religiōe percelebre. In Laconide, Therapne, Lacedæmō, Amyclæ, mōs Taygetus. In Messenia, Messene et Methone. In Achaia atq; Elide quōdā Pisæ Oenonai,

Musis natale solum in Helicone assignat, datūque & his Thebis saltus Cythæron, annis Hismenius. Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Psamate, Dirce, Epigraæna, Arethusa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie, hæcenus Plinius. Ab his uero sua passim Musis cognomina extant. Notus est Thebarum splendor ex Epaminunda clarissimo duce, et Vate doctissimo dario: cuius domum cum reliquæ uastarentur, incolumem esse Alexander iussit, ut li-

Bœotia sacri fontes.

br. 7. Plinius scribit. a Cythæron. De hoc iuxtaq; fluente Asopo, tum & Helicone, digna lectu Strabo libr. 9.

Est iuxta Plataea clarissima urbium Bœoticarum, & Darij clade memorabilis. b Eleusin. Eadem & Eleusis, Cereris Eleusina phano memorata. Scribit Seruius, Cererem cum filiam per hæc loca quæreret, à Celeo rege, cuius Ouidius lib. Fastrorum. 4. meminit, hospitio liberalissime susceptam, eaque gratia Deam eum omne genus agriculturæ docuisse: unde cum summa mortalibus parata esset commoditas, templo dicato cœpta est coli, & sacra instituta, quæ Telesmophorea dicebantur, à quibus præconis uoce impij sceleratq; amouebantur, nec poterant à mortuis perfici. Ideoque tempore belli Punici secundi intermissa sunt, quod tum nulla matrona non doleret, ut lib. 2. tertiæ Decad. Liuius scribit. Athenis eadem insignia fuerunt teste Augustino cap. 20. septimi libri, ubi sacra prodere summum nephas erat, Alcibiade aliquando maximo Atheniensium duce insimulato, quod ea enunciauisset: unde dubium an conscientia stimulat, an indignitatem egrè ferens in exilium abiit, ut lib. 5. Iustinus tradit. c Athenæ. De quibus illud Salustij de Carthagine potest usurpari: Satius esse silere de Athenis, quam parum dicere. Multa laus eius apud Cicero-

Plataea. Eleusina

nem in oratione pro L. Flacco est. Conscripsit de Atheniensibus perquam digna lectu Cælius cap. 25. lib. 10. d Megara. Multa hæc fortunæ uarietate perfunctæ, ut Strabo ait. Ager ubi sita, quemadmodum et Atticus asper magis montosusque quam fertilis: horum emporium aliquando Nysæa fuit clarissima ciuitas. Megaris philosophorum, quos Megaricos uocarunt, frequentia aliquando studia fuerunt, quorum primus author Euclides ille Socratis auditor fuisse dicitur. e Argos. Hippium aliquando cognominatum, quod nobilibus equis præstiterit, ut illud in Ambra-

Megara.

Megarici philosophi. Argos.

cia Amphilochicum, sortasse ad differentiam dictum. De hoc nostro Horat. lib. 1. Carmi. Plurimus in Iunonis honorem, Aptum dicet equis Argos ditæque Mycenæ. Inter utrunq; oppidum Iunonis Argiæ cognominatæ templum. Alumno autem Agamemnone Mycenæ maxime claræ. Sili. lib. 1. Ante Agamemnoniam gratissima tecta Mycenæ. Ferunt à Pelope post Oenomaum deuictum, ornata eam & auctiorem factam. Ouidi. cert. 6. lib. meta. Pelopiadem cognominat: Argosque & Sparte Pelopiadæque Mycenæ. Lege Strab. lib. 8. f Therapne. Helenes patria, quæ Therapnæa inde dicta est. Fuit & alia eius nominis in Bœotia urbs, cuius Strabo libro primo meminit. g Lacedæmon. Sparta dicta, unde & Spartani & Lacones Lacedæmonesq; dicuntur. Ipsa urbs rebus domi forisq; gestis omnium clarissima. Lege Strab. libro. 8. & in Lycurgi uita Plutarch. M. Cicero pro L. Flacco: Ad sunt, inquit, Lacedæmonij, cuius ciuitatis spectata ac nobilitata uirtus, non solum natura corroborata, uerum etiã disciplina putatur. Qui soli toto orbe terrarum septingentos iam annos amplius unis moribus, & nunquam mutatis legibus utuntur. h

Therapne.

Amyclæ. Castoris & Pollucis alitrix. Vnde & Silius lib. 2. Læcis ueniens uictor Xantippus Amyclis. Et canum nobilitate commendata. Virg. Georg. 3. Armæque Amyclæumque canem, Cressamq; phæretram, ut alibi inquit: Veloces Sparte catulos acremque Molossum. Nam in toto illo tractu optimi sunt. Vnde & illud: Taygetiq; canes. & c. Dicitur & Taygeta. Silius libro. 4. Gelidiq; dehinc inuisere montes Taygeta. Amyclas Laconicas silentio interijisse falso existimauit Solin. Italicis enim contigit id malum. Ideoque tacitas cognominauit libr. 10. Maro. Hinc Adagiū: Amyclas silentium perdidit, de his qui tacendo commodum aliquod perdunt. i Messene. Straboni Messenia urbs olim potentissima, & decennali, ut Ilium, Laconum obsidione inuicta: ut Iustinus innuit libro tertio. In horum agro Diana quondam Limenetis dicta, Phanium habuit religiosissimi cultus: de cuius numinis uendicatione quandoque inter hos & Spartanos contentio mota est, de qua libro quarto Corn. Tacitus. k Methone. Capta olim & diruta à Philippo Alexandri patre, ut lib. 16. Diodo. scribit. Alia in Macedonia erat huic cognominis, in cuius oppugnatione alterum oculum idem imperator amisit. Quapropter multi decepti, id ei ad Methonem Træzeniorum contigisse putarunt, ut Strabo ait. l Pisæ. Elis, cui ab opp. est nomen, insigni tractu in Ictim promont, & Solis occasum inclinat, Achææ subiecta, ut Ptol. in Peloponnesi situ indicat, in ea Pisæ Oenomai olim à Pelope deuicti regia magna fame. Iuxta Elea regio dicta, octo aliquando urbibus insignis, Straboni. Sicut & Pisanus inibi à Pisis ager

Amyclæ.

Solini ieuria

Methone.

Elis

Olympiadū
initium.

eognominatur. ^a Olympij Iouis. Ab Olympia opp. iuxta quod sanum illud Iouis orbi notum, & Gymnica certamina, quae Heracles instituit. Post uero intermissa Iphitus Praxonidis, siue ut multi uolunt, Hæmonis, primus instaurauit, anno à Troia captiuitat. 406. quando prima Olympias numerari coepta est, auctore in Chronicis Euseb. Strab. lib. 8. ex auro solido simulacrum fabricatum ait: Plini. capit. 8. libri. 34. ex ebore, singulari Phidiae artificio. Gymnica autē ab exercendi ratione dicta sunt. Nam γυμνασία exercitationem significat. ^b Undique, Media enim peninsula occupat: terra celebris cū

Aglauis.

hominum, tum locorum memoria uetustissima, multisq; ante dicta nominibus, maximeque Parrhasia, Pelasgia, & Lycorona. ^c Psophis. A qua Psophidius ille Aglaus cognominatus est, quem Gyge feliciorum oraculum iudicauit, quod agrum paternum colens, eum nunquam fuerit egressus. Ouidi. lib. 5. Transform. vsque sub Orchomenon Psophida Cyllenemq;

Tenea.

Adagium.

^d Tenea. Amoenissima, & coeli quondā comodiissimi, ceterum humilis, unde & adagio locus factus: Felix Corinthus quidem, at ipse sim Teneates, quoties fatemur maiora nobis admirationi esse, minori uiliorie, quacunque causa delectari: meminit & Strabo. At Orchomeno Arcadiae alia Boeotica cognominis fuit, utraque paris propē dignitatis & fame. ^e Pholoë.

Strab. & Plini. Lycei meminerunt inter cæteros, à quo Lyceo Pani & Ioui nata cognomina. Lege Plin. cap. 6. lib. 4.

Stymphalus.

^f Erymanthus. Hic è monte eiusdem nominis in Alpheum descendit, Plinio. Ladō è paludibus nascitur, utraque decantatus Vatis. Est & in Arcadia Stymphalus lacus, unde Erasinus oritur, auēsque Stymphalides memoratae. Et Parrhasia unde ursis Parrhasijs nomen. Est Pallantium Euandri patria. Est Nemea regio, ubi uictus ab Hercule Leo, & iuxta Cleone, à qua Cleonæus Leo, & Molorchus Cleonæus. Stat. libro. 4. The. Sacra Cleonæi cogunt uincta Molorchi. Quin & Menalius aper monti Menalo inibi famam peperit, de quo Seneca & passim alij. Est & Lerna palus ad quam Hydrā confecit Hercules. Quid Nonacrin referam? è cuius montibus frigidissimi humores defluunt, qui συγρός υδωρ nominantur, ut libro sexto scribit Herodotus. Quibus ab Antipatro per Iollam filium ad Alexandrum missis, mortuum eum ex eius haustu ferunt, ut libro octauo scripsit Vitruuius. Fuit & palus, ad quam in lupos, ut diximus, uertebantur homines. Porro Arcades supra omnem memoriam uetustatis se titulis iactant, Luna se priores asserentes, ut ea de re cornialate Luna in signe gestare olim consueuerint. ^g Naupactos. Quod hodie Lepantum nominatur, ante Venetorum, post à Turca occupatum est. Stratos iuxta Acheloum sita, ut lib. 2. Thucydides. De his tractibus infra copiosius. ^h Dodonæi. Apud Thesprotios Epiri, uetustissima urbs Dodona fuit, & iuxta sylua, Dodonæi Iouis oraculo, & columbis responsa dantibus insignis. Statius libro tertio: Et nemorum Dodona parens. De fonte etiam Plinius cap. centesimo sexto libri secundi, & Solinus: Causa, inquit, in promptu non erat, ideo factus sacer. Est enim illa animi humani curiositas, moueri statim, ut diuinis adscribat quod natura ut fieri posse desperat. Ceterum quia gelidissimus fons est, fieri potest, ut face recenter extincta, & ad gelidam fontis superficiem adhibita, ignis ambiente frigore pressus flammā recipiat, rursūque flagret, Antiparistasi (ut natura studiosi nominant) id efficiente. Omnino autem extinctam faciem eo modo accendi, ut uerisimile est, ita si fiat, miraculi habendum foret loco. Augustinus cap. septimo libri uigesimi primi de Ciuitate Dei, prodigiosis huiusmodi naturae operibus raro aliam rationem praetexti ait, quā quod talis eorum sit natura. ⁱ At cum littora. Ab interiorum locorum cōpendiaria descriptione, ad eam littoris orā, qua digressus erat, reuertitur: more suo ea legens adusque intima Tergestini sinus, mox Italiam rediturus. ^k Sepiade. Cuius ante meminit, nisi illic oppidum, hic promontorium intellegat. De Demetria Ptolemæus, ceteri. ^l Boion. In Doride statuit. Plini. cap. 7. lib. 4. Possit & Dotion legi, quod in hoc tractu idem auctor refert: at quia Boion Hermol. probat, assentiendum tanto uiro est. ^m Phitheleon. Luca. lib. 6. Quae tetigit Phylace Phitheleosque & Dorion ira Flebile Pieridum. Quanquam in uocabulo Dorion lapsus, pro Dotio usurpauit, rem quae in Achaia gesta est Thessaliae tribuens: quod minime est mirum, cum Aeschylus in Iberia Eridanum esse dixerit, & eundem Rhodanum appellari. Euripides autem & Apollonius in Adriatico littore confluere Rhodanum & Padum asseruerint, errore propē fustuario, auctore Plin. cap. 2. ultimi libri. ⁿ Echinon. Plin. Echinon ad Sperchij fauces locat. At in Maliacum sinum Sperchium egredi Ptole. scribit: contra, Pompon. in Pagaseum: ut indubium sit alterutrum hallucinatum: Stra. lib. 9. Echinum ad Malien ses pertinuisse haud obscure indicauit. Ceterum parua illa est, & uix iudicio digna diuersitas. ^o Pagaseum. Ouid. lib. 8. Transform. Iamque fretum Minyae Pagasea puppe secabant, & lib. 13. Littorāque intrauit Pagasea Colcha carina. De Sperchio nemo

Nonacris.

Arcades ar
nos.

Dodona.

Ratio.

Dotioni.

Grandia et
rata.

chio nemo ignorat. De argonavi fabricata, & ut oram soluerint Minyæ, Val. Flac. lib. 1. *a* Sunium. Extimum eius litoris promontorium. *b* Opuntius. Plin. lib. 4. Oppida, inquit, Opus, unde & Opuntinus sinus, ab Opunte Opuntij nominati sunt, de quibus nos supra, Maliaco uerò nomen à Malica. *c* Cæforum Laconum. Aut cæforum ab Atheniensibus Thebanisue, qui publicæ uictoriæ gratia, monumenta illic exerint: ab utrisq; enim uictos aliquando fuisse, ex Plutarcho, Iustino, & Thucydide constat: & Pericles, ut in eius uita refert Plutarchus, nouem trophæa nouies uictor pro patria statuit: inter quæ & cæforum laconum esse potuerunt. Aut reuera intelligit Trophæa, quæ in Locrensi agro memoriæ gratia posita sunt Laconibus sexcentis, illis qui duce Leonida pro Græciæ libertate pugna-tes magna gloria occubuerunt, obruentibus eos Persis, ut lib. 2. Iustinus scribit. Hi enim quanquam uicti essent, tamen quod hostis numerosissimum exercitum prope in fugam uertissent digni Trophæo uisi sūt. Quò minus autem de Othryadis trophæis quicquam hic intelligam, locus monet quo longe ab hoc nostro diuerso Othryades pugnavit. Ad Tireaten enim quæ in Peloponneso est id suis præstitisse Othryadem Plutar. indicat: At Lacones trans Thermopylas cecidisse constat diuerso loco & Opuntio Maliacoque sinibus, quorum hic Mela meminit uicino. Strab. libr. 9. iuxta

Laconū trophæa.

xus, amnem Sperchion accipit: & quia Minyæ Colchida petentes, inde Argonauem soluere, memoratur. Ab eo ad *d* Sunium tendentibus illa prænauiganda, Maliacus & *b* Opuntius grandes sinus, & in his cæforum etiam Laconum trophæa, *d* Thermopylæ, *e* Opæes, Scarphia, *f* Cnemides, Alope, *g* Anthedon, Larymna. Aulis *h* Agomemnoniæ Graiorumque classis in Troiam coniurantium statio. *i* Marathō magnarum multarumq; virtutum testis, iam inde a Theseo Persarum maxima clade pernotus. *k* Rhamnus parua, illustris tamen, quod in ea fanū est Amphiarai, & Phidiaca Nemesis. *l* Thoricos et Braurō olim vrbes, iam tantum nomina. *m* Sunium promontorium est, finitq; id littus Hellados, quod spectat ad

Thermopylas loam fuisse scribit Poliandrion, multorum uirorum sepulchrum: et iuxta columnas. 5. erectas, in quarum prima id Epigramma inscriptum fuerit: Quos pro se in Medos morientes Græcia uidit, Vrbs pia Locrorum, nunc mater Opuntia claudit. Fuit & hæc iuxta Laconū uulgata inscriptio: Dic Lacedæmonios, hospes, hac parte iurare, Dum illorum rigidis legibus obsequimur. Hæc indubie illa sunt Laconum monumenta, quorum Mela meminit. Meminit eorundem libro septimo Herodotus. *d* Thermopylæ. Liuius lib. 6. quartæ Decados: Id, inquit, Thermopylarum iugum, sicut Apennini dorso Italia diuiditur, ita mediam Græciā diruit. Quo in loco idem author de Græciæ situ excursuq; non sanè contemnenda tradit, nomen illæ à Thermis acceperunt, quæ passim circa præclsa iuga, quas illi pylas uocant, scaturiunt. Lege Strabonem libro nono. *e* Opæes. Eadem & Opus Opuntis, ut supra. De Scarphia etiam Ptolemæus, & ante alios Strabo. *f* Cnemides. Strabo libro nono, Secundum Daphnuncem, inquit, Cnemides sunt locus munitus, in quem ex Eubœa Cæneum regione consistit promontorium, in occidentem spectans, sinumque Maliacum &c. Vide tab. 10. Euro. Ptole. De Alope Strabo. Plin. intra Pagaseum, & Maliacum statuit. *g* Anthedon. Bœotij litoris in Eubœam spectantis extrema, Stra. iuxta fiere Aegæ, aliæ à Macedonicis, & clarissimum Aegæi Neptuni fanum in Eubœa. ad Anthedonem mons Mesapius, à Mesapo, à quo Iapygia in Italia postea Mesapia dicta est, Straboni. De Larymna, ad quam Cephissus egreditur in mare, ex Plinio et Strabone omnia sunt nota. De Aulide Ptol. ceteri, & quod ad historiam fabulosam attinet, Homerus libro Iliados secundo. *h* Agomemnoniæ. Nam Agomemnonis nisu bellum in Troianos conflatum est. *i* Marathon. In quo Taurū Theseus confecit, de quo Ouidius libro. 8. transfor. Te maxime Thesei Mirata est Marathon Cretri sanguine Tauri. Scribit digna lectu in uita eiu. Plutarchus. Strabo lib. nono, & in Atticis Pausanias. Milciades dux exercitu nō maiore. 10. millium, aciem Persicam. 110. millium, maxima constantia & fortitudine æcidit, & in fugam uertit, ut Iustinus libro secundo, & 6. libro Herodo. scribunt. *k* Rhamnus. A qua Rhamnusia dicta Nemesis. De Amphiarao Vate ex Strabone, & Pausania nemo ambigit. Cicero libro de diuinatione primo: Amphiaraum, ait, sic Græciæ famā honorasse, ut & deus haberetur, & ab eo solo, in quo humatus esset, oraula peterentur. Phidiacam autem Nemesis nominat, quod eius illic à Phidia sculptum simulacrum extiterit. Strabo libro nono, Diodoto statuario pleriq; id tribuisse ait: multos autem Agoracrito Pario adeò magnitudine pulchritudinēque eximium, ut cum Phidiæ operibus emulatione contenderit. Solinus in Græciæ locis haud dubie, ut solet, plerunque hallucinatus: Rhamnus quoque (inquit) in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ signum Dianæ. Nam Nemesis, non Dianæ reliqui meminerunt, id quod in Atticis Pausanias euidentissime docet. *l* Thoricos. Hæc & Braurō, ex harum fuisse numero, quas in unam ciuitatem aliquando redegit Theseus, Straboni. Hermolaus in. 37. Plin. hoc nomine apud Melam populum intelligit, cum urbem esse Pomponius indicet. In Braurone uerò uetustissimum Dianæ Tauricæ cognominatæ statuam fuisse Pausanias in Atticis scribit. Inde & Brauronia dicta. Nam, eodem authore, Iphigenia cum ex Taurica fugit, Dianæ simulacrum, quod secum attulit, illic reliquit, inde Athenas profecta. Sed & Thoricos argentarijs metallis olim nobilis, Plinio. *m* Sunium. In extrema Hellade. Ideo expositum Ouidi. dixit. 4. Fastorum: Sunion expositum, Pyrrhæaq; tuta recessis

Thermopylæ.

Anthedon.

Marathon.

Milciades.

Solinus.

Diana Brauronia.

ptione: Hinc, inquit, Laïs illa, quæ eligere patriam maluit, quàm fateri: Corinthiacam enim se simulauit, cum captiuus
esset ex Sicilia. **a** Acrocorinthon, quod in edito sita sit. Statius libro septimo: Qua summas caput Acrocorin-
thos in auras Tollit, & alterna geminum mare protegit umbra. Hinc bimarem eam poëta uocant, Ouidius libro Fa-
storum quarto: Adriacumq; patens late, bimaremque Corinthum. Horatius: Bimarisue Corinthi Mœnia. Quin &
Isthmum eo cognomine Ouidius donat. lib. Meta. septimo: Qui uirtute sua bimarem pacauerat Isthmon, & sexto libr.

Acrocorin-
thos.

nia ex summa arce, quam **a** Acrocorinthon appel-
lant, maria vtraque contuens. Peloponnesi oram (si-
cut diximus) sinus & promontoria lacerant: ab oriente **b** Bucephalos & Chersonesus, & Scylleon: ad
meridiem **c** Malea, **d** Tænaros, Acritas, Ichtyus: ad
vesperum Chelonates et Araxos, Habitant ab Isthmo
ad Scylleon **e** Epidaurij Aesculapij templo inclyti,

Quæq; urbes aliæ bimari clauduntur ab
Isthmo, Exteriusque sitæ bimari spectan-
tur ab Isthmo. Græci δ' ἰθάλακοςον uocant,
id est bimarem. Quæ uox capite, 37. Acti-
um Apostolorum nihil à prioribus mutata
legitur. Pyrene uerò fons haud affluentes
aquas habet, cæterum perspicuas ad imum
potuque suauissimas, Straboni. De eo Persi-
us: Heliconidésque, pallidamq; Pyrenem
& c. Adagium est, Corinthum & uallibus
deprimi, et collibus surgere: in eos qui in-

Pyrene.

Adagium.

tractabilis & nutantis animi sunt, ut scite ERASMVVS ait, ut in locum quempiam, quem ut parum fertilem sub-
obscure notare libeat. **b** Bucephalos. Plinius haud longe à Cenchreis, eo ipso loco portum facit, cui cum Ptole-
meo conuenit: nomen ab equini capitis effigie indeptus est, ut coniecturari licet. De Chersoneso & Scylleo longe in
ortum prominentibus, nec distantibus multum, Ptolemæus, Plinius, alij. Hunc autem à Scylla Nisi filia illic in mari re-
lictâ putant habuisse nomen, ex Eustathio. **c** Malea. Plinius itidem à Scylleo in meridiem Maleum ponit, Pto-
lemæus libro tertio: Omignaton, ni fallor, nominat. Promontorium ipsum iuxta nauigantibus infestum est, adeoque se-
uam ut persequi nauigantes uideatur. Maro lib. Aenei. 5. Nunc illas promite uires, Nunc animos, quibus in Getulis
& Syrtibus usi, Ionioque mari, Maleæq; sequacibus undis. Stat. 7. lib. Et rauca, inquit, circûsonet ira Maleæ. Qui-
bus locis deprehenditur mediam eius uocabuli communem. Luca. lib. 6. Et ratibus longe flexum donare Maleæ, No-
men à Maleo Argiuorum rege inditum est. E loci periculo locus adagio datus: Maleam legens, quæ sunt domi obli-
uiscere, quo in omni præsentis periculo significando utimur. Plutar. certe in Arati uita Maleam uentis æstibusque atro-
cem esse, testis est. **d** Tænaros. Ad medium meridiani lateris, & longo in fluctus pro cursu tenue. Vide Ptole-
mæum tab. Europæ. 10. De alijs promontorijs in eandem sententiam lib. 7. Stra. Id addiderim Chelonatem Ptolemæo
Chelonitam dici, & iuxta eiusdem nominis sinum. De Ichty etiam Thucydides, quod imbi Valla piscem transtulit: ob
id ab Hermolao reprehensus, quod proprijs nominibus, esto significant, per omnes linguas suus esse debet locus: pari
modo in eiusdem authoris libro secundo, ubi de Callirhoë fonte, qui Græcis ἐννεακρηδὸς cognominatur, ipse nouem fi-
stula, quanquam minori culpa, quàm quòd Ichty piscem transtulit. **e** Epidaurij. Ab Epidauro, in orientale
littus supra Corinthum sita, clarissima urbe. Plin. quoque lib. 4. in Saronico, inquit. Epidaurum oppidum Aesculapij
delubro celebre. Fuit hic Podalirij & Machaonis parens, medicus maximus & doctissimus, obq; artis præstantiam
in deorum numerum relatus, cum Apollinis filius existimatus esset. Vetustas ei dicauit anguem, quod multa huic ani-
mali remedia insint, ut Plin. scribit lib. 29. cap. 4. Ideo anguis Aesculapius Romam uectus uideri potest, de quo Va-
lerius in miraculis lib. 1. Strabo libro octauo scribit, templum hoc ægrotantium multitudine undiquaque confertum fu-
isse, pendentibus passim tabellis, quibus sanati languores inscripti erant. Quem morem ueteribus receptissimum fuis-
se uel illud Ouidij. 8. Metamorphoseôn indicat: Vittæ mediam, memorésque tabellæ, Sertâque cingebât, uoti argumē-
ta potentis. Nos id ipsum quoque utinam parum superstitiose, ut alia ueterum pleraq; non ita pridem imitari cœpisse-
mus: nec essent qui quæstus gratia miraculis quibuslibet fauentes, non raro Taciti uanitatē nugando uincerent. Qui
pro confesso credo Christianæ religionis odio, libro. 20. tradit, T. Vespasianum Alexandria, cæcum genibus affle-
xum, oris excremento illitis oculis uisum restituisse: rursus alibi ægrum manus tactu sanasse. Idq; ab his qui coram
uiderint, sua ætate narratum ait, obstinatissima mentiendi uanitate. Nisi quis has præstigijs impostori spiritui tribuen-
das existimat, quem miraculorum artificem esse supra ueteris historię fidem, Pauli testimonium, communem ecclesiæ
consensum, ipsamq; experientiam, ueritatis magister CHRISTVS multis in locis indicauit. Qui ne suos quidem
discipulos adeo miraculorū magnitudine, & fide conspicuos esse inter homines uoluit: quin et falsis Prophetis, quos
in die iudicij cogniturus non est, horum ostentationem permiserit, ut impijs etiam prophetiæ spiritum non negarit.
Porro Iannem & Mambrem Aegyptios magos, cum Mose seruo dei miraculorum magnitudine contendisse Chryso-
stomus tradit, Quorum reminisci non uolunt, qui nimis temere, meo iudicio, ne dicam impie, quâlibet raram nouita-
tem precum occasione obtingentem, quam interim aut casui, aut naturæ, non raro demonum fraudi tribuere queas,
confestim mirari, extollere, & sacrorum annalibus indere consueuerunt: idq; utinam tam facerent, solidæ pietatis
studio, quæ à præcepto ne latum quidem digitum recedit, quâ solent quæstus gratia, non hoc tantum genere uulgi
simplicitate abuti. Profecto, ut uersutissimus est fraudis excogitator demon, & sui colendi, ut in ciuita. dei. 10. libr.
August. docet, mire studiosus, præterea & miraculorum accessione in caducis præsertim, & naturæ imperio subdi-
tis rebus, quas uere Christiani contempnunt, locupletissimus ostentator: ita pientissimis quibusque circûspectissime ob-
seruandum,

Malea.

Adagium.
Tænaros.

Valla repre-
hensus.

Epidaurus.
Aesculapius

Taciti uani-
tas.

Dæmon mi-
raculorū ar-
tifer.

Iannes.
Mambres.
Contra eos
& miraculis
facile credis

Fraus diabo-
li.

Nota.

Huldricus
inglius.
Ezechie
pietas.

Hieroboam
pietas.

Sanctorum
intercessio.

Petrus Lombardus.

Ioannes
Paulus.
Chryso-
stomus.

Augustinus

Chryso-
stomus.

Gregorius
pinio.

Prosopope-
ia.

seruandum, ne dum superstitiosis cultibus plus satis indulgere nos uiderit, adq; id ipsum illexerit, eos ipsos quæadmon-
dum ueteres gentium cultus, euentis miraculorum fucis Deo permittente, tueri pergat, & magnificare, nosque in-
scet falsis bonis, qui semel per infirmitatē fidei, uera bona negligere cœperimus. Sed huic periculo quis nō uideat su-
perstitiosum aliquorum in ueneratione sanctorū abusum ancillari? ab his hodie nauiter retētū, qui publicæ saluti, at-
q; etiā charitati, priuata cōmoda antepobunt: de quo quidem referre cū ad me non attineat, ne præsentis quidē satis
instituti fuerit. Et uideo hanc noxiā uesaniā à doctissimis nostræ ætatis Theologis quibusdā satis superq; excussā, pro-
ditā, & eliminatam esse: nup̄q; Tiguri Heluetiorū HVLDRICHO Zinglio solidissimo Theologo firmis la-
teribus cōcionante penitus proscrip̄tā. Quod ad me attinet, uellē equidem Ezechie optimi Iudæorū regis constantiā
imitaremur, qui serpentem æneū, illū, cuius. 21. cap. Numeri scriptura meminit, iussu etiā Dei à Mose in aspicientium
salutē suspensum: cū multis post annis in facti memoriā seruatus esset, & populus errans, nec dū mysterij capax, in-
ansum illi adoleuisset, atq; (ut Augustinus ait) tanquā Idolū colere cœpisset, magna cōstantia, nec impari gloria fre-
git, & aboleuit. Indignū ratus, ut sinistro signorū cultu increbrescente, sui à legis præscripto ad anilē metū, & fuca-
rā pietatis tectorijs superstitionē trāsuerſi raperētur. Cernebat enī, opinor, nusquā grauiorē esse, nec usq; proniorem
mortaliū casum illo, qui à pietate ad superstitionē incautos præcipitat: innata nobis rerū, uel opinione sacrarū, cū for-
midine quadam coniuncta reuerentia. Qui uerò ad hæc cōniuere, & his incōmodis credentiū, suū ut parēt cōmodū,
sine fine curare solent, Hieroboæ mihi per similes uidentur Samariæ regi, illi seruilis ingenij uiro. Qui quidē, ut. 12.
capite tertij libri regnorum scriptura docet, & libro. 7. de Ciuitate Dei Augustinus testatur, in Deū ingratus, uerita-
tisque ne regnū suum ad domū Dauid reuertetetur, si populus ad sacrificia domus domini, quæ erat in Hierusalē,
permitteretur. Idolorum uanisimo cultu retinere eum ne fanda impietate maluit, quàm permittere, ut regni sui, hoc est
caduci & transitorij boni, factō dispendio, ad ueram ille Hierusalem ascenderet, uero Deo sacrificaturus. Fateor au-
tem intercessionem sanctorum eam esse, cui nemo non debeat, ne quis obiter in eorum me sententiā esse suspicetur, qui
diuorum uenerationi parum tribuunt: tantum hoc mihi nemo eleuet, quod sanctis placere hominem non credo, qui
Deo non placeat. Rursum quemadmodum misericordiam, et remissam peccatorum Dei esse scimus, ita hæc ipsa nō
nisi Deum præstare, ut omnis boni rationem ad hunc ceu fontem & authorem, am gratiarum actione referre debeat
mus. Diuis autem gratiam habere, quod sua intercessione illius uoluntatem apparatiorem fecerint, aut certe id age-
re quod agunt non desinant. Petrus Lombardus libro sententiarum. 4. distinct. 45. non obscure indicat: omnem san-
ctorum intercessionem à sola Dei uoluntate, in quam illi potissimum intendant, pendere. Ceterum cum sanctorū no-
mine ueteres scripturæ interpretes, frequenter eos intelligant, qui in humanis agentes, iustitia regni Dei præcellunt,
horūque intercessionem proficiam esse tradant: sit, ut is nō minus q̄ illis debere nos uideamur. Ita tamē ut CHRIS-
TUS nunquam non debeamus, cuius de sese intercessore hæc sunt apud Ioannem. 15. capi. uerba: Si quid petieritis
patrem in nomine meo, dabit uobis. Quod diuus Paulus uelut exponens in Epistola ad Hebræos. 2. capi. CHRIS-
TUM ait fratribus similem redditum, ut misericors esset, & fidelis pontifex in his quæ apud Deum forent agen-
da, ad expiandum peccata populi. Proinde diuus Chrysoſtomus, quem inter receptissimos Euangelij interpretes eru-
diti numerant, Homilia. 79. orandi præscribens modum, ad solum Deum omnia dirigenda monet. Quo loco indi-
care uoluit, opinor, è quo petere præcipue debeamus. Nam in Homilia super Mattheum quinta, in eos inuehens, qui
omnem subsidij fiduciam in sanctorum preces reiiciunt, nihil interim (sicut hodie serè solemus) meliores facti. Non igitur,
inquit, quasi oscitantes & desides, ex aliorum meritis pendeamus: habent enim uim pro nobis, & quidem maxi-
mam orationes supplicationesque sanctorum (uiuos intelligit) sed tunc profecto, cum nos quoque id ipsum per poenitentiam
postulamus, & ad studia meliora confugimus. Augustinus quoque de Eleemosynæ fructu simile quid refe-
rens lib. 21. in fine, de sanctis qui in humanis erant, intellexit: id quod me silente ex ipsa lectione deprehenditur. Rur-
sus Chrysoſtomus paulò ante citata Homilia: Si uerò inquit, mente uigilemus, etiam per nosmetipsos istud ualeamus
efficere, & multò magis nostro quàm alieno tuti esse suffragio: nam & Deus salutem nostram non tam alijs rogan-
tibus pro nobis uult donare quàm nobis, ut hoc ipso quo iram in nos eius placare cupimus, ad studia meliora migre-
mus, & fiduciam bonæ conscientie colligamus: quam sententiam idem author Homilia in Epistolam ad Philemonem
tertia, pari uerborum grauitate repetit. Non ignoro autem ex Diametro, ut aiunt, diuersa ab his alicubi Grego-
rium opinari, tantum diuorum intercessioni tribuentem, ut existimet pleraque esse mortalium uota, quæ absque hac
in conspectu Dei locum non habeant. Quæ sententia quanquam pia uideri cuiquam potest, tamen scripturæ testimo-
nio nitatur nec ne, non est meum decernere, qui uideam tamen Chrysoſtomi doctrinam & piam esse & Euangeli-
cam, & Augustini autoritate confirmatam: qui libro uigesimo primo ultimo capite, am ostendisset fuisse aliquando
qui parabole Euangelicæ, quæ est apud Mattheum. 13. capite de terra bona, innixi, ita futurum sibi persuaserint, ut
sancti pro meritorum ratione in die iudicij tricenos homines, atque etiam centenos & sexagenos liberaturi essent:
mox subiungit, Bene potius esse uiuendum, ut in horum qui pro alijs liberandis intercedunt, numero demum repe-
riamur: alioqui euenire posse, ut paucis liberatis maior hominum pars è poenis erui non quiret, quæ sibi spem uideli-
cet impunitatis, fiduciamq; alienæ opis temeritate uanissima arrogauerit. Quo loco manifeste, opinor, horum senten-
tia reuellitur, qui de generem uulgi simplicitatem, ad extrariam sanctorum opis fiduciam trahere malunt, idq; non
raro coniecturarum & opinionum inartitudine, quàm ad fidem, spem, & charitatem, quibus omnia insunt, exem-
plo cohortari. Porro si quæ diuorum uox præposteris preculis urgenti cuiquam in hæc uerba dicat: Ut audiaris
oras: in teipso

oras? in teipso ut exaudiaris bona causa pars est. Crede baptizatus, & saluus eris. Peccasti? ingemisce & poenitentiam exauditus es. Labastin? peccator es, cuius mortem se nolle dicit dominus, rursus audiendus uenis, agnosce crimē, & renouandae mentis subi consilium, nec falle, nec tempus bonis operibus praescribe, aeternum induc propositum, ne personata poenitentia sit, quam profiteris. Preces ostentas? ieiunium pallore & frontis rugis, ipsoque supercilio homini uenditas? cassam rem agis. Curandum potius, ut a malis abstinere te homo uideat, quid uero agas in proximū,

8^a Troezenij fide societatis Atticae illustres.

quid ores, ieiunes, Deus sciat: damnosa est omnibus honorū operum ostentatio. Quin dicimus, opere orare magnam rem esse, & ad persuadendum efficacissimam. *Operorare*

tos & elingues exaudit Deus, & gemitu peccata confitentis non respuit. Scito tum demum frugiferam esse orationem, cum bonorum operū cœperit esse comes. Omniscia uero Dei mens est, nec barbam simulatori uellendam praebet aeternus Iupiter: Qui cogitationes quidem, & cordis secreta scrutatus, nec a fronte, nec ab habitu, nec sanè a ceremoniarum apparatu, quibus mortalibus uobis imponunt Hypocritae, sed a spiritu operis deriuat rationem, dignū an indignum se sit inde aestimans. Tam cum omnibus nobis id studium sit, ut nullo in momento a uoluntate Dei recedamus, ac ne possimus quidē, si uelimus maxime: id tibi curandū o peccator, ut aeterna illa uoluntate misero tibi cōciliata nō sis, perq; id ipsum precibus nostris, quae alioqui perpetuae sunt, nō obstes. Fatemur sanè in nobis oradis officiū te facere, cū quod Deū in nobis honorant, qui uenerantur, tum etiam quod partem ille gloriae suae in sanctis esse uoluit. Ceterum nunquam ita futurum crede, ut pronam et toties promissam tibi misericordiam eius efflagitare necesse sit, si tu teipso dignus esse pergas, cui ea impartiat. Dignus autem fueris, si iusta petens ita instituas animū, ut a supremis labris mēs non dissentiat. Alioqui quid profit, aliud urgere precibus, aliud ope praestare? Poscis opem neruis corpusq; fidele senectae? Esto agē, sed grades patinae tucetaq; crassa Annuere his superos uetere Iouēq; moratur. Auariciae dedisti nomē? CHRISTI membrū non es. Superbia tumes? in grege suo hūilitate spectādo te Deus nō recipit. Inuidia palles? Proximū ut teipsum nō amas, nec placere Deo potes. Iniustitia insolescis? regni promissi particeps non eris. Crapula distēderis? Scito in spiritū imundū sapientiā nō ingredi. Quere in primis regnū Dei, et iustitiā eius, et cetera tibi adijcientur. Ridiculus est qui se frigere queritur, et frigida interī lauat. Nec alijs grauius succēsent Medici, q̄ q̄ sani esse uelint, et a uetitis cibus nō abstinent: qui corā mulsū libāt, mox cū ille abest, uino se ingurgitāt. De te qd sentire Iouē autumas, quādo studio quodā iponēdi diuinā iustitiā, caelū ore poscis ridiculus, ope Geennā quæris? Tūc sanè nostris precibus apud Deū locus est, cū praēceptis eius pares, & qd ille iussit, nō despicias. Cur nostris uestigijs nō insistis? clamas, oras, Regni mūdi fuisse nos cōtempores, eamq; ob rē festis diebus dignari pergis. Ceterū ut paria praestes, cū haec unica sit ad felicitatē uia, nullo moueri exēplo, nulla trahi persuasiōe potes. Nos te saluū esse cupimus, idq; nobis aeternū uotū est, nec nisi gratus fueris, si ut precari nō desinamus petis: per te fit aut ut aut proficuae illae, aut cassae preces existāt. Nobis certe uolūtas Dei incōmutabilis lex est. Si in quā diuorū uox aliqua praeposteris prealis urgētī cuipiā hoc modo dicat, quid respōdeat? Sed de sacrificijs Augustini uerba citare libet, quae. 7. cap. lib. de ciui. Dei. 11. sic habent: Meritō illi in caelestibus constituti immortales & beati, qui creatoris sui participatio-
Augustinus
ne congaudet: cuius aeternitate firmi, cuius uirtute certi, cuius numine sancti sunt: quoniam nos mortales & miseros, ut immortales beatiq; simus, misericorditer diligūt: nolūt nos sibi sacrificare, sed ei cuius & ipsi nobiscū sacrificiū se esse nouerūt. Haecenus Augustinus. Cuius uerba me eius quoq; rei cōmonēt, ut in quæstionē uocandā horū sententiā existimem, qui sanctos memoriae gratia sui, & tanquā de se, suisq; operibus uelut iustificantibus, atq; adeo priuatis de meritis, fiducia habuerint, diuersa iuuandae mortalitatis munia, ceu mnemosyna quaedā ambijisse tradūt: cū Chryso-
*Omni spiri-
tui non ascri-
biendum.*
stomus tamē dicat: quis est homo natus de muliere, qui credit iustū se esse inueniendū in cōspectu illius? Nō est autē asentiendū omni spiritui, id genus monita uisionesq; dormiētibus aut uigilātibus ingerenti: quemadmodū prudenter sacrorū canonū autoritate cautū est. Non quiescit enim impostor ille spiritus, & falsis sese doctrinis uenditare, nō desinit demoniū meridianū: uirisq; prestigiorū fucis, quēadmodū iā olim in Aesculapij templo, nihilo melior factus, bene facere, etiā sanare & ditare pergit, satis superq; eo ipso diues si fractis animis nostris specie ueri, quā ad pietatem collata susterstitio habet, a uero sacrificio ad fucatas ceremonias, ac planè a sacrificio domus Israel, ad idololatriam Hieroboan, demū abduxerit. Equidē Augustinū sequor, qui capite 14. decimi de ciuitate Dei, sic inquit: Omnia quippe quae praestare hominibus uel angeli, uel homines possunt, in unius esse omnipotentis potestate, quisquis differtur, insanit. Hic igitur precum, hic orationis, hic omnis meditationis nostrae sit scopus. Sed ad Aesculapiū, a quo data occasione diuertimus, reuertamur: de quo in serpentem uerso, quem ueteres Epidaurium cognominarunt, Ouidius meminit libro Meta. decimoquinto, & alicubi perquam apte Horatius. a Troezenij. In ipsa Chersoneso Troezenij, ad quos recto cursu ex Pyreo commodissima nauigatio est. Eo igitur tempore, quo Xerxes tantis copijs in Graeciam traiecit, cum Themistoclis oraculū interpretantis sententia ualisset, ut terra relicta, mari se concrederent: inuentam omnem Athenienses in triremes imposuerūt: plurimi uero parentes & uxores in Troezenen, Troezenijs eos humanissime suscipientibus. Decreuerunt enim ut hi publice alerentur, duobus obolis in singulos distributis: puerisque facta potestas, ut undecunq; liberet, poma acaperent, & pro his erudiendis, magistris merces persoluta est. Eius decreti author Nicagoras fuisse traditur. Haecenus in Themistoclis uita Plutarch. Meritō ergo fide Atheniensibus socijs seruata illustres eos Pomponius nominat: quid enim praestantius, quid fidele magis, quā eos quibus
Troezenij.
K cum multa

Saronicus
portus.

Schoenitas.

cum multa amicitia familiaris fueris, in rebus aduersis omni studio & officio adiuuare? a Portus Saronicus. Ptolemæus sinum facit Saronicum. Plin. quoque Sinus, inquit, Saronicus, olim querno nemore redimitus, unde ei nomen, ita Græcia antiqua adpellante quæram. Multi à Sarone deo marino. Nam Saronem fuisse regem, qui illic Atlepie marine regioni imperarit, in Corinthiacis meminit Pausanias. b Schoenitas. Ptolemæus Schoenem. Plin. Portus, inquit, Schoenitas: ubi Hermolaus Cœnitas defendit, uerùm mutata sententia, alibi Schoenitas legi posse asserit. Pagoni mihi unicus Mela est author, nam alibi, quod equidem sciam, non legi. c Troezen. Vetustissima, nam Pitheum regē habuit, eum qui Thesei maternus auus fuisse fertur: ut ideo ab Ouidio Pitheia dicta uideatur, ut libro sexto: nec adhuc Pitheia Troezen: & libro ultimo Meta. Est prope Pitheiam tumulus Troezena. & c. d Hermiona. A qua Hermionicum sinū cognominat Stra. clara illa fuit Iunonis phano. e Argolicus. Plin. qui sequitur (Maleam scilicet) Argolicus appellatur, traiectu. 50. millium passuum. De reliquis sinibus Pomponio cum cæteris conuenit, nisi quod Asinæum, cui ab Asine oppidum est nomen. Strabo & Ptolemæus Messeniæ uocant: cum & Coroneus à Corona, quæ et ipsa in eo flexu est, dicatur Plinio. Cyparissius autem à Cyparissa: est & Cyparissium promotorium ad eundem sinum Ptole. Horum series cum in omnibus propè codicibus mæca intricatâque foret, nostro Marte digesta est, & clara facta.

Erasinus.

Githius.

Tanarum.

Alpheus.

Pylos.

Cyllenius
Mercurius.

f In Argolico. More suo ad Argolicum reuersus, quid singulis sinibus illustre dignumque memoratu in sit, ostendit. g Erasinus. Qui terras subit, rursumque redditur, sicut in Asia Lyas, in Mesopotamia Tigris, Plinio. Ouid. libr. Meta. 15. Sic modo combibitur recto quoque gurgite lapsus, Redditur Argolicis ingens Erasinus. Lege Herodo. libr. 6. ubi de Cleomene. Inacho uetustissimus Argiuorum rex Inachus nomen dedit, Solino. h Lerne. A quo Lerneæ palus, & hydra illa Lerneæ dicta. i Githius. A Githio fortasse illic oppido, Ptolemæo et Plinio, qui trans Maleam libr. 6. idem numerat. Meminit & Liuius. 4. libro quartæ Decados. Eurota nomen Eurota puella Taygetæ filia dedit, Stephano. Multa olim ad eius ripam Laurus, unde & Maro in Sileno: Audiit Eurotas, docuitq; ediscere Lauros. k Tanaro. Nomen promontorio est à Tanaro Iouis filio, & Calabri fratres: qui cum in ea loca peruenisset, Neptuno templum extruxit, auiore in urbibus Stephano. Hoc est Tanaron, in quod Arion Citharædicæ artis magister, Delphini dorso per Siculos Ioniosque fluctus incolumis transuectus est, ut capit. 8. libri. 9. Plin. & Herod. libr. 1. scripserunt. Propterea duo quondam inibi simulacra celebria fuere, unum Delphini uehementis, alterum Arionis insidentis, utrunq; ære fufum, ut libr. 16. tradit Gellius. De Tanaro Statius libr. Theb. 2. Est locus, Inachiæ dixerunt Tanara gentes, Qua formidatum Maleæ spumantis in auras It caput, & nullos admittit culmine uisus. Cum reliquis ad hunc Pomponij locum mire facientibus. l Specus. De altero in Bithynia, retulimus. Ouidius lib. 7. Specus est tenebroso cæcus hiatus, Est uia decliuis, per quam Tirynthius heros Restantem contraque diem, radiosque micantes Obliquantem oculos nexis Adamante catenis Cerberon attraxit. & c. m Pamissum. Plinius libro quarto. In Messenia duodeuiginti montium, amnis est Pamissus. n Alpheus. Qui merusus, in Sicilia Arethufam reddit. Vide Seruium ad principium libri Georgicorū tertij, Maro Aeneidos tertio. Fama est huc Elidis amnem Occultas egisse uias subter mare, qui nunc Ore Arethusa tuo Siculis confunditur undis. Ipsa Arethusa apud Ouidium libro quinto Meta. sic in fit: Pisa mihi patria est, & ab Elide ducimus ortus, Sicaniam peregrina colo. & c. Meminit & libro octauo Strabo, Alpheum dictum existimans, quod alphas uiliginis speciem curret. o Nomen. De sinibus scilicet. De Messenijs prius diximus. p Pylos. Vetusta sanè quondam ciuitas, in agro Messenio, quem Coryphasion Græci nominauerunt, à Sparta stadia circiter quadraginta sita, ut Thucydides quarto libro scribit: Nestore alumno, qui Pylus inde cognominatus est, celebris: multa Strabo octauo libro. q Calipolis. Non adeò celebris atque illa Macedonica, cuius Liuius quarto Decad. et Plin. meminere. De Patris etiam & Cyllene libro secundo Thucydides, indicans uere ex his locis recta in oppositam Acarnaniæ continetem nauigationem esse. Pro situ uero noscendo pictura duce utere. A Cyllene Cyllenius Mercurius. Claud. libr. 1. rap. Cyllenius adstittit ales Somniferam quatiens uirgam, tectusque galero. Stat. libr. 7. Tegees alumnum dixit, à loco uicino: Tunc ita uelocem Tegees affatur alumnum. r Rhion. ῥίον Græcis promontorium dicitur, quod consimune

mane uocabulum huic iugo peculiariter tributum est. Nam & Corinthiacum sinum angustis faucibus claudit, & orae terrarum ad Græciam attinentium serè principium est. Plini. cap. 2. libr. 4. de Aetolia: Promontorium, inquit, Antiarium, ubi ostiū Corinthiaci sinus minus mille passuum latitudine influentis Aetolòsq; dirimentis à Peloponneso. Promontorium quod contra proædit, appellatur Rhion. Liuius quoque lib. 3. tertiæ Decad. Rhij huius meminit. Non prætereundum uerò in tota Peloponneso montes esse sex & septuaginta, Plinio.

guste & velut freto lacus, ore frequenti incidens, inter Aetolos & Peloponnesiacos vsque ad Isthmon irrumpit. In eo ad septentrionem spectare littora incipiunt. In his est Aegion & Aegira, & ^a Oluros, et ^b Sicyon: at in aduersis ^c Pagæ, Creusis, Anticyra, ^d Oeanthia, ^e Cyrrha, & notior aliquanto nomine ^f Calydō, et Euenos. Extra Rhion ^g in Acarnania maxime clara sunt, oppidū ^h Leucas, flumen ⁱ Achelous. In ^k Epiro nihil ^l Ambracio sinu nobilius est: facit sinus, qui angustis faucibus, & quæ minus mille passibus pateant, grande pelagus admittit: faciunt vr-

^a Oluros. Alia in Bæotia Olyros, in Messenia Olluros: ut ex Xenophonte & Strabone Hermolaus docuit. Ptolemæus in his locis non Oluron, sed Olenon statuit. De Aegira & Aegio, Plinius, ceteri.

^b Sicyon. A qua Sicyonij, quorum Sicyon. uetustissimus rex Aegialeus terram illic late tenuit: ut Pausa. in Corinth. refert, tum et Aegialos uocata, Plinio. In Sicyone spectatissima quondam Occasionis imago extitit, auctoris Lysippi, cuius erudita est ^c Politianū in Miscellaneis explicatio. Regiunula & ipsa Sicyonia dicta: E Sicyone Aratus ille fuit, cuius meminit in præstantium uirorum catalogo Plutar. iuxta Afopus fluit, olea lauròq; uirens.

^c Page. iuxta Isthmū sita occasum uersus.

Notandum uerò hæc oppida partim Bæotia & Locrensium, partim Aetolorum esse. Nam Page Bæotica est, Plinio.

^d Oeanthe, quam Oeanthiam Mela nominat Locrorum Ozolorum. ^e Cyrrha. iuxta quod & Cyrrhæi campi ad Phocidem attinent, unde & Cyrrhæos scopulos, & antra Cyrrhæa, fontèsque Cyrrhæos, pro Phocensibus Parnassiusue Poëtæ cognominant: Anticyra item helleboro clara, alia ab illa Bæotica quæ in Maliacum inclinat: quæquam de utraque adagium intelligitur: Nauiget Anticyras, de homine uehementer insano. Creusis uerò Bæotia iuxta Pagas sita, quæ Creusam Ptolemæus nominat. Aetolorum Naupactus intra Rhion est, de qua ante meminimus: deinde & Calydon, Vide Ptolemæum.

^f Calydon. Plinius libro quarto. Aetolorum, inquit, est Calydon. 7. millium. 500. passuum à mari iuxta Euenum amnem. Extra Rhium enim, eum tractum, qui in Adriatici fauces inclinat, primi tenent Aetoli, mox Acarnanes, postremi Epirotæ: horum sedes Epirus, Acarnania, Aetolia, uiris, oppidis, montibus, amnibus, rerumque gestarum memoria præ cæteris insignes. Ipsa Calydon Oenci patris Meleagri regia fuit, quæ syluæ, agròque, & Apro cognomen imposuit, de quibus multa mentio est apud Ouidium libr. Transform.

8. Non tacendum, & in Britannia Calydoniam syluam esse, uerum uocabula syllabis dinosci: nam Calydon pro Aetolia opp. penulti. corripit. Luca. libro sexto. Euenus Calydonia fecit. Pro Britannia sylua producit, o litera correpta. Martialis: Nuda Calydonia sic uiscera præbuit Vrso. Item: Quinte Calydonios Cuidi uisure Britannos. Et libro tertio Silius: Inq; Calydonios primus trahet agmina lucos. Quanquam sint qui e litera scribendum contendunt. Thucydides secundo libro, gentem Aetolorum grandem & bellicosam esse, uicosque sine muris frequentius quàm oppida habitare ait. His Ozolæ, quorum meminimus, ob uicinitatem genere armorum & pugnandi industria ad similes fuere. De Eueno anme constat: fuit & Philosophus Euenus ille, qui ignem optimum esse ciborum condimentum dicere solebat, ut refert Plutarch.

^g In Acarnania. Aliquando Curetis dicta, ualidam & ipsa gentem aluit Acarnanes. Sta. in Achil. Dat bello pedites Aetolus, et asper Acarnā. Nomen sortita ab Acarnane Alcmeonis filio, qui primus eam oram ab Apolline indicatam patris auspicijs celebrem fecit, auctor est libr. 2. Thucydides. Meminit multis Strabo. 3. libro.

^h Leucas. In peninsula sita Leucadia, quam olim accole insulam fecerant quidem, uerum reddita continenti est uentorum flatu congeriem arenæ accumulantium, ut Plini. cap. primo. 4. libri scribit. Ideoque inter oppida continentis Pomponius numerat. Est iuxta quoque littus Leucadium & Leucates promontorium: tum & insula, quam Neriton Pomponius infra nominat: nam Leucas in peninsula aliquando Neritum dictum est, & ea ipsa Neritis, Plinio, nomine ab insula ad continentem trans lato, ut Hermolaus existimat. Neritos certe & Silio & Maroni insula nominatur. Non ignoro & Leucadiam insulam e regione Ambracij sinus aliam à Nerito Pomponium nominare infra.

ⁱ Achelous. Ambraciam ab Acarnania superans. Thucydides libro secundo Achelous, ait, amnis ex Pindo monte deuolutus per Dolopas, Agræos & Amphilochos, perque Acarnanicum campum superne Straton urbem Aeniadasque interfluens, mari miscetur restagnato. Meminit eius Ouidius libro transform. octauo.

^k Epiro. Epirus Molossia & Chaonia dicta, ut est notum: in hoc tractu ingens & populosa est, ab occasu Ionio in Adriaticum flexo & Acroceraunijs, à septentrione Pindi iugis, ab ortu Acarnania finitur, totam oram meridianam Ionio ambiente. De ea multa Strabo libro octauo.

^l Ambracio. Ab Ambracia urbe clarissima, quæ ambit. Plin. Maximèq; ait, nobilitatus Ambracius sinus faucibus spatiosū æquor accipiens. In eū amnis Acheron ex Acherusia Thesprotiorum palude ortus delabitur. Meminere et Strabo & Ptol. Apud Liuiū li. 3. de bello Macedonico, Arethō pro Acherō deprauate, credo, legitur. iuxta et Cocytus fluit, amarissime amnis undæ. Ob

- quorū in genū ad infernos amnes nomina translata sunt. Est aliās in Italia Acherusia, et in Pōto Acherō, cuius Flac
 ci testimonio meminimus. *a* Actiū. Augusti Colonia, & iuxta promontoriū, ubi idem M. Antoniū & Cleopa
 tram bello nauali superauit, ciuitate tota Nicopoli in uictoriae memoriam nominata. Maro libro Aeneid. 8. Actia bella
 Cernere erat, totumq; instructo Marte uideres Feruere Leuaten, auroq; effulgere fluctus. Ibi Apollinis quōdā Actij
 templum, & ludi quinquennales instar Olympiorū, quorum tertio Aeneid. Maro meminit. Lege Strabonem. *b*
- Argos. Argi Amphilochoij. Strabo quoque secūdū
 Ambraciam, inquit, extare Argos Amphilo
 choiū, quod ab Amphilocho fratre, a quo
 & Amphilochia dicta, iuxta iacens regio,
 cum conderet Alcmaeon nominauit: nam aliud
 est Argos Orestiam, siue Hippium co
 gnomine. Plin. Arcananiae tribuēs Argos,
 inquit, Amphilochoium cognominatum ca
 pi. 1. quarti libri. Liuius libr. 8. belli Mace
 donici: Profectus ab Ambracia Consul in
 mediterranea Aetoliae, ad Argos Amphilo
 choiam &c. *c* Ambracia. Cui ma
 ximo Pyrrhus adiumento fuit, cum eo loco
 ut regia uteretur, Straboni. Urbis eius situm reddit eleganter T. Liuius libr. 8. quarta Decad. *d* Aeacidarum.
 Regum Epiri ab Aeacida Pyrrhi patre, aut Aeaco Neoptolemi auo, a quo id nomen profluxit: cum uiri huius ex Ioue
 geniti amplissimam uirtutem regum illic series in praecipua laudis sibi gloriam traheret. Cicero libro secundo de Di
 uinat. scribit Ennium Aeacidarum genus ut stolidum suggillasse, quod belli paulo appetentiores essent. De Aeacidis
 Plutarchus in Pyrrhi uita. Est autem hic Pyrrhus, cuius in Romanos insignia facinora extiterunt, Ennio Poeta felix,
 ut Homero felicem Achillem Alexander indicauit. *e* Regia. Liuius libro. 8. belli Macedonici: Signa, inquit,
 aenea marmoreaque, et tabulae pictae, quibus ornatio Ambracia, quia regia Pyrrhi fuerat, magis quam caeterae regio
 nis urbes, euecta &c. *f* Butroton. Nota urbs ex Plinio, caeteris. Thestrotiorum est, potissima Epiri gentis:
 quanquam & aliae sunt praeclearae, quarum Strab. libr. 8. fidei nomenclatura meminit. Luca. lib. 3. Thestroti Dryo
 pesque ruunt, quercusque silentes Chaonio ueteres, liquerunt uertice Sellae. Maro libro Aeneid. 3. Littoraque Epiri
 legimus, portuq; subimus Chaonio, & celsam Butroti ascendimus urbem. Mōtes in toto illo procurfu clarissimi sunt.
 Ad Dodonen Tomarus centum aliquando insignis fontibus, In Ambracia Cania, In Acarnania Aracynthus, quena
 Aetion Maro cognominat, In Aetolia Acanthon, Panetolium, Medion, Plinio. *g* Ceraunij. Ideo dicti quod
 fulminibus infestentur, Seruio. Lucanus lib. quinto. Thestalia saxosa timent, oraeq; malignos Ambraciae portus: sco
 pulosa Ceraunia nautae Summa tenent. Maro: Prouehimur pelago uicina Ceraunia iuxta. Meminit & Plin. cap. 23.
 libr. 3. Vide Ptol. *h* In Adriam. Cuius primam oram Macedonij populi adhabitant, reliquam Dalmatae, Illy
 rij, Liburni, Istri usque Tergestum: Quos Mela communi Illyricorum nomine censet. *i* Caetera Gallicis. Ad
 reliqua, inquit, littora, quae trans Tergestum Italiam ambiunt, Galli Italique habitant. *k* Parthini. Plinius
 quoque in ora Maedonica Parthinos, in Dalmatica alios ab his Parthenios locat, Oeneis proximos. Strabo libro se
 ptimo. Super Epidannum, inquit, siue Dyrrhachium & Apolloniam sedes habent Bylliones, & Taulatij, & Parthi
 ni, & Phrygi, usque ad Ceraunios montes. M. Cicero in L. Pisonem: Achaia exhausta, Thessalia uexata, laceratae
 Athenae, Durachium & Apollonia exinanita, Ambracia direpta, Parthini & Bulienses illusi, Epirus excisa, Lo
 cri, Phocij, Bœotij exusti, Acarnania, Amphilochia, Perrhaebia, Athamanumque gens uendita &c. quem locum cō
 libentius citauit, quod in omnibus propè exemplaribus corrupte legitur. *l* Dassarethe. Quos a tergo Epiro
 iunctos Plin. scribit. 1. capi. 4. libr. et Strabo libro septimo in eadem est sententia. Iudaei & Dassarite dicuntur. Pli
 ni. 23. cap. 3. libr. de eo ipso loco: A Lyso, inquit, Macedonia prouincia: gentes Parthini, & a tergo eorum Dassa
 ritae. At eosdem esse non dubitauerim: nam qui Straboni & Ptole. Dassaretij dicuntur, eos ipsos Dassaritas Polybi
 us nominat, cum Dassaretis eosdem, ut Hermol. tradit. *m* Encheleae. Cadmi & Hermionae nepotes, qui ma
 gna olim in his locis potentia floruerunt, ut Strabo libro septimo scribit: harum oppidū fuit Encheleae sanè uetustū,
 de quo lib. 3. Lucan. Et nomine prisco Encheleae, uersi testantes funera Cadmi. Iuxta enim, Cadmum & uxorem
 Hermionam longo admodum senio confectos, cum ab Ismeno illuc concessissent, in serpentes mutatos esse fabulan
 tur, ut in Periegesi Dionys. & libr. 7. Strabo referunt. Meminit & Ouidius libro transformat. 4. Graecis ἐχ
 λυξ anguilla serpensue dicitur. Plinius in communi Illyricorum nomenclatura libro tertio. Liburnis Encheleas iun
 git. Strabo Enchelios nominat: nisi id librariorum culpa contigit, quanquam nil repugnat & Enchelios dici eos,
 & Encheleas: ut plerumque alias alias gentes. *n* Phaeaces. Iuxta Acroceraunia: habitauerunt & Corcyram.
 Vir. Protinus aërias Phaeacum abscondimus arces. Memorati illi a regno Alcynoi, cuius Homerus meminit sexto &
 octauo Odysseae. *o* Pyrei. Plinius libro tertio supra Scodram fuisse ait Fasseos, Grabeos, proprieque dictos
 Illyrios, tum & Taulantos et Pyreos. At nunc Illyriorum sedes Tergesto propior est. Libuit haec adferre in hunc
 locum,

loam, eo libentius, quod illa locorum nomina in omnibus, quæ uiderim Pomponij codicibus corrupte leguntur. De Liburniorum uetustissima gente nota sunt omnia. Seruius Liburnos, Rhetos, Vindelicosque esse putauit falso. *a* Istria. Cui hoc etiam hodie nomen manet. Clarissimum ad eam oppidulum Iustinopolis, quod Caudistriam uocant accole, tanquam Istriæ caput: in quod è Venetijs, cum ad uisenda illa littora soluissemus, secundis uentis aliquando delati sumus, postero die Tergestum uecti. At Tergestum Austriæ principum est, Iustinopolis Pauli Vergerij patria, hodie dittonis Venetorum. Supra eam in decliui monte situm oppidū, cui Insule est nomen: recentissima adhuc apud me memoria celebre. Nam siti in medijs undis pressos, tum & tedio maris, quod tunc primum ingrediebamur, fatigatos, optimo uino, et apparatusimo conuiuio in pristinam ualitudinem gratæ beneficentia restituit.

Istria.
Iustinopolis

& Liburni et *a* Istria. Urbium prima est *b* Oricū, secūda *c* Dyrrhachiū, Epidamnus ante erat, Romani nomen mutauere, quia uelut in damnū *d* ituris omen id uisum est. Ultra sunt *e* Apollonia, *f* Salona, Iadera, Naron, Traguriū, sinus Polaticus, & *g* Pola quondā a Colchis (ut ferunt) habitata, in quātum *h* res trāseunt, nunc Romana colonia. Amnes autem *i* Aëas, & *k* Nar, & Danubius, qui iam dictus est *l* Ister: sed Aëas secundum Apolloniam, Nar inter Pyreos, et Liburnos, per Istros Ister emittitur. *m* Tergestum intimo in sinu Adriæ situm finit Illyricum.

Insula.

die dittonis Venetorum. Supra eam in decliui monte situm oppidū, cui Insule est nomen: recentissima adhuc apud me memoria celebre. Nam siti in medijs undis pressos, tum & tedio maris, quod tunc primum ingrediebamur, fatigatos, optimo uino, et apparatusimo conuiuio in pristinam ualitudinem gratæ beneficentia restituit.

b Oricum. Plin. de eo ipso loco: At in ora, inquit, oppidum Oricum, à Colchis conditum. Inde initium Epiri &c. Recte igitur primam urbium Pomponius dixit. De Orico Luca. libro tertio. Tūc qui Dardaniam tenet Oricon, & uagus altis dispersus syluis Athamas &c. Dardaniam nominans, à Dardanis gente illic fera, ac Dassaretis proxima, Plinio. Opportunissi-

Oricum.

ma est Oricum uersus è Brundusio Calabriae nauigatio: littora enim Adriatici non amplius. 85. millibus passuum, illic inter fluis fluctibus seiuunguntur. Meminit Orici sepe libro secundo Appian. & in 3. Commentario ciuiliū bellorum Cæsar. Non omiserim, iuxta Oricum tractum esse Palestinum, cuius libr. ante citato meminit Cæsar, à Paleste loco cognominatum, ubi templum fuit Furijs sacrum, à quo Palestine cognominatæ sunt. Ouidi. Fasto. 4. Sæpe Palestinas iurat adesse Deas. Cuius uersus expositionem Paulo Marso debemus, præstanti Grammatico. Porro quid in illo Catulli uersu explicando, Iuro per Syrios tibi furores, Beroaldus attulerit, quidque de illo Ouidij uersu sentiat, quāque apte interpretetur, eruditi æstiment: mihi Marsiana profecto magis arrident. *c* Dyrrhachiū. A Corcyrensis colonis à Phalio Corinthio deductis habitata, ut lib. 1. Thucydides scribit. Appia. libr. bell. ciuiliū. 2. Ab Epidano Barbarorum rege conditore Epidamnū, eiusque portum post Dyrrhachium dictum à Dyrrhacho Epidamni ex filia nepote: tandem Corcyrenses appellationem ut in faustam mutasse, portūque ab urbe, quæ de super imminet, Epidamnū dixisse. Hactenus ille. Romani uerò Epidamni nomine, ut magis in fausto, expuncto Dyrrhachij uocabulum restituerunt. A Dyrrhachio Dyrrhachini dicti ciues. Cæro in Pisonem: Quo metu commoti Dyrrhachini profugisse noctu trepidatum imperatorem indicauerunt. *d* Ituris. Si quando ad ea littora appulissent. *e* Apollonia. Media inter Lyssi fluminis ostia & Acroceraunia, ab ea dicti Apolloniæ, Cæsari, aliis. *f* Salona. De Salona, Iadera, Naron, Tragurio, Dalmaticis Illyricisq; oppidis, in Liburniæ descriptione Plinius: Notissima earum Salona apud Cæsarem libro tertio bellorum ciuiliū. Capta olim ab Asinio Pollione. Ceterum Salone Salonarum pluratiuo Cæsari & Seruio dicitur. Tragurium etiam marmore clarum, Plinio. *g* Pola. Ad Istriam attinet, à qua Sinui nomen, à Colchis quondam conditam, etiam Plinius ait. *h* Res transeunt. Tempore scilicet omnia rapiente. Ouid. libr. Meta. ultimo: Tempus edax rerum, tūque inuidiosa uetustas, Omnia destruit, uitiatque dentibus æui Paulatim lenta consumit omnia morte. Et Cic. pro Marcello non tam eleganter, quā uere: Nihil esse, & opere ac manu factum, quod aliquando non conficiat, & non consumat uetustas.

Furlarū templum.

Dyrrhachiū

i Aëas. Aëantem in occasum uersus ex interioribus Maædonum, iuxta Apolloniam profluere Strabo libro sexto ait. Est & Tapsus in eodem tractu Ptolemæ. & Cæsari. *k* Nar. Plinius & Strabo. Naronem nominant, à quo Naresij populi. Supra Naronem Colonia Epidaurus Plinio & Ptolem. alia ab illa Peloponnensi: hallucinante Beroaldo, qui Seruium taxans solam illam Peloponnensem asserit. Lucanus libro secundo. Seu leua petatur Illyris Ionias uergensue Epidaurus in undas: ubi interpretes Epidamnū intelligunt, potest enim & Epidannus legi. At quia castigata exemplaria Epidaurus habent, nil temere mutandum esse arbitror. *l* Ister. Strabo libro primo scribit Eratosthenem, & ante eum multos in illa fuisse ignorantia, ut fluium ab Danubio deriuatum in Adriaticum iuxta Istros egredi tradiderint, unde & Iasonis è Ponto in Adriaticum transitus locum habuerit historie. Hos Mela seautus pari ignorantie nauo notatur. Lege Plinium capite decimo octauo. Cornelium Nepotem, & omnes eos reprehendentem, quibus id persuasum esse potuit. *m* Tergestū. Colonia, à quo iuxta sinus est Tergestinus, quem equidem nauigauimus, oppidum etiam clarum: illustre autem dum hæc scribebā, Petro Bonomo inibi Episcopo, uiro in omnibus bonis artibus præstante, æquiq; & iusti, ut summam eloquentiam, qua pollet, præteream, amantiſſimo.

Aëas.
Nar.
Epidaurus.

Lucanus.

Tergestum.
Petrus Bononus.

ITALIA.

ITalia, quia sic sita est, & illud nacta coelum, quod multa temperie praestat: facta est frequentissima, Graecisq; undiq; ad nauigantibus aliquando peruia: maxime uero Romanis olim uictorijs illustrata, & multis ante nominibus appellata: nouissime Italiae nomine durate, quod ei Italus Hesperia, a quo est Hesperia dicta est, frater imposuit, ut M. Cato in Originibus retulit. Primi eam Arunci, Sicani, et Pelasgi coluisse creduntur, ut cap. 10. primi libri scribit. Meruit haec terra supra omnes alias, scriptoris

Graecorum Latinorumq; diligentia fama & memoriam: nec est quicquam, quod intactum reliquerint, qui illud aliquando scribendi onus subierunt, nec habuit finem in uno, rerum omnium comprehensa series, sed singulis propere seculis singuli fuerunt, a quibus laudaretur. Extant hodie excepto Pomponio, quos equidem uiderim legerimq;: partim integri, partim mutili temporum iniuria, M. Cato, Myrsilus Lesbios, Caius Sempro, Quintus Fabius Pictor, Antonianus, Dionysius, Strabo, Plinius, Solinus, Ptolemaeus, Polybius quoque: & inter recentissimos Blondus Forliuensis, Raphael Volaterranus, Aeneas Syluius, & Ioannes Annius Viterbiensis: ut totum Latinorum poetarum & Historicorum gregem, obiter de ea tradentium, omittam. A plurimis autem, quorum temporum iniuria monumenta interciderunt, descriptam eam fuisse constat. Proinde & Plinius indicat libro primo & Mela suis id uerbis testatur, quando ait: Pauca dicentur, nota sunt omnia &c. Nos quoque intactam eam reliquimus, nisi (quod alibi itidem nos permouit) studiosae iuuentutis gratia ex his quos citauimus, quae Pomponio indicat magis, quam exponat, adiectis qualibuscunque commentarijs, planiorem facilioremque efficere uisum esset: maxime quod uaga lectio in teneris animis non proficit. **b** Ab Alpibus. Intuere primum tabulam Europae. & Ptol. ut uidere Italiam uidearis, mox limites inquire: tum qui sit Apennini procursum obserua. Inde insignia oppida fluminaque, ut ultra citraque iacent, uisu sequere: eo modo quo tradit Pomponius. **c** In altum. In pelagus. **d** Apennini iugo. M. Cato Pœninum montem eum nominare uidetur, per quem Hannibal exercitum traiecit in Galliam. Hinc Apenninus dictus, quod radices sub Pœnino transitu Hannibalis habeat. Meminit montis Luca libro secundo, & libro quarto Silius. Polybius interpres in lib. 3. Apenninus, inquit, mons paulo supra inferum mare ab Alpibus oritur, moxque se magis atque magis ab illis disiungens, recto dorso in superum mare fertur, quasi usque ad urbem Senam. Inde rursus ad dextram flectens per mediam Italiam in Sicalum fretum discurret. **e** Superum mare. Adriaticum, ita dictum, quod in ortum spectet. Inferum autem Tuscum, quod in occasum uergit. Lucanus libro secundo: Inferni superique maris. Suetonius in Augusto: Classen, inquit, Misseni, & alteram Rauennae ad tutelam superi & inferi maris collocauit. Iulius Solinus, nescio an bene, idem mare, quod Itali inferum uocent, a Graecis Ionium, uel Tyrrhenum uocari tradit. Dionysius certe & Strabo Pomp. subscribunt longaque Ionum a Tyrrheno separant. Adriaticum autem dictum putat Cato ab Atria siue Adria oppido uetustissimo, quod dudum interijt. In qua sententia & Iustinus est libro. 20. Multi ab Iasonis filio Adria ita dictum uolunt. De Tyrrheno diximus. Silius quoque Italicus libro. 5. de Trasimeno: Lydius hinc genitor Tmoli decus, equora longo. Aetoniae quondam in Latias aduexerat oras Tyrrhenus pubem dederatque uocabula terris. **f** In duo cornua. C. Sempronius: Italia, inquit, a iugis Alpium oritur, cingitur supero & infero mari, & secatur Apennino: qui a iugis Alpium ortus per mediam Italiam a Liguribus ad Anconam porrectus, inde paulatim usque Venusiam reflexus, ibi ex transuerso diuidit Italiam: ex altera parte Brundisium, altera Veliam attingens circum sinum Tarentinum: quae Ausones primi, inde Aborigines Graeci post Oenotrium Arcadem tenuere. Lege cap. 10. lib. 2. Vitruuium. Altissimus est, ut bene Silius dixerit lib. 2. Alpibus aequatum atollens caput Apenninus. **g** Angusta. Nusquam enim. 200. mil. passibus aprior est, Plinio: quae querno folio simile esse, et multo proceritate aprior, quam latitudine, laeuaque flexa caamine, figura paruae Amazonicae desinere apte docet. **h** Carni. Noti, noie adhuc durate: quaequam remotius a mari supra forum Iulij, hodie tractum a se Carnithie cognominatum inhabitant, & in meridiem supra Tergestum regionem, quae uulgo Carniola dicitur. Ptol. quoque supra Cordiam & forum Iulij Carnithiam locat. **i** Veneti. Quorum hodie non adeo uetusta atque in littore fuit, in ipso mari sedes est amplissima ciuitatis, & supra quam credi possit, imperio atque opibus aucta, Venetias nominant, terra marique magnarum uirium conscias, tum & rep. multa prudentia administrata insignes. His cunctis, ut M. Cato scribit, origo Phacitaea est: posterius mixta his nobili stirpe Troiana, a quibus Patavius suo conditore inclutum. Constat autem Gallorum gentis esse recentissimos auctores, id quod lib. 9. quartae Decad. indicat Lilius, Receptissima & haec opinio est, uenisse e Paphlagonia

Scriptores
Italiae.

Apenninus
mons.

Carni.

Veneti.

ITALIA.

ITalia magis, quia ordo exigat, quam quia monstrari eget, pauca dicentur: nota sunt omnia. Ab Alpibus incipit in altum excedere, atque ut procedit, mediam se perpetuo Apennini montis iugo attollens, inter Adriaticum & Tuscum, siue (ut aliter eadem appellantur) inter superum mare & inferum excurrit: diu solida: uerum ubi longe abit, in duo cornua scinditur, respicitque altero Sicalum pelagus, altero Ionium, tota angusta, & alicubi multo, quam uide coepit angustior. Interiora eius aliae aliaeque gentes habitant. Sinistra parte Carni & Veneti

gonia Henetos, quorum in eo tractu posteri Veneti dicti fuerint: Venetia autem nomine quicquid ab Histria secundum maritima usque Rauennam iacet comprehenditur, auctore Plin. cap. 18. lib. 3. M. Cato quoque Venetia, inquit, est omnis ora circum sinum maris, post Histriam usque ostia Padi. a Togatam Galliam. A toga dictam, succincto uestis genere et apposito. Ne quis eos recte sentire putet, qui Venetum hodie uestitum togis conferunt, ut similem: quando Romae, atque in omni Latio indecorum fuit, uirum tunicis uti ultra brachia, ac propè in priores manus ac digitos prolaxis, ut cap. 12. 5. lib. scribit Gellius. Constat autem Italiam aliquando intra Apenninum et Rubiconem annem, qui iuxta Ariminum in Adriam defluit, terminos habuit, ut Plinius scribit. Luca. quoque libro primo de Rubicone: Perque imas serpit ualles, et Gallica certus Limes ab Ausonijs determinat arua colonis. Citra enim quicquid est, ad eam Galliam attinuit, quae Cisalpina cognominatur. Senogallia intra Anconam et Padum à Senonibus, antea Belgis uicinis, qui illinc He-

Venetia

trioscos pepulerunt dicta: Mox Gallia Togata, à conformi uidelicet cum interioribus eius terrae gentibus uestitu. A Gallis illi, ut Sempronius scribit, duae Arunte primi in Italiam transenderunt Alpes, à quibus sensim pulsati Etrusci à Cispadana et Transpadana regione, quae nunc Galliae nomen habet: meminit Polybius in Africa motu libro tertio. Hi sunt Senones, à quibus Roma aliquando inuasa captaque fuit, Plin. Inde quicquid ab Alpium radicibus prominet, à Varo extremae Liguriae ad usque Formionem aliquando, post uerò ad Arsiam fluum, qui supra Histriam est, id totum Italiae cessit. Eam duarum fecerunt partium: nam quae Romam uersus à Montanis in Tuscum pelagus inclinat, Cisapenninam dixerunt, reliquam Transapenninam, auctore Catone et Sempronio. Transapenninam rursus in Cispadanam, Transpadanam partiti sunt. In hac Carnorum agrum, Venetiam, Veronam, Brixiam, Mutinam, Mediolanum, aliisque iuxta sita oppida: in illa Rauennam, Bononiam, Regium, Parmam, Placentiam, Dertonam, et uicinas caeteras posuerunt inter flum Pado. Carni igitur et Veneti Togatam colunt Galliam, si modo Transpadanam Galliae nomen comprehendimus, ut debemus, uel illo M. Ciceronis testimonio Philippica. 12. Et ut omitam, inquit, reliquas partes Galliae (nam sunt omnes pares) Patauini alios excluderunt, alios eiecerunt missos ab Antonio etc. Gellius libro decimoquinto: Res, inquit, accidit Patauini in Transpadana Italia memoria digna. Demum Liuius libro ultimo. 4. De ead. scribit Aquileiam Latinam Coloniam in agro Gallorum deductam esse. b Piantes, supra Rubiconem reuera Italici: enumerat autem utriusque litoris insignes populos ab initio orsus in Siculum usque fretum et Ionium pelagus. Id obiter notandum, Piantes dici qui supra Anconam siti sunt, et tractum horum Piantum: Piantinos autem ab his ortos, qui alio in latere, inter Surrentinum promontorium, et anem Silarum habitant, Ptolemaeo et Plinio, qui Piantinum agrum et oppidum Piantiam inibi locat. Strabo libro quinto: Ad mare Thyrrhenum, inquit, Piantinorum natio colit: eorum pars modica qui Adriam habitant, quos quidem Romani Possidoniatem in sinum traduxerunt. etc. De nominibus equidem non contenderim, nam Straboni aliisque iam Piantes, iam Piantini nominantur, utriusque siti: quanquam qui Adriam imminet frequentius Piantes. Cato Piantos lingua Etrusca genus sacrum dici scribit, à Sabinis eos ortos affirmans. c Frentani. Alii à Ferentinis, qui in Tuscia sunt, et Ferentinibus, qui Latium habitauerunt, de quibus disputat Hermolaus capite quinto libri tertij Plinij. Illorum Frentana regio Plin. dicitur. d Dauni. A quibus Apulia Daunia cognominata est, à Dauo duae Diomedis socero dicti. Horum oppidum est Salapia Hannibalis meretricio amore inelytum, ut Plinius capite undecimo libri tertij scribit. De Apulis, Calabria, et in ultimo cornu sitis Salentinis, nota omnia. Vide Ptolemaeum. e Ligures. A Liguro Phaëtonis filio, Catoni. f Hetruria. Plurimarum coloniarum, et Italiae olim prinaps, ab eorum metropoli regia cognominata, Catoni. g Latium. Vetus ac nouum Plin. h Ad sinistram. Ab Alpibus prospiciendo.

Gallia togata

Piantini.

Frentani.

Dauni.

Bononia,
Felsina.

Capua.

Roma

i Bononia. Notissima, ut aliae quoque. Sed id adiecerim, Felsinam aliquando uocatam, cum princeps Hetruriae esset (ante Gallorum enim aduentum Hetrusci pulsati Umbri illuc sedes posuerunt) inde Cato principem metropolim Felsinam nominatam à rege Hetrusco conditore, post à successore Bono Tuscaniensi Bononiam dictam scribit. Lege Iustinum libro. 20. k Capua. Seruius à Tuscis, qui omnem penè Italiam subiugauerint, conditam scribit apud Virg. lib. Aeneid. 8. ad illum uersum: Et Capys hinc nomen Campanae ducitur urbi. Suetonius in Dictatore: Capys conditoris sepulchrum Capuae fuisse indicat, in quo à colonis deductis tabula reperta fuit, quae Caesari mortem denunciarit. Ad id et Lucan. accedit. 2. lib. Moenia Dardanij tenuit Campana coloni. Plinius capite quinto libri tertij. Capua, inquit, ab undecimo campo dicta: quod quomodo intelligendum sit, inibi Hermolaus adnotauit. Liuius libro tertio ab urbe cond. propius uero esse existimat à campestri agro appellatam, id quod et Eustathio placet. M. Cicerone, luxus in familia Capuam notans, superbiorum eam quondam domum fuisse ait, ut mirum non sit, potentiae eam simul et gloria priuatam, nihil ferè hodie, praeter umbram nominis retinere. l Roma. Orbis aliquando caput dicta, et amplissimi imperij iure in hunc usque diem felix, Caelo ita indubie, et caelestibus dijs uolentibus: Nam et

Error Soli/ ni, & Sem/ pronij

Maxima elō gatio Vene/ ris & Mer/ curij a Sole.

Georgius Collimitus.

Coniectura de cōditā ur bis Horosco po.

Timauus.

Blondus For liuensis.

syderum locum, habitumq; tempore quo coepta est condi, obseruauerunt uetusti, e quorum numero fuit Lucius Taru-
 cius Mathematicus, Chaldaicis literis eruditus, & M. Ciaroni ualde familiaris, quem admodum ipse Ciaro libro de Diui-
 natione secundo scriptum reliquit. In cuius nomen quia incidi, annotandus mihi est error ingens C. Sempronij, & Iulij
 Solini. Hi Romam. II. Calend. Maias hora inter secundam & tertiam conditam esse, ex Tarutio (qui & Varronis
 temporibus uixit, & Romuli genethliacon descripsit, ut Plutarch. testis est) referunt, Sole in Tauro, Luna i libra, Sa-
 turno, Venere, Marte, Mercurio in Scor-
 pione. Quae syderum positura, nullo pro-
 fus modo potest in caelo statui: cum impossi-
 bile sit, Venerem uel duorum signorum
 zodiaci interuallo, unius uero Mercurij
 a Sole abscedere: quod ipsum praeter re-
 ptissimos hodie Astronomos, ipse quoque
 Plin. secundi lib. cap. 17. confirmat: qui Veneris stellam nunquam longius. 47. partibus, Mercurij autem nunquam
 longius. 20. a Sole abscedere ait: & recentiores ex Ptolemaei auctoritate in fine dictionis duodecimae Almagesti, ma-
 ximam elongationem Veneris a Sole. 47. graduum, minorum quinquaginta, Mercurij autem graduum. 28. &
 37. minorum esse affirmant. Nam quod Ciaro libro secundo de natura Deorum Mercurio unius signi, Veneri duo-
 rum signorum interuallum tribuit, Graecam antiquitatem secutus uidetur, quemadmodum & in falso errantium sy-
 derum ordine. Cum igitur Taurus & Scorpio, ut notum est, hemicyclo distent, hoc est primus gradus Tauri a pri-
 mo Scorpionis. 180. graduum interuallo: qui fieri potuerit, ut Sole Taurum tenente, ad. II. Calend. Maij, Venus &
 Mercurius tanto spacio a Sole discedentes Scorpionem tenerent? Quid ergo? aut Solinum lapsum & Sempronium
 diues, aut Tarutium toto errasse caelo fateberis. Ipse culpam scriptoribus rem non admodum intellectam errore intri-
 cantibus magis tribuerim, quam Tarutio: nam in hoc labi, uel his ignominiosum est, qui rudimenta mathematica de-
 libare coeperint. Impossibile enim factu est, ut eo modo distent iam dicti Planetae. Caeterum qui illud emendet & re-
 stituat genethliacon, nisi Oedipus resurgat, nemo erit. Memini Georgium Collimitium clarissimum Astronomum,
 cum inter nos loq; huius incidisset mentio, dicere solitum, multo aliud syderum habitudine atque interuallo tum caelum
 fuisse, cum urbs haec coepta est condi, quam uulgo plerique putant: idq; e fortunis & rerum Romanarum successu
 (quantum Astrorum influxu dinoscere daretur) haud difficile deprehendi aiebat. Cumq; hominem tum urgerem, ut
 soleo, ampliori scrutinio facto: Veteres, inquit, Astronomi, qui Romae originem astris subdiderunt, Libram eam ho-
 roscopum habuisse affirmant: atque inde illa quoque Manlij Mathematici carmina sunt libro quarto: Hesperiam sua
 Libra tenet, qua condita Roma, Orbis & imperium retinet discrimine rerum, Lancibus & positas gentes tollitq;
 premitq;. Quin etiam Romulo Libram tribuit, cum ait: Qua genitus cum fratre Remus hanc condidit urbem, Et
 proprijs frenat pendente nutibus orbem. Recentiores gregatim sub Leone esse Romam asserunt. Coniecturam es-
 se Collimitius aiebat minime friuolam, eo tempore quo coepta sit urbs condi, ascendens fuisse cor Leonis, regiam
 stellam: in medio caeli Solem in Tauro, Iouem in piscibus in nona orientalem, Mercurium in eadem nona in Ariete
 orientalem, Venerem in Tauro occidentalem, & in medio caeli: postrema Saturnum & Martem in Scorpione, in do-
 mo quarta. Horum rationem, quam reddidit, equidem adscripsissem, nisi haecenus me digressum esse, satis superq;
 foret. **a** A pastoribus. Multa Sempronius, multa Liuius, pleraque omnia in uita Romuli Plutarchus. Caeteros
 qui sunt innumeri, sino. **b** Alterum opus. Adeo enim magnificis structuris post insignis fuit, ut nulla in parte
 rusticae originis adparerent uestigia. Scribit in Heliogabali uita Lampridius, iocari aliquando cum seruis Helioga-
 balum ita solitum, ut millena pondo araneorum de ferri sibi ex urbis aedibus iuberet, praemio insigni proposito, mox
 seruos collegisse decem millia pondo: qua re facile aiebat intelligi posse, quam magna esset Roma. Mirum autem re-
 perinde leuissimam & sordidissimam, quaeq; uerri emungitq; quotidie soleat, in tam amena, splendida, & magnifi-
 ca urbe, amplitudinis indicium fuisse. **c** Concordia. Nota ex Plinio & Ptolemaeo, nomine etiamnum du-
 rante. **d** Timauus. Interfluere, inquit, Timauum inter Concordiam & Tergestem: & post, Natisonem nomi-
 nat, qui Aquileiam abluit. Plinius quoque ad Carnorum regionem annem statuit Timauum, & libro quinto Strabo.
 Non uideo ergo quomodo anni, qui Patauium praeterlabitur, Timauum nomen congruat: id quod Blondus Forliuensis
 in Marchiae Taruisanae descriptione contendit, argumentis non sane temere adductis. Quibus si locus datur, fa-
 tendum est errasse uetustos. Aut si illi uerum tradidere, euanuisse annum credendum. Antiquis enim (ut Ouidius
 scribit) tam multa tremoribus orbis Flumina profiliunt, aut exsiccata residunt. Ipse adolescens cum e Carinthia illu-
 stri oppidulo, & optime de me merito Villaco uisendi causa Venetias perrexissem, paucos post dies Tergestum na-
 ui delatus sum, ut per oram eius littoris, quod Aquileiam uersus procurrat, Timauum obseruarem, quem sane nus-
 quam repperi, ad Vtinum usq; & Natisonem profectus. Est quidem haud longe a Goricia, quam Noreiam Strabo
 dicere uidetur, uicus sancti Iohannis nomine, & iuxta arx munitissima super Timauum portum, quae uulgo Tyuueis
 uocatur. Ibi e rupe non grandi fontales unde multiplici scaturigine, magna sane & miranda copia elabuntur, ri-
 uumq; faciunt haud quaquam tenuem, qui in proximum sinum egreditur, & multis capitibus surgens uno ostio
 exit. Is si Timauus est, longe fama naturam superat, quod fieri per sepe uidemus: nemo est enim qui nesciat, quana-
 tum e paruis neglectisq; magna celebraq; fecerit Graecae ambitionis curiositas. Nec ille quidem, quem Patauium
 proximum

proximum Brentam nominant, tantus est, ut Timaei aut nomine, aut fama dignus uideri debeat: nec aliud mihi, Paduam è Venetijs nauiganti maiori admiratione dignum uidebatur, quàm quod è mari, superato aggere, sicca terra nani uehebar machinis attracta, mox decliui cursu in Brentæ alueum demissa: unde aduerso amne Paduam usque iter erat, Lucie fusina miro quodam per restagnantes artificio undas, ascensu præterita. Vt cunque, asserere ausim nunquam cum à Marone intellectum, etiam si Lucanus, & Martialis in aliam tre sententiam literatoribus uideatur.

ge a mari ditem attingit ^a Aquileiam: ultra est ^b Altinum. Superiora late occupat littora Padus, namque ab imis radicibus ^d Vesuli montis exortus, paruis se primum fontibus colligit: & aliquatenus exilis, ac macer, mox alijs amnibus a deo augetur atque alitur, ut se per septem ad postremum ostia effundat: vnum de ijs magnum Padum appellant: inde tam citus profilit, ut discussis fluctibus diu qualem emisit undam agat, suumque etiam in mari alueum seruet, donec eum ex aduerso littore Istriæ eodem impetu profluens Ister amnis excipiat. Hac re per ea loca nauigantibus, qua utrinque amnes eunt, inter marinas aquas dulcium haustus est. A Pado ad Anconam

uerso sensu transfuisse uidetur libro de consola. quinto Boëtius cum dixit: Tigris & Euphrates uno se fonte resolunt, Et mox abiunctis dissociantur aquis. Constat enim hos distantibus oriri fontibus, licet uterque in maiori Armenia assurgat, nec adeò dissociari, quin ad postrema coeant: quanquam sunt qui euanescere in Palustria Euphraten asserant, de quo nos alibi.

^a Aquileiam. Latina olim Colonia, Euersa denuo, nec alio hodie insignis magis, quàm templo, religione & memoria sanctorum hominum, tum & salubribus piaculis undique mortalibus illuc concurstantibus, & Patriarchatus titulo celebris. Iuxta tamen oppidum Vtinum, Principi Austriæ opus insigne admodum, & aræ in mediæ urbis edito colliculo conspicuum.

^b Altinum. in quo L. Verus imperator Apoplexi periit. Ad palustria Padi situm, Plinio & Strab.

^c Padus. Maritimorum commeatuum Italicis subsidijs fidus inuector, ut eleganter dixit Ambrosius. De hoc nihil non est notum. Id retulero, irrigare eum faciendo fluore agros: quamuis Alpium auctum niuibus. Nec esse amnem alium, qui breuiore cursu maiorem undarum vim corruet: faciunt immania nostratum Alpium iuga, in eum sese perpetuis undis exonerantia: facit Apenninus amnem minime obscurorum, qui altero è latere Padum intrant, parens. Lege Lucanum libro secundo. Plin. 16. capite libri tertij. Strabo. libro quinto. Ante à duce coloniarum Eridanus dictus: Etrusci à profunditate Botigon, Ligures Botigum, seu Bodintum ob altitudinem, de mum à piæ arbore, quæ circum originem suam multa est, Padum, ut in Originibus M. Cato scripsit. Est & alius in Græcia Eridanus, in Ilium immittens, quem senem Ouid.

libro secundo Met. ad huius differentiam nominat: & septimo libro. Multa quoque Eridani placuerunt gramina ripis. Vbi suspicio est minime audax, pro Eridani, Apidani, scripsisse imperitos. Strabo fuisse indicat libro quinto, qui iuxta Padum Eridanum alium statuerint à Pado, Phaëtonis casu & sororum Cygni: metamorphosi nobilem: prætere ferentes Electra insula. Ante amnem Padum iacentes. Vnde falsò creditum in Transpadana succinum reperiri, authoribus eius fame Henetis, ad quos primum per Pannonias è Germania Electrum allatum fuit, quod satis Plinius Solinusq; testati sunt. Sed fabulæ locus ex historia dari potuit: Phaëtonem enim Ligurum regem fuisse uetustissimum, cuius multæ in Etrusco littore colonie fuerint, Cato est author: Ligurum uerò eius filium, à quo Ligurinum portum dici uoluit, & omnem illic tractum Liguriam. Cygnum autem prodiderunt Gallie fuisse regulum, Musicæ admodum peritum, ut in Atticis Pausanias refert: unde in canoram auem mutatum Græca nugandi liantia credi uoluit. At eundem esse Padum & Eridanum, ex Plinio constat.

^d Vesuli. Quem hodie vulgus acolarum Montany uocat. ^e Profluens Ister. Falsum id esse, paulò ante Plinij testimonio probauimus. Ipse quoq; Cato in Originibus: Histria, inquit, à duce misso à Iano nomen retinet. At Græcorum quidam dicunt eam ab Istro amne cognomine Danubio, cui Danæ gentes accolæ cognomen impressere. Fabulanturq; rimum ex eo in Histriam effluere, inq; Adriaticum mergi. Hoc tamen Cato. Nota est Rauenna, hodieq; & opibus & edificijs ueteri fame respondet: hoc infelix tamen, quòd ætate mea pugnam uidere coacta est, multorum cæde lachrymabilem, hinc Ludouico Gallorum rege, illinc Iulio secundo Pontificæ maximo tantis odijs conferentibus arma, ut sacro etiam Dominiæ resurrectionis die in prælium fuerint egressi, Gallis uictoriam, sed non incruentam reportantibus.

Ariminum autem M. Cicero pro Cecinna. 12. Coloniarum ciuitatem uocat. Cæterum ab amne Pisauero nomen esse constat.

Nec accesserim interpretationi, quam Blodius attulit: quandoquidem satis non fuerit, tutari quod uelis, authore. Seruio, qui nusquam magis frequentiusq; lapsus est, quàm ubi reddendus erat situs, ut uere eum pleraque locorum nomina indiligentissime interpretatum esse Hermolaus dicit. Ipse apud Virgilium per ora, fauæ, metusq; orientium aquarum intelligo: nam dicit: Vnde per ora nouem. &c. Scimus autem fluiuium non ex ostijs, sed in ostia profluere. Quid autem obsit quò minus fontes ora dicamus, cum fontis uocabulo etiam ostia intelligantur? Lucanus de Tigri & Euphrate libro tertio Quos non diuersis fontibus edit Persis &c. In unum enim alueum infra Mesopotamiam corruentes sinum illabuntur Persiam. Quem locum Lucani (ut & hoc obiter notem) dicitur.

Virgilius.

Locus Boëtij

Aquileia.

Vtinum

Padus.

Locus Ouidij

Phaëtō.

Ligur
Cygnus.

constat. **a** Fanestris colonia. Plinius capite decimotertio libri tertij: In ora, inquit, flumen Esis, Senogallia, Metaurus fluuius, colonia fanum fortune, Pisaurum cum amne. &c. Ptolemæus quoque libro tertio, Fanum fortune nominat. **b** Ex diuerso. Plinius capite decimotertio libri tertij: Colonia, inquit, Ancon apposta promontorio Cumero in ipso flectentis se oræ cubito. &c. Quibus uerbis satis indicat, cur dicta sit Ancona, hoc est quod cubiti imagine sedere eam, ac propterea id à Græcis nomen indeptam Pomponius ait, & κωβ his cubitus est. Et constat ferè Ancones dici promontoriū flexus:

sicut ab architectonicis quiuis conflexus, qui coeuntibus parietibus angulum rectū describit, Ancon dicitur: uulgus angulum uocat: ita ancontis striarum in colūnis appellat libro tertio Vitruuius: ipse quoque nexus coitusq; duarum linearum angulū rectum describentium Ancon est. Iuxta Anconam igitur pars oræ prominens, & ingentem ambitu portum complexa, duobus promontorijs contraposis, & portum præmanentibus, intra se urbem habet in ipso sitam flexu, littoris effigie cubiti imaginem quandam retinente. Strabo libro quinto urbem à Syracusanis Dionysij tyrannidem fugientibus cōditam esse scribit. Porro & Numana origo ad Sialos refertur. De Potentia sequentibusq; claris urbibus, Ptolemæus, Plinius, ceteri. Id notauerim, Firmum Plinio Firmanorum æstillum uocari. Stra. Firmum ut Pōponio. Cupram autem dictam puto, haud uana cōiectura à Cypræ templo, illic à Tuscis, qui Cypram lunonem dicūt, extracto, ut Stra

Cupra.

bo scribit: ut Cupra, siue Cypra una appellatione contineatur. Nam uocabula quæ Græci per y pronunciant, nos per u literam proferre possumus, ut Larumna, Sulla, & cetera. pro Larymna, Sylla, auctore ex nostris Hermolao. Nec illa est Adria, quæ mari nomen dedit, nam interijisse eam propè Padum Cato & Strabo testantur. Porro & Atriam hanc, & inde Atriatium mare, mox ad Catonis tempora Hadriaticum, post & Adriacum dictum, & etiam Adrianum. Cæro in Pisonem: Brundisium uitauit, & ultimas Adriani maris oras petiuit. **c**

Senogallia. Plinius & Ptolemæus infra Anconam, Ariminum uersus Senogalliam statuerunt. Mela eius ut regionis tractusue magis quam oppidi meminit, tanquam & trans Anconam illi tenuerint. Nam ante, Anconam quasi terminum esse Gallicarum Italicarumq; gentium dixit. **d** Bucara. Plinius & Strabo Bucam trans Aternum fluuium Apuliam uersus ponunt. Aternus autem ille est, qui Sulmonem Ouidij patriam præterfluit, fœcunda celebris aura, ut in Meteo. Pontanus. **e** Cliterniam. Claternam Plinius in Cispadana

Aternus.

ponit, quemadmodum & Ptolemæus. Mela in Piceno censeat aliam ab hac Cliternia Dauniorum, quæ Larino & Teano proxima est. Id notandum, Sidicinum cognominatum hoc Teanum, ut Græcho in oratione de. LL. promulgatis: Nuper Teanum Sidicinum consul uenit. Et Plinius libro quinto: Teanum, inquit, Sidicinum cognomine. Quemadmodum & libro sexto Strabo. Rursum Teanum oppidum Apulum cognominatum obseruauit apud Cæronem in oratione pro Cluentio: Pari, inquit, dignitate Teano Apulo, atque Luceria equites Romanos homines honestissimos laudatores uidetis. **f** Garganum. Celebris Apulie mons, subius quem adhabitantes proprie Apuli dicuntur. De eo Sil. In nemore aut agitet Gargano tergâq; ferarum. Hodie mons dicitur sancti Angeli.

Garganus.

g Vrias. Plinius iuxta Sypuntum oppidum locat Vriam, à quo sinum cognominari crediderim. Strabo Vriam in interioribus, Vreum in littore diuersa oppida statuit. **h** Pleraq; Plerisq; locis. **i** Sypuntum. Notum oppidum. Dicitur autem Sipyus. untis, & Sipus. untis. & Sypuntum. **k** Aufidum. Quem cruentum ex Cannensi Romanorum clade aliquandiu fuisse Florus scribit, in Hirpinis ortus montibus Canusium præterfluit, Plin. **l** Barium. Nobile morte Syllani senatoris clarissimi qui diro Neronis imperio mori iussus, pectus Centurioni fodiendum præbuit. Baris & Baretum dictum aliquando, Straboni. munitissimum oppidum & arce insigne: Barij ducis filiam bonam Sfortiam ducatus heredem, dum hæc scribebam, coniugem duxit Sigismundus Polonie rex Princeps inuictus. Nec ignoro Barrum hodie dici magnis ædificijs illustre, & tribus à lateribus mari

Barium

ablui: reliquo uerò qua continētī, adheret, arce illa defendi, ut Ianus mihi Conarsky regis Polonie à secretis, uir cum nature gratia, tum ingenij acumine præstās, cum Viennam illinc uenisset Orator, bona fide retulit. De Egnatia Strab. & Plin. Rudias Strab. Rhodias uocat, nisi uitiatus est codex: cōuenit uerò in Ennij patria cum Pomponio. Euseb. &

Ianus conars
l'2y Iurecon/
Julius.

Euseb. & Eutro. Tarentinum esse malunt. **a** Brundisium. A forma ceruini capitis, quod Messapij uernacula lingua ita nominant. Clarissima est hæc urbs, nobili portu, quo tuta iam olim Romanis in Græciam uia fuit, tum & fuga Pompeij à Cesare obsessi etiamnum memorabilis. **b** Valcium. Plin. Balesium nominat, Ptol. ut suspicor Alecium: nec mirum id est in tanta rerum nominumq; uariatione. **c** Lupiæ. Lupias constat à Malennio Dasumio filio Salentinorum rege conditas, uelut in Antonino Philosopho testatur Capitolinus. **d** Hydrus. Alij ur-

Brundisium.

Hydruntum.

Calabria^a Brundisium, ^b Valetium, ^c Lupiæ, ^d Hydrus mons: tum & Salentini campi, & Salentina littora, & urbs Graia^f Gallipolis. Hucusque Adria, hucusque Italiae latus alterum pertinet. Frons eius in duo quidem se cornua (sicut supra diximus) scindit. Cæterum mare, quod inter utraque admittit, tenuibus promontorijs semel iterumque^g distinguens, non uno margine circuit, nec diffusum patensque, sed per sinus recipit. Primus Tarentinus dicitur inter promontoria^h Salen & Lacinium. In eoq; sunt ⁱ Tarentus, ^k Metapontum, ^l Heraclea, ^m Croto, ⁿ Turium. Secundus^o Scyllaceus inter promontoria Lacinium &

bis magis quam montis meminere: ea hodie Hydruntum dicitur, nota clade paucis retro annis à Thurca illata, oppidanis omnibus necatis, & matribus familias constitis pratis. Ex eo littore Apolloniam uersus mare non amplius centum millibus passuum expanditur. Quod pedestri continuare transitu, pontibus iactis primus Pyrrhus Epiri rex cogitauit, post eum M. Varro, utrunq; rerum aliarum impediēte cura, ut Plin. capite. 10. libri tertij scribit.

e Salentini campi. Peninsule forma intra Tarentinum & Adriatici fauces propansi, Isthmo se iuxta Brundisium & Rudias contrahente, non amplius. 310 stadijs lato, quod ex Ptolemæi tabula discitur: à salo autem, id est, mari dictos autem

mat Festus Pompeius Cretas & Illyrios, qui cum Locrenibus nauigantes societate in ea regione fecerint. A promontorio igitur, quod in extremo cornu peninsule à situ Acræ Iapygiæ nominat ad usq; Garganum, Iapygiæ, Dauniæ, Messappiæ, Peuceiæ, Apuliæ, & Salentinorum nomine littora interioraq; cæsetur, hodie Apuliæ uocabulo in uniuersum comprehensa.

Salentini.

Gallipolis

f Gallipolis. A Gallis Senonibus, ut Plinius lib. 3. ut hic Pomponius existimat, à Græcis conditum: quod si hunc sequeris, Callipolim rectius leges, nomine ab loci uenustate sumpto. Si illum, Gallipolim, & litera origini fidem faciente.

g Distinguens. Italia, inquit, mare quod inter utraq; cornua admittit, tenuibus promontorijs distinguens, tribus sinibus Tarentino, Scyllaceo, & illo quod ad Siculum fretum in oceanum uersum inter Zephyrium est & Brutium. Plinius quoque, à Locris, inquit, Italiae frons incipit, Magna Græcia appellata, in tres sinus incedens Ausonij maris: quoniam Ausones tenuere primi, Tarentinus & Scylleticus celeberrimi sunt, Brutius tertius non adeo: quanquam ora huius ut locis frequentissimæ Plinius & Strabo meminere.

Salentinum promontorium.

Lacinium.

h Salen. Strabo & Plinius Salentinum uocant, quod & Iapygium Ptolemæo dicitur, in fronte eius cornu quod in Ionium prospectu: Lacinium autem inter Crotonem & Petiliam procurrens, à Tarentino Scylleticum sciungit. Inter Scylleticum & Terinæum Isthmus est, angustissimæ Italiae, terris non amplius uiginti millibus passuum patentibus: infra quæ Lucaniam uersus alius est Isthmus contrahentium se littorum, uerum amplior, ut Strabo libro sexto scribit, stadiorum. 300. supra quem ager est Brutiorum. Id, nisi pictura iuuetur, nemo capiet, ut & alia propè omnia, quæ ad Geographiam attinent.

Tarentus.

Architas.

i Tarentus. Clarissima & Pyrrho Epirota in duam contra Romanos actio nobilis, sita in peninsula quadam, ut indicant Ptolemæus & Strabo multis libro sexto. Virgilius Aeneidos tertio: Hic sinus Herculei, si uera est fama, Tarenti Caulonisq; arces & naufragium Scyllaceum. Memoratur & Architas clarissimo Pythagorico, qui Platonem, cum mortem moliretur Dionysius Tyrannus, per epistolam eripuit, ut libro octauo scribit Laërtius. In hoc uniuerso tractu magna aliquando Græcia floruit adiecta Sicilia, nam utrinq; magna Græciæ nomen frequens fuit, Straboni. Hæc est illa Græcia, cui Pythagoras doctrinæ præstantia, & rerum fortunæ contemptu magnus, immortalē gloriam peperit, Crotonæ ante alias eius incolatu celebri: è qua, cum annis uiginti doctus, Metapontum migravit: functusq; fato eum à suis consecutus est honorem, ut domo quam habitauit sublata, templum ei extruxerint posteri, & diuinis honoribus auxerint, sicut testatur libro uigesimo Iustinus.

Metapontum.

k Metapontum. A Pylijs, qui duæ Nestore è Troia nauigarunt, conditum, oppidum adeo terra prouentu & agricolatione felix, ut ea gratia auream æstatem Apollini Delphico aliquando donum obtulerit, Strab.

l Heraclea. Siris aliquando dicta Plinio, eo nomine quo iuxta fluius dicebatur. **m** Croto. Milone athleta memorabilis, qui Pythagoræ discipulus fuit, Strabo. Condita est à Miculo Alemonis filio, ut Ouidius indicat libro Meta. decimo quinto. Constat fuisse peritissimam olim rei militaris, ut mirandum sit, exercitum Crotonitarum. 130. millium à decem millibus Locrorum unā cum Rheginis aliquando ad Sagram Lucanie fluium uictum. Inde nato pro uerbio, Hoc re apud Sagram gesta uerius est: in incredulos, auctore Strab. De Sibari, quæ hoc in tractu potentissima fuit, luxu perdita, & à Crotoniatis uastata, non indigna lectu Strab. libro sexto.

Nota.

Adagiū

n Turium. Nobilissimo uino, quod Turinum dictum est, celebre. Turijs in Italia historiam suam Herodotus condidit, ut capite quarto libri duodecimi scribit Plin. **o** Scyllaceus. A Scyllacio, de quo etiam Pomponius, quod

nus, quod Athenienses Scylleum nominarunt, Plinio. *a* Zephyrium. A quo Locri Epizephyrij dicti in extimo eius agri iugo siti, & ab Hesperijs orti Locrensibus, ut alibi ex Plinio & Strabone retulimus. *b* Petilia. Philoctetæ opus. Maro libro tertio: Parua Philoctetæ subnixa Petilia muro. De Mistris notum est. Mistram apud Plinium Hermolaus legit. *c* Cœcinum. A fluuio nomen indepta: alij Carcinum, atque etiam Concinum legunt, sed suo periculo. *d* Brutium. Promontorium, id est, quod Scylleum Ptol. nominat, occiduae Italiae extimum, Plinius libro tertio de primo Europæ sinu: Primus, inquit, à Calpe Hispaniæ extimo (ut dictum est) monte ad Brutium usque promontoriū immenso ambitu flectitur. Seruius quoque ex Sallustio libro Aeneid. tertio. Omnis Italia inquit, coacta in angustias scinditur in duo promontoria, Brutium & Salentinū. *e* Consilinum. Meminit eius Plinius quoque capite decimo libri tertij. Consentiam alij legunt, sed temere: longe enim distat infra Vibonem & Terinæum sinum sita, Plinio, Strab. Ptol. cæteris. *f* Cauloniam. Dicitur & Caulon, ut Maro: Caulonisq; arces, & nauifragum Scyllæum, ubi de promontorio magis quàm oppido intellexisse uidetur: propior enim Caulon Scylleo est, quàm Scyllacio: porro & in fretum imminet id promontorium, in quo illa sunt Scyllæ Charybdisq; cœlo nota monstra. Aulon autem mons perperam à Seruio Caulon dictus in Calabria est, Horatio & Martiali celebris. *g* Locros. Strab. Locros urbem facit insignem hoc loco: à Locris dictam, qui Euanthe duæ paulò post conditam Crotonem & Syracusas, in Italiam profecti sunt è sinu Cressæo, qui in Corinthiaco est. Virg. tertio libro. Hic & Naritij posuerunt mœnia Locri. Vbi multa Seruius. Notandum uerò Epicnemidios fuisse dictos antequàm Italiam petierint, mox Epizephyrios, ut retulimus supra. Horum nominum discrimen in corruptis Seruij commentarijs non obseruatur. Naritios autem (ut Seruio subueniamus) à Naritio Locrorum oppido iuxta Maliacum sito Maro dixit: meminit loci Plinius septimo capite libri quarti. *h* In Brutio. In eo sinus latere, quod in Brutium inclinat. *i* Columna regia. Turricula modò erecta, ex aduerso turrim in Peloro sitam respicit, hodieq; à multis appellatur Stylarion, ut doctet Hermol. super. 5. cap. lib. 3. nat. histor. Plinij. *k* Rhegyum. Cui hodie quoque id nomen est, à quo Rhegyni. Lilius libro sexto tertie Decad. Rhegyni usui futuri erant ad populandum Brutium agrum. Ab alio Regio, quod in Gallia Cisalpina est, Regienses dicti: diuersa ortographiæ ratione. Nomen oppido datum à debiscendi argumento: nam & ῥῆγμα Græci rupturam nominant. Iustinus libro quarto, abrupta, ait, græcè hoc nomine pronuntiar: qui Rhegyum non oppidum, sed promontorium facit. *l* Scylla. Plin. Scylleum nominat, iuxta Cratim fluuiū, qui Scyllæ pater creditus est. Idem & Tauriani oppidi & Metauri amnis eodem in loco meminit: tum promontoria nominat Canin Peloro inter fluo freta contrapositum, & Leucopetram Locrorum, siue agri Rhegyni, ut Cicerone Philipp. prima: Cum autem me ex Sicilia ad Leucopetram, quod est promontorium agri Rhegyni, uenti detulissent. *m* In Tuscum. post Scylleum enim ædens sensim ora Terinæum sinum efficit, Scyllatico oppositum, quem Hipponiatem Strab. nominat. Ptol. de genere uocabulo Ispaniastam: Antiochus autem grauis author Napitium. Priora nomina ab oppidis sunt iuxta sita. Terina Crotoniensium colonia: & Hipponem, quam postea Vibonem Valentiam dixerunt, author Plinius. *n* Temesa. Plin. oppidum, inquit, Tempesa à Græcis Temese dictum, Ouidius libro decimo quinto. Terinosq; sinus, Temesenq; & Iapygis arua. Ptol. quoque libro tertio Tempesam nominat. De Blanda & Clampetia idem author. Buxentum Græci Pixuntem dixerunt, fuit autem quando Velia Elea dicta est, Plinio. Strabo à principio sexti libri à Phocensibus conditam, & primum omnium Hyelam dictam ait, Parmenidis & Zenonis Pythagoricorum insignium patriam. Gellius testatur hanc primum, Seruio Tullio Romæ regnante conditam. De Palinuro promontorio gregatim omnes, à Palinuro Aeneæ nauclero, in hoc littore iuxta Syrenum insulas amisso, ut Maro indicat libro Aeneid. quinto. *o* Pæstum, Græcis. Possidonia, Plinio. Inde & Possidoniatem sinum, qui Pæstanus est, nominat libro sexto Strabo. Locus ipse oræ fertilitate & florum copia celebris. Ideo Maro lib. Geor. quarto. Biferiq; rosaria Pæsti, dixit. Vbi Seruius Calabriae oppidum facit, cum sit Lucania. *p* Silarus. Dicitur & Silaris, cui hoc ingenij est, ut in eum coniecta uirgulta lapidescant, forma & colore priori seruato, ut libro quinto scribit Strabo, & in annuum fontiumq; miraculis libro secundo Plin. Silus libro octauo: Nunc Silarus quos nutrit aquis, quo gurgite tradunt Duritiem lapidum mersis inolescere ramis. Hoc amne Lucanus ager terminatur. Cōstat uerò è Samnitibus ortos Lucanos duce Lucio, ut Plinius scribit: Brutios autem Lucanorum pastores fuisse, & ab his trās fugisse aliquando. Et lingua Lucanorum Brutij, fugitiui dicuntur. Diodo. deca mo sexto libro in eandem sententiam digna lectu refert. Gellius quoque tertio capite libri decimi, Brutios seruili nota in fames fuisse ait, quòd tempore secundi belli Punici, primi omnium in Italiam ad Hannibalem descuerunt: quare factum.

Brutium.

Locri

Seruius.

Rhegyum.

Regienses.

Pæstum.

Silarus

Brutij

re factum, ut pulso Hannibale P. R. Brutios ignominie causa non nullites scriberent. Seruitium prestare postea, & magistratibus in prouinciam abeuntibus preministrare cogebantur. Vnde & lictores Brutiani dicti. M. Cato: iussit uestimenta detrabi, atque flagro cædi decemuiros Brutiani uerberare, uidere multi mortales &c. De his in eandem ferè sententiam Festus Pompeius. **a** Picentia. iuxta quam Picentinus ager, & ab illis quos altero latere retulimus Picentibus orti Picentini. In Picentino Argiue Iunonis, nobilissimum fuit templum, cuius Solinus & Plin. meminerunt. **b** Pe

a Picentia, **b** Petre, quas Syrenes habitauere. Mineruæ promotorium, opima Lucaniæ loca, sinus Puteolanus, Surrentum, Herculaneum, Vesuuij montis aspectus, Pompeij, Neapolis, Puteoli, Lacus Lucrinus & Auernus, Baiæ, Missenum, id nunc loci, aliquando Phrygij militis nomen, Cumæ, Linternum, Vulturum annis, Vulturum oppidum, Amœna Campaniæ littora, Sinuessæ, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, Tarracina, **c** Circes domus, aliquando Circeij, Antium, Aphrodisium, Ardea, Laurætum, Ostia citra Tyberim in hoc latere sunt. Ultra, Pyrgi, **d** Anio, Castrum nouum, Grauisca, Cossa, Telamon, Populonia, Cecina, Pisæ, **e** Hetrusca, & lo

tra. Plin. Surrentum, inquit, cum promontorio Mineruæ Syrenum quondam sede. De eo & Virgilius libro Aeneid. quinto: namq; adeo scopulos Syrenū aduecta subibat, Difficiles quondam multorumq; ostibus albos. Vbi multa de Syrenibus Seruius. De reliquis Campaniæ locis Plin. capite quinto libri tertij, & li. 5. Strab. legito: & aliâs propè notiora sunt, quàm ut referri debeant. Nam memoratum est Surrentum à Surrentino uino medicis maxime aliquando probato, quia caput non tenet, & stomachi atque intestinorum rheumatismos cohibeat, ut tradit libro. 23. Plin. Vesuuij incendia Plinij morte infamia sunt, testante id elegantissima ad Tacitum epistola, nepote suo libro sexto.

Neapolis aliquando Parthenope Maronis tumulo clara, & hodie Pontani manibus celebris. Puteoli à iustissima reip. administratione Dicæarchia dicta. Eius colonos prolem Dicarcheam dixit libro octauo Silius. Aliâs noti Delphini amore in puerum, quem dorso acceptum per magnum æquor Puteolos in ludum prouexit, ut capite octauo lib. noni ex Appiano Plin. tradit. Lucrino famam Romanus luxus peperit: uterque lacus in Baiano sinu est, at Lucrinus cura P. Ro. piscosus factus, uectigalibus operam pensantibus, ut Seruius scribit secundo Georg. De Baianis thermis notius est, quàm ut referatur. Cumas Sibyllæ illustrat diuinitas, cuius libris pro oraculo Romana usa est prouidentia, unde & Silius: Linternum, & quondam fatorum conscia Cumæ. Vulturum Capuam alluit. Liris maximus amnium Soram & Arpinum Tullij rigat patriam. Minturnæ gratiam è Marij fortuna nocte sunt: nam & ulnis palustribus oculuere, & ipso in carcere tantum uirum agnoscentes, innoxio sanguine polluere mœnia noluerunt. Lestrigonum memoria Fornicæ horridæ sunt: nam & hi ab humanis uisceribus non abstinerunt, ut eleganter. 14. Met. scribit Ouidius. Fundanus ager uinetis inclutus est. Tarracina aliquando Anxur dicta, editum occupat collem. Silius libro octauo: Scopulosi uerticis Anxur. Hora. sermo. 1. Impositum saxi late cadentibus Anxur. De Ardea etiam Virg. 7. Aeneid. Locus Ardea quondam dictus auis, & nunc magnum manet Ardea nomen. Laurentum Pia opus fuit, ab eo Laurentes dicti, ut illi qui Tacitum Sabinorum regem Lauinij inter sacra trucidarunt, Liuius. **c** Circes domus. Stra. Ciræum uocat. Notandum uerò & Aphrodisium & Antium interijisse penitus, ut alia multa à Pomp. reddita oppida. Plinius tradit Circeios in insulam aliquando fuisse immenso mari circumdatam, mox continenti adnexam. Antij fortunæ templum insigne fuit, nam & Horatius dixit: Fortuna diues quæ regis Antium. Illic Augusti Neroni principi ex Pompeia nata est, cuius gratia senatus uota publicæ pro Popeiæ utero suscepit, exoluta tandem, additæq; supplicationes, & foecundati extructum templum, ut scribit in Neronis rebus Cornelius Tacitus. Ostia adhuc durat, sub Anco Martio condita, ut libro primo ab urbe Liuius refert. De Tyberis laudibus nemo uberius Plinio capite quinto tertij libri. De Pyrgis Maro decimo Aeneid. Et Pyrgi ueteres intempestæq; Grauisca. Vbi Seruius, quod grauem aërem sustinent, Grauisca dictas ex Catone asseruit. Lege ipsum Catonem.

d Anio. In Trebulanis ortus iugis, Tiburtinos alluit. Silius libro octauo: Quiq; Anienis habent ripas, gelidoq; rigantur Symbriuius &c. De Telamone portu Plinius, Ptolemæus ante Populoniam Traianum portum nominare mihi uisus est. Plinius iuxta Cecinam Populonium nominat. Pisas à Peloponnensibus Piseis conditas Maro indicat libro Aeneid. decimo: Alpheæ ab origine Pise Vrbs Hetrusca solo. **e** Hetrusca. Populorum Italiæ in Tuscum uergentium propè hæc partitio est: à freto Siaculo ad Lauum amnem Brutij tenent. Hinc ad Silarum Lucani. Mox Piantini ad Sarnum, inde Campani ad Lirim clarissimum amnem, interfluo Vulturum patens. Hinc Latini ansetur ad Tyberim, in reliquo littore Hetrusci habitauerunt ad Macram usque, ubi Liguriæ principium est, quæ Varo in extremo Italiæ termino finitur. In Hetruria hodie Florëtia clarissima, aliquando Fluentia, quod ad Arni fluenta extructa sit, dicta: & Fluentini illic populi Catoni & Plinio, qui nunc Florentini nomine magis auspiciato uocantur, ut in quasdã ad Scalam suam epistola Angelus tradit Politianus. Sunt uerò qui Florentiæ nomē antiquū, & ipsam nobilem fuisse P. Romani coloniam, ex Frontini de Colonijs fragmentis probent: neq; unquã ab ullo uetere auctore à Fluentinis Fluentiæ illic oppidi nomen deriuatum. Ipse certe Tacitus Florentiam uocat lib. 1. Orantibus

L Florentinis

Circeij

Antium

Partitio lateris occidentalis Italiæ

Florentia

Florentinis ne clavis solito alveo demotus in Arnun transferretur, idq; ipsis perniciem afferret. Hallucinari autem & toto errare caelo illos constat, qui à flore quem oppidanis donasse Carolum imperatorem garriunt, nomen Florentiae datum haecenus putarunt.

a Luna. Portu nobilis, ut Ennius: Lunai portum est operæ cognoscere ciues. *b* Liguria. Duplicem faciunt Strabo & Plin. Transalpinam & Cisalpinam. Lege illum libro quarto. Metropolis est Genua nobili portu, & uetustæ potentie fama celebris. *c* Sabatia. Pli. capite quinto libri tertij: Albiganum, inquit, oppidum, portus, uadum Sabatium. Strabo quoq; ad Genuam, ait, Ligusticum emporium est, & Sabatia uada nuncupata, quæ paludes sunt.

Silius libro octauo: Quiq; tuos Flauina focos, Sabatia quique Stagna tenent. Hæc sunt Sabatia uada, apud quæ Pertinax Imperator mercaturas exercuit, auaricia & lucri cupiditate ad priuatorum hominum studiū aptus, ut ait Capitolinus. Mela igitur recte inter oppida numerat. Sabatij inde dicti Ligurum celeberrimū Straboni.

Nō ignoro Hetruriæ partē Sabatiā dictā Catoni, à Sabatio scilicet eius Sabi patre, qui Sabinis nomen iposuisse creditur, ut libro septimo scribit Silius. Fuit autem Sabatius Saga cognomine Saturnus ille, qui, ut Berofus tradit, in Italiam ad patrem Ianum uenit, quem hospitio exceptum Coritum, id est hastatum Iouem creauit. Nam agricultura rationem auxit, falcesq; scænarias, frumentarias, cæsuias & putatiuas arborum (ut Annij uerbis utar) instituit. Inde Iouem Sabatium nominatum uero est simillimum, cui sacra aliquando Romæ coepta sunt, nouo ritu & moribus Romanis aduerso prohibente ea. C. Cornelio Hispalo prætore peregrino, ut Valerius libro primo scribit, etiam si apud eum Sabazius legitur. Et sunt qui illic Dionysium Sabazium intelligant, non Iouem, ex Suida & Apuleio, qui Bacchum Sabadium cognominant. nomen datum existimantes ἀπὸ τῆς σαβᾶς, quod barbari tripudiare cum furore dixerint, ut adnotauit Cælius capite decimoquinto libri quarti. *d* Varum. Lege de Varo Strabonem libro quarto à principio. *e* Alpes. Quas Silius libro tertio, Clausas niuibus rupes, suppositaq; caelo Saxa, uocat.

Festus Alpium Sabinos dixisse ait, quod album posteri Latini dixerunt: ut credi possit nomen Alpium à niuium candore inoleuisse. Earum mensum ex uarijs authoribus Plinius retulit capite decimonono tertij libri. C. Sempronius, Alpes, inquit, tribus partitionibus secantur. Prima Ligurum, quod ab eis oriantur, à Nicea ad Pœninum. Sequens ab eo ad Ocrum mōtem Pœninus dictus à transitu Hannibalis, à quo & Pœninum iter postea dictum. Tacitus libro decimo septimo. Pœnino itinere sub signanum militem, & graue legionum agmen hybernis adhuc niuibus traduxit. Tertia Taurisana usque in Histriam. Omnibus autem in Alpinis, exceptis Liguribus, notissimam originem Hetruscam esse scribit, & præcipue Rhetijs. At Mela non in Histriam solum, sed Byzantium usque ad Euxini litora expansa montana Alpium nomine donat. Pomponij sententiam Tacitus confirmat, aliubi Pannonicarum Alpium mentione facta, cum ante Cotiarum, Graiarum, Iuliarum, Pœnitarum, Reticarum meminisset. Rufus etiam Sextus in Epitome ad Valentinianū Augustum. Accesserunt, inquit, Romane urbi Alpes maritimæ, Alpes Cotiæ, Reticæ, Noricæ, Pannonicæ. Nullus uero Poëta Latinus, quod quidem sciam, uberius elegantiusq; de Alpibus retulit, quàm Silius libro belli Punici tertio.

Sabatia uada.

Sabatia

Iupiter Sabatius.

Alpes.

GALLIA.

GALLIA NARBONENSIS.

Allia. Marcellinus decimoquinto libro: Hanc, inquit, Galliarum plagam ob suggestus montium arduos, & horrore niuali semper obductos, orbis residui incolis antehac penè ignotam, nisi qua litto-
ribus est uicina, munimina claudunt undique natura uelut arte circumdata: & à latere quidem Aus-
trali Tyrrheno abluitur, & Gallico mari, qua cœleste suscipit plaustrum, à feris gentibus fluentis
distinguitur Rheni: ubi occidentali subiecta est syderi, Oceano & altitudine Pyrenæi cingitur: unde

Gallia^a Lemano lacu, & Gebennicis monti-
bus in duo latera diuisa, atque altero Tuscum
pelagus attingens, altero Oceanum: hinc a Varo,
illinc a Rheno ad Pyrenæum usque promittitur.
Pars nostro mari apposita, fuit aliquando Brac-
cata, nunc Narbonensis, magis culta, & magis^b con-
sita, ideoque etiam lætior. Urbium quas habet,
opulentissimæ sunt^c Vasio Vocontiorum, Vienna

ad Solis ortus attollitur aggeribus Alpiū
Cotiarum. Hactenus ille. Quicquid uerò
Terrarum intra hos limites expanditur, id
uniuersum partium duarum Pomponius fe-
cit: quarum altera in Ligusticum, Gallicū
& mare, altera in Oceanum Britanniam
uersus inclinatur, Gebennicis iugis interme-
dijs. Quod meridiem spectat, Narbonensi
tribuitur: quod plaustrū suscipit cœleste,
hoc est sub Arcton uergit à Pyreæo, Aquitania,
mox Celticam siue Lugdunensem,
postremo ad Rhenum Belgicam, in qua

& Heluetij sunt, continet. M. Cæro in oratione de prouin. Consularibus: Gallie, inquit, due, quas hoc tempore
uno imperio uidemus esse coniunctas. & cætera. Quo in loco Narbonensem & Comatam intellexisse uidetur, in
quas peculiariter ea Gallia, quæ ultra Alpes est, diuiditur. De Narbonensi hic fit mentio, aliæ Gallie libro ter-
tio reddentur. Caius Cæsar in primo cōmentariorū belli Gallici, tres tantū Gallie partes esse uoluit: et uideri potuit
septentrionalem tantū, in qua res maximas gessit, diuifisse: nisi libro quarto Strab. illam eius sententiam fuisse
assereret. Ammianus quoque, qui Cæsarem secutus: Priscis, inquit, temporibus, hæ partes, ut Barbaræ tripartite fuis-
se creduntur, in Celtas eosdem Gallos diuise, & Aquitanos, & Belgas. Augustus melius quadripartitam Galliam
statuit, quem Strabo, Mela, Plinius, Ptolemæus secuti sunt. Narbonensis, cui à clarissima ciuitate sua nomen est, anti-
us cæteris, nec sanè difficile prouincia facta est: congruebant mores, & Massilia studiorum aliquando mater, Græ-
ca mollicie propinquum agrum à seuitia (ut Itali nominant) feritateq; & armorum studijs ad mansuetius uite ge-
nus auocauerat: aliæ durioris cœli, tum & origine, & armorum exercitio Germanis persimiles, adusque Dictato-
ris tempora liberæ mansere: mox uolentibus (ut puto) fatis ab illo deuictæ, qui Romam ipsam uicit. Sed illa Nar-
bonensis primū per Ful. Flaccum, qui Massiliensibus auxiliatum uenerat, mox Sextij leuibus bellis, postremo Fa-
bij illius qui Allobroges fortissimam gentem uicarat, uirtute pellecta, Romanæ potentie haud egrè cedit. Braccata
aliquando dicta à uestium (ut est notum) habitu, cum reliqua à nutriendi capilli studio Comata diceretur: quanquam
sunt qui toti id nomen Gallie falsò tribuant, illo Lucani uersu moniti: Crinibus effusis toti prælate Comate. Con-
stat enim ex libro undecimo Cornelij Taciti, Comatam à Narbonensi aliam esse omnino. Referrem hoc in loco quæ
Gallorum origo, quæ nominis ratio, nisi uiderem inuito mihi extuberare scholia, ut planè non scholia, sed uerbosa
commentaria cupiam uideri possint. Porrò omnia mihi diligentissime reddidisse uidetur libro decimoquinto Ammia-
nus. Id regnum hodie potentissimum est, cum uectigalium amplitudine, tum singulari quadam grauitate, & multo-
rum consilijs confirmata prudentia insigne. a Lemano lacu. quæ hodie Gebennicū & Losanensem uocat: Lemanus
de eo Lucanus libro primo: Deseruere cauo tentoria fixa Lemanno. In eius ora situm oppidum Genua, siue Geneua
Cæsari, qui idem libro. 7. Gallici belli Gebennā nominat montem Heluetios ab Auernis separantē. Hodie Gebēna,
Lucano Gebenne libro primo: Qua montibus ardua summis Gens habitat, cana pendentibus rupe Gebennas. Geben-
nicos montes scribit Hermolæus eos esse, quos Cemenos Græci uocant, Aquitanos alicubi à Celtis separantes, quod
Strabonis sententiæ propè accedit. b Consita. Ideo Plinius: Agrorum, inquit, cultu, uirorum morumq; digna-
tione amplitudineq; opum nulli prouinciarum postponenda, breuiterque Italia uerius, quàm prouincia. c
Vasio. Hanc & Plinius Vocontiorum facit caput, retinet hodie nomen. Sed Vocontij, Tricastinis à meridie iuncti in
Druentium amnem inclinant, hodie pars horum, quos Sabaudios nominamus. d Vienna Allobrogum. Vienna
Aequè illustris, qui ne hodie quidem quicquam de uetusta claritate demptum est. Est & Ostria Vienna clarissima,
sed quam Vianam Plinius nominasse uideatur inter oppida Norica libro tertio, ut Hermolao placere uideo: Cui san-
nè & ipse accederem, nisi oppidum nūnime uetustum esse id argumento foret, quod nulla prorsus paulò remotio-
ris antiquitatis apparent uestigia. At infra Viēnam interuallo. 24. mille passuum, ad Danubij alueum locus est,
quem Petronellam uocant, cum maximi oppidi uestigijs: nam rudera passim ingentium edificiorum extant, & tabu-
le plurimæ latinarum literarum, tum & nummi, Romanarum legionum, ad Istri ripas contra Germanos excuban-
tium testes. Ibi Vianam fuisse non ausim asserere, tam diuersa sentientium contentio, ne dicam audacia durat. Allo-
broges & uictoria Fabij & Cautiline coniuratione noti sunt, ad tractum Lugdunensem olim siti, Ptolemæo,
L 2 Auenio,

- a** Auenio. In quam Pontifices Romani ius habent. Cauares autem Cataros Strabo (nisi fallor) nominat, Ptolemaeus Cauaros, intra Druentium & Isaram amnes sitos. **b** Nemausus. Strabo quoque libro quarto Arecomicorum metropolis Nemausus est. Arecomici, ut idem scribit, pars Volcarum trans Rhodanum in oasum uersi. Nemausus secundum Narbonem, omnium in eo tractu clarissima olim: quatuor enim & uiginti uicos eiusdem nationis subditos habuit, uirorum fortitudine excellentissimos. lege Strab. Vetustum retinet nomen. **c**
- Tectosages.** Tolossa. Pyrenæis adproximās, à qua Tolosani Tectosagij dicti, Plinio. Tectosages autem fortissimi aliquando Gallorum, Pyrenæis propinqui & Cemenijs sunt: adeo olim potentes opibus, & uirium præstantia, ut per Græciam tunc uictricem gentium, magna hominum manu profecti, in Asia supra Phrygiam Cappadociamq; sedes posuerint, incolumes ab omni finitimorum incurſu. Tectosages & Tholistobogi dicti Floro, Plinioq; & cæteris. Notum est adagium: Aurum habet Tolosanum. De cuius raptu quæſtionem aliquando habitam Romæ scribit M. Cicero lib. de natura Deorū 3. Conuenit autem in eum cui fata res secundas esse nolunt, cuiq; malum malo exaggeratur. Meminit Gellius libro tertio, apud quem corrupte ferè legitur, terra Italia, pro eo quod est terra Gallia. lege si lubet. 22. libro Iustinum. **d** Arausio. Nunc Arausina ciuitas dicta. Secundanorum, ut aliæ Sextanorum Septumanorumq; & id genus cognominibus adpellantur: à legionum uidelicet ordine numeroq; illuc à Triumuiris Cæs. Dictatoris cura adhibitis deductarum, eo modo quo secundum Græcos Romani frequenter sunt soliti. Nihil enim est omnium, quod amplius firmiusq; gentis alicuius imperium facit, quàm cura illa, quæ deductis colonijs impenditur. Citius tuis mandaueris quàm alienis: nec est homini difficile ad eos quacunq; fide data, deſciſcere, quibus cum ſibi in uitæ morumq; ratione conuenit. Ea de re uidemus perſepe, à magnis principibus longius egreſſis pleroſq; occupari, metu magis uolentia, quàm prompta fide ſubiugos, qui æſſante timore, tanquam ab odioſo uictore libenter deſciſcunt. Secundani ergo ſecondæ legionis milites, ut Sextani ſextæ, Decumani decimæ, ſicq; de alijs ordinum militibus pari ratione. Capitolinus in Clodio: Tribunus equites Dalmatas egit, & legionem quartanorum. Tacitus libro primo: Inferioris exercitus miles in rabiem prolapsus est, orto ab undecimanis quintanisq; initio & tractis prima quoque & uiaſima legionibus. Et paulò infra: Quartadecimani (inquit) paulum dubitauerant. Item: Sinistrum latus uiaſimani, dextrum quintani claufere. Simili modo & tertheadecimanos alicubi uocat decimæ tertie legionis milites. Hæc res Gallorum genuina lingua deficiente, uernaculum paulatim induxit, nec Latium sanè, nec Gallicum. Nec est in promptu diære qua lingua primi Galli fuerint uſi: Græcam alluiſſe Cæsaris teſtimonio conſtat, qui in primo Commentario in Heluettorum caſtris, qui tum Galli erant, tabulas Græcis literis inſcriptas inuentas ait, quibus occiſorum in pugna numerus contineretur. De his referendi amplius nobis tertio libro fortaſſe locus dabitur. **e** Arelate. Plinius quoque in mediterraneo, inquit, colonia Arelate Sextanorum, Biterra Septumanorum. Strabo Arelaten iuxta Rhodanum ſitam ampliſſimo emporio inſignem eſſe ſcribit. Hodie Honorato & Hilario ſanctiſſimis aliquando præfulibus ſuis clara eſt. Biterram Pomponius & Strabo Bliteram uocant. **f** Sed anteaſtat. Plinius quoque Martium cognominat: nam maxima inde terræ illi olim auxilia fuerunt, ut Pomponius refert. Hæc hodie æquè eſt clara atque olim fuit. Commendata maxime libro quarto Straboni. Ad Atacem amnem hand longe à mari ſita. Atacinos uerò ab Atacæ dictos, à quibus Romæ Atacinorum nomen ortum ſit, tradidit Hermolaus. **g** In littoribus. Trans Varum ſcilicet: at Ptolemaeus citra ſtatuit. Plinius libro tertio: A Varo, inquit, Nicea oppidum à Maſſilienſibus conditum. & cætera. Iuxta fluum Padonem, Paulonem ſupra Pomponio dictum. **h** Auſtro atque africa expoſita eſt. Strabo: Vniuerſa circumiacens ora, inquit uentis expoſita eſt. Id quod ſatis littorum forma demonſtrat. **i** Deceatum. Ligurum tranſalpinorum, Nam clariffimos Ligurum fuiſſe Salyos, Deceates, & Oxybios, ſatis ex Strabone, Plinio, & Floro conſtat. **k** Antipolis. Græca urbs eſt, ut & Athenopolis à Maſſilienſibus condita, Plinio. Tacitus libro decimoſeptimo: Vitelliani retro Antipolim Narbonenſis Gallie municipium reuertere. De foro Iulij, quæ Pacenſis cognominata eſt, Olbia item & Citarifte promont. etiam Ptol. Vide tabulam Europe tertiam. De Glano Plinius. **l** Halycidon. Nomen à Salinis datum, quas Halyades Græci uocant, ut hoc in loco ex Strabone Hermolaus tradidit. **m** Maſſilienſium. Vrbs aliquando fama rerum geſtarum, abundantia opum, uiriumq; & doctrinarum gloria florentiſſima. Cæſar in oratione pro Flacco: Neque uerò te Maſſilia prætreo, quæ L. Flaccum militem quæſtorem cognouiſti: cuius ego ciuitatis diſciplinam atque grauitatem

Nemausus.

Tectosages.

Adagium

Secundani unde.
Nota.Dubium quæ
lingua Gallis
tribuenda.

Narbo.

Atacini.

Ligures

Halycidon.

Maſſilia.

grauitatem non solum Græciæ, sed haud scio an cunctis gentibus anteponendam iure dicam. Quæ tam procul à Græcorum omnium regionibus, disciplinis, linguisq; diuisa, cum in ultimis terris cincta Gallorum gentibus barbariæ fluctibus alluatur: sic optimatum consilio gubernatur, ut omnes eius instituta laudare facilius possint, quam emulari. De huius origine Iustinus. 43. libro multa. A Phocensibus Asiaticis conditâ esse constat, qui rectius à Phocæa illa sua Phocæenses dicerentur, teste Hermolao. Lucanus arte Phocæida nominat: Phocæis in dubijs ausa est serua-

lia. Hæc a Phocæis oriunda, & olim inter asperas posita, nunc ut pacatis, ita dissimillimis tamen uicina gentibus. Mirum quam facile & tunc sedem alienam ceperit, & adhuc morem suum teneat. Inter eam & Rhodanum maritima Auaticorû stagno affidet fossa Mariana. Partem eius amnis nauigabili alueo effudit: alioquin littus ignobile est Lapideum (ut uocant) in quo^b Herculem contra Albionem & Bergiona Neptuni liberos dimicantem, cum tela defecissent, ab inuocato Ioue adiutum imbrem lapidum ferunt: credas pluuisse, adeo multi passim & late iacent. Rhodanus non longe ab Istri Rhenique fontibus surgit, deinde Lemanno lacu acceptus tenet impetum, seque per medium integer agens quantus uenit, egreditur. Inde contra in occidentem ablatus aliquandiu Gallias dirimit. Post cursu in meridiem

re inuentus Non Græca leuitate fidem. Et oras illic Phocæas libro quarto Sil. Scipio Phocæcis sese referebat ab oris. Lucanus libro quinto, ex ea Phocide quæ iuxta Bœotiam est, profectos esse, qui Massiliam condiderint, indicat, cum ait: Fama ueteres laudantur Athenæ, Massiliæq; sue donatur libera Phocis. At Strabo quarto libro supra Iustini testimonium, ab Asiaticis conditam tradit, qui ab Ephesia Diana cursus initium auspiciati fuerint. Idem Strabo decimoquarto libro: Post Leucas, inquit, in sinu est Phocæa, de qua tunc diximus, cum mentionem de Massilia faceremus. Quin & Ammianus libro decimoquinto: A Phocide, inquit, Asiaticus populus, Harpali inclementiam uitans Cyri regis præfecti, Italiam nauigio petit: cuius pars in Lucania Veliam, alia condidit in Viennensi Massiliam, quæ uerba ex libro decimo noctium Attiarum Gellij mutatus est. Idem de Velia in Lucania alicubi

Lucanus.

A Phocænsibus condita Massilia

Strabo commemorat. Agathius quoque Græcus & ipse scriptor in eadem alicubi sententiam retulit. Decipiuntur igitur nominum simbolo, ut mihi uidetur, qui Lucano fisci, Phocensibus Europæ magis quàm Asiæ Phocænsibus Massiliæ originem adscribunt. De urbis huius ueteribus institutis multa libro secundo Valerius, & Rhodiginus Cœlius capite octauo libri antiquarum lectionum noni. Inelytam fuisse clarissimo gymnasio in Agricole uita Tacitus testatur, cum forum scribit Agricola statim paruulum, sedem ac magistram studiorum Massiliam habuisse, locum græca comitate & provinciali parsimonia mixtum, ac bene compositum. Lege Strabonem. a Fossa Mariana. Plinius Marij & opere & nomine insigne stagnum uocat. Strabo lacum Marij amœnum aspectu, & Ostreis refertissimum: in hunc ex Rhodano fossam ductam fuisse Plinius indicat. Ideo nauigabili eum amnis alueo effundi ait Mela: à Strabone quidem diuersus, qui monte intermedio lacum ab ostijs sæterni ait. Illic cognomine oppidum esse Ptolemæus planè, & Pomponius hic suis uerbis ostendit: & stagnum Auaticorum, qui eo litore ælebres fuere cognominat. Constat autem Marium in Narbonensi cum alia egisse præclara, tum Cimbro ad Sextias aquas, quas Sextius, ut fertur, ante se condiderat, magna profligauisse uictoria, unde & locis sua cognomina fuerunt.

b Heralem. Multi Aegyptium intelligunt. At constat Argiuo pleraque omnia uel ab alijs gesta tribui. Notandum & in Liguria locum fuisse, ut in Originibus M. Cato scribit, quo compluti à Ioue lapides iacuerunt, in auxilium Herculis contra Ligures Etruscos Gigantes. De his Aeschylus locutus est, cum (ut Strabo indicat) Prometheum inducit, Heracli ea quæ sibi euentura essent, si ad Geryonem tendat, inter alia in hæc uerba canentem: Ad forem Ligurum & timoris infectum aduentabis exercitum, & paulo infra: ibi ne lapidem quidem ullum è terra captandum habebis, cum totus mollis locus existat. Spectans uerò te opis egentem Iupiter miserebitur, & nebulam intendens, & rotundarum imbrem petrarum insundens solum mundabit, quarum ope congressus, facile Ligusticum uastabis exercitum. &c. Meminit eius loci ex fabula, quæ Prometheos Hymenæos inscribitur, in Astronomis Hyginus. De Lapideo uerò in Narbonensi hic Pomponius, & libro tertio Plinius. Quem Ioannes Annius eius fictionis, quam prædicatorum cognominant, monachus non admodum iuste reprehendit, manifesto Pomponio: quasi uerò utriusq; tales campi non fuerint. Porro hic contra Albionem & Bergiona dimicauit, illic contra Ligures Gigantes Lamones dictos. Postremo tanquam Melam non legerit, à nullo Historicorum Latinorum hos campos in Gallia statui, ausus est asserere falsò. Albionem autem & Bergionem Gigantes fuisse Neptuni filios, ideo fictum, quòd authore Diodo. Hercules Barbaros montanos infestos transeuntibus, latrocinijsq; assuetos, occisis eorum ducibus deleuit: è quorum numero illos fuisse cum terra, tum mari mortalibus infestos crediderim. Constat Gallos Heralem coluisse: quo uerò habitu, Lucianus doctissime explicat in Dialogo, cui titulus est Hercules Gallicus, hunc legito. Lapides adeò numerosa copia sparsos Aristoteles à terræ motibus è mari bullientibus in plana iactos autumauit, Possidonius ex congelatione cœni, Aristotelis ratio uero similior est.

Lapides compluti. Aeschylus.

Plinius aca/Lumina defestus.

Albion. Bergiona.

Rhodanus.

eleganter libro tertio Silius. Lucanus libro primo. Plinius à Rhoda in illo tractu Rhodiorum colonia, nomen impositum scribit. Apud Salasios in agro Sedunensi, ad eas Alpes quas hodie sancti Bernardi cognominant, caput tollit, ac primum uario decursu, nec unum in cardinem flexus, in oasum tandem conuertitur, & Lemannum fundit. Meminit ortus eius pluribus Marcellinus libro decimoquinto: Ararim recipit tardior, Zone uernacula accolarum lingua dictum, mox inter præcipuos Isaram & Druentium è Pœninis & Graijs iugis elapsos recipiens, tribus ostijs magno uadarum impetu, in Gallicum egreditur sinum. Ambrosius libro Hexaëmerō secundo: Rhodanus, inquit, rapido concitus cursu Tyrreni æquoris freta scindit: in quo non mediocre fertur nauigantium periculum, dum inter se maris fluctus & amnis fluentia decertant. Fontes sui à Rhœni fontibus non adeò absunt, ab ortu Danubij ampliori. 100. millium passuum interuallo. lege Cæsarem. a Hac intrat. Meridiem uersus elabatur. b

Volcæ.

Stagna Volcarum. Meminit eorundem Plinius his uerbis: Oppida decætero rara præiacentibus stagnis, Agatha quondam Massiliensium, & regio Volcarum Tectosagum. Volcarum utiq; nomen trans Rhodanum in oasum, uel Ptolemæo teste, celeberrimum fuit, sicut citra Saliorum siue Salyum. Inter rara illa Lataram censet Mela, & minime reliquis celebre Ledum flumen.

Mons Pessula
nus.

c Mesua. Is est quem montem hodie Pullerium uocant, oppido uicino, eius nominis, quod Agatham dictum Plinio & Straboni, & hic Pomponio, cōiecturis nõ uanis colligitur, uulgari lingua Mompualier uocatur, Ptolemæus Agathopolim dixit. Vide tabulam de Araurari omnes.

d Obris. Plinio Obris, Ptolemæo Orobius dicitur. Certe & Obris Plinio dictus uidetur: sed nomen corrupisse ut alias sepe, librarios. Quanquam uideam nihil magis uariari quam locorum nomina: quæ, si tantopere res omnes pessum abeunt, & omnia mutare tempus solet, quis & hæc ipsa adeò mutari niretur? Etiam si nulla re magis id usu uenit, quam quòd nobilium scriptorum auctoritatem agnoscentes, egrè uel leuicula uitta pro uitijs recipimus: & condonare non raro quam emendare malumus: odiosissima librariorum inscitia, hoc modo magno fastu sese uenditante. e Atax. Clarus fluiuius. Luc. lib. primo: Mitis Atax gaudet Latias non ferre carinas. Plin. quoq; è Pyrenæis oriri eum ait, Orobius tamen et Arauraris è Cemenio monte. f Ingentis aluei. Quem crebris incrementis extendit, alioqui multo angustioribus undis delapsus: id quod propè omnia è montibus lapsa flumina solent. De Rubreso etiam Plinius. g Tenuis aditu. Per angustas fauces. h Leucata. Nomine à candore dato, ut alibi sepe. i Salsusæ. Antoninus in itinere rario, Salsulas, sed alio in loco huius littoris nominare uidetur: quod minime mirum est, cum frequentes saline idem diuersis locis uomen dare potuerint. Et nostra lingua Hall commune his locis nomen existit, in quibus salis, aut metalli & fossitij, aut factiij copia est, Græco utcumque seruato nomine, nam & ipsis ἄλς sal dicitur. k

Librariorum
inscitia.
Atax.

Salsulæ.

Pisces terreni

Vnde Graijs. Strabo libro quarto. Iuxta Ruscinonem, inquit, lacus est & ager, quem alluit exiguis supra mare res fertus salinis, habet is effosiles pisces Cestrias: nam si quis duos aut tres fodiat pedes, & in limosam aquam fusam nam demiserit, piscem eximie magnitudinis fixum penetrat, limo autem instar anguillarum alitur. Hactenus Strabo. Seneca libro tertio naturalium quæstionum ad Lucilium: Theophrastus, inquit, affirmat pisces quibusdam locis erui: multa hoc in loco in mentem uenere, quæ urbane in re incredibilem fabulam dicas, non cum rhetibus aliquem, nec cum hamis, sed cum dolabro ire piscatum. Quid autem? quare non pisces in terram transeant, si nos maria transimus? Quibus uerbis indicat non adeò à uero alienum esse, in terra nasci pisces posse: quod Mela negat, dubitans, ueri ne ignorantia, an quod de industria mētēdi libidine prouecti, id tradere posteris uoluerint. Theophrastus grauis author, in Paphlagonia effodi pisces gratissimos abis, terrenis altis scrobibus tradidit. Plinius Secundus, magnus alio qui Græcæ uanitatatis irrisor, ap. quinquagesimo septimo. 9. lib. de terrenis piscibus scribens, uerosimilia esse inuit, quæ tradidit

Theophrastus

tradidit Theophrastus. *a* Sardonum. Plinius: In ora, inquit, regio Sardonum, intusq; Consuaranorum, flumina Thelin & Obrin, oppidum Illiberis magnæ quondam urbis tenuæ vestigium, Ruscinonum Latinorum. &c. quem locum propè ad uerbum ex Pomponio transtulit. Verùm Obrin meminisse maluit, quàm Thicis, quod in Hispania statuit: nisi aliud est Thicis, quod Rhodam præterfluit, infra Melæ redditum. Ruscinoni ab amne uicino nomen est, cuius & Ptolemæus meminit. Illiberi, ut Hermolaus tradit, Eliberis, libirris, Eliberri & Illiberis, usu cõfusaneo dicitur.

dine, uisum est tradere posteris, in ea regione piscem e terra penitus erui, qui ubi ex alto hucusque penetrauit, per ea foramina ictu captantium interfectus extrahitur. Inde est ora *a* Sardonum, & parua flumina Thelis, & Thicis: ubi accreuerunt, persæua: colonia Ruscinonum, vicus Eliberri magnæ quondam urbis, & magnarum opum tenuæ vestigium. Tum inter Pyrenæi promotoria portus *b* Veneris est in sinu salso, et Ceruaria locus, finis Gallia.

HISPANIA.

P yrenæus primo *a* hinc in *c* Britannicum procurrit Oceanum, tum in terras fronte conuersus Hispaniã irrumpit: & *f* minore eius parte ad dexteram exclusa, trahit perpetua latera cõtinuus, donec per omnem prouinciam longo limite immissus, in ea littora quæ occidenti sunt aduersa, perueniat. Ipsa Hispania, nisi qua Gallias tangit, pelago vndiq; incincta est, ubi illis adhæret, maxime angusta paulatim se in nostrum mare & Oceanum extendit, magis magisque latior ad occidentem abit, ac fit ibi *b* latissima. Viris, equis, ferro, plumbo, ære, argento, auroque tam abundans, & adeo fertilis, ut sicubi ob *i* penuriam aquarum effœta, & sui dissimilis est, linum tamen aut *k* spartum

racone à Scipionibus condita urbe datum. In ea hodie regna sunt Tarraconie siue Cataloniae, Nauarriae, Castiliae: in Beticis Granatae Lusitania ferè ad Portugalliam attinet, supra quam Gallicia est, et Guasconum sedes in septentrionem exposita, Amnes Hispaniæ clarissimi sunt, Iberus, Bethis, Tagus, Anas & Durus. Vide tabulam Europæ secundam Ptole. & adhibe quæ scribit capite primo tertij libri Plinius. Hispaniæ laudes Coelus conscripsit Rhodiginus lib. ant. lecti. 10. cap. 22. Pyrenæus. Qui Hispanias Galliasque disternat promontorijs in duo diuersa maria proiectis, Plinius Silius Italicus lib. 3. Pyrenæus nimboso uerticis arce diuisos Celtis alte prospectat Iberos, Atque æterna tenet magnis diuortia terris. *d* Hinc. A Ceruaria loco. *e* Britanniam. Ptole. Cantabriam à Cantabris. Vtrunque belle conuenit. *f* Minore eius parte. Quam Artabri, Astures Cantabri, & Varduli, nunc Vascones tenent: in id enim latus Pyrenæi iuga maxime inclinant: *g* Occidenti. Cardini occiduo: nam ad caelum respexit Pompon. *h* Latissima. Inter Celticum promontorium, & extimum freti Gaditani littus, ubi Iunonis est templum.

i Penuriam aquarum. Qua plerisque locis premitur. *k* Spartum. Herbam sponte nascentem, & quæ seari nequeat, nam proprie iunus est aridi soli. Crescit in Africa exiguum, & inutile, melius in agro citerioris Hispaniæ, montibus etiam sparto opertis. Plinius auctor capite secundo libri. 19. eius usus in nauticis præcipuus est, rudentium inde sumpta materia. Strabo tertio libro eum agrum ideo Spartarium uocat, spatio sum admodum, & aquarum indigentem. Sed reuertamur ad Pyrenæum. Strabo: Pyrenes, inquit, latus in Hispaniam uergens, consitum est uarijs arboribus, materiae multitudine, & quæ semper uiuens germinet: alterum autem Galliam spectans, nudum omnino: nomen accepit à fulnnum ictu. Silius à Pyrene Bebrycis filia dictum, fabulose tradit libro tertio. Diodorus libro sexto, ubi de Pyrene: Ferunt, inquit, prisca temporibus igne à pastoribus iniecto, montanas omnes regiones fuisse combustas, qua ex re montes aiunt cognominatos Pyrenæos, Et quia hoc in loco Pyrenæi meminimus, Plinius mihi locus

b Veneris. Quam Pyrenæam Plinius cognominat. Strabo locum ipsum Aphrodisium, Ptole. Veneris templum: iuxta quod non admodum ceteris memoratus locus Ceruaria est.

HISPANIA.

Hispania à Pyrenæis ad fretum usq; Gaditanum ora in meridiem et nostrum mare conuersa præcurrit. Hæc, ut reliquas hæcenus more suo Pomponius legit, ulteriora latera tertio libro redditurus. Nos in studiosorum gratiam, generatim hoc in loco, quæ ad eius terræ uberiores notitiam facere uidentur, paucis præfabimur. Quicquid trans Pyrenæos montes in occasum expanditur, uno id nomine Hispania dicitur: terra uiris (nam Quintilianum, Senecam, Martialem, Silium, Lucanum, aliosque innumeros genuit) equis, metallis plumbi, ferri, æris, argenti, auri, tum & minio, & marmore diues: ut Plinius & Strabo uterque, tertio libro, Iustinus libro ultimo, Diodorus libro sexto. Et alicubi Martianus Solinusque tradunt. Ea in ulteriorem aliquando & citiorem diuisa est. Vltior in Mauritaniam & Atlanticum inclinans. Prouincias habet Beticam fertilissimam, à Bethi, quo irrigatur amne dictam. Alteram Lusitaniam, à Lusu Liberi patris sic uocatam, ut Plinius tradit: eas Anas flumini diuidit. Quicquid ultra est interna littora & Pyrenæi patēs: Tarraconensi attinet, nomē à Tarraconensi

Hispaniæ
summaria
descriptio.

Pyrenæus

Spartum.

Pyrenæus

Locus Plinius
Cecilij.

Maria Cata
neus.

incidit, in Panegyri ad Traianum scripto, haud dubie corruptus: apud quem ubi de Germania fit mentio, Pyrenæus alpes immensiq; alij montes &c. legitur pro eo qd̄ est, Pœninæ alpes, non Pyrenæus alpes. Nec deceptus est Secundus, quē utiq; multo maxime hæc animo tenuisse credo, sed plerique oēs corrupti codices: id quod Ioannes Maria Catanæus interpres suus belle, ut est doctissimus & plurimæ lectionis homo, deprehendit, loco tamen non planè excusso, cōniuens, immo indignans: nam quæ librariorum culpa erat, Plinio tribuit, erratum agnoscēs. De Pœninis alpibus, hoc est Pœnino monte M. Cato, & C. Sempromius meminerunt. Marcellinus: Alpes, inquit, Graie, Pœninæue, habent et Auantiæ cum desertam ciuitatem, sed non ignobilem quondam &c. Ptolemæus eas Pœnās uocat, nomine ad Ocrā usq; , qui sub Rhetijs est, durante, ut supra docuimus. Pars harū in Heluetios nostros uersa Diui Bernardi auspiciatum hodie cognomen habet. Nec temere ad Gratianum Ausonius, insuperabilia Rhetie uocat iuga, cum altitudine uifenda, tum hyeme propè perpetua inualta: ea Alpium à Gallijs Germanijsq; Italiam secernentium immaritas est. ^a Altero capite. Quo in Pyrenæum desinit, hinc in utrunque pelagus excurrens. Utere hoc loco pictura. ^b Sed latere ad septentriones. Plinius capite uigesimo primo quarti libri, Lusitaniam à septentrione Durio amne finit, reliqua citiori attribuens: in qua sententia & Ptolemæus est. At Strab. cum Mela conuenit: nam huius regionis, inquit, latus australe Tagus cingit: ab occasu uerò & septentrione Oceanus. Idem tamen alibi, ubi de Bethica, suo tempore Durio terminari Lusitaniam ait, hinc ad Arctos, quæ hodie Gallecta dicitur, aliquando Lusitaniam quoque dictā. Attuli hæc monendi tantum gratia, ne cui diuersa sententia errorem pariat, aut molestiam. Nihil autem refert quo in loco regionum sint termini, quorum perpetua est inconstantia, dummodo de terris quæ sint aut ubi sint, constet. ^c Pallantia. Vacceorum, à qua Pallantini, ut à Numantia aliquando Celtiberorum Numantini dicti: sed Numantia clade sua notior est, quam ut memorari debeat. Lege libr. secundo Florum. De Cesaraugusta ad Iberum sita, Ptol. Strabo Augustam Cesaream nominat. ^d Emerita. Strabo Augustam Emeritam ostendit. Est hæc urbs cocco celebris: est id rubeum gramen, cuius succo uelleæ tinguntur, Tyrio splendori nequitiam cedentia, ut Plin. scribit. 41. cap. noni libri. ^e Astigi. A quo Astigitanus conuentus, Plinio: sicut Cordubensis, Ispalensis, à clarissimis oppidis, & quartus Gaditanus. Bethicam Plin. ait cunctas prouinciarum diuiti cultu excellere, fertiliq; in super, ac peculiari nitore. De Corduba Silius libro tertio: Nec decus auriferæ cessauit Corduba terræ. Bethici, auctore Strabone, studiosissimi & amantissimi uetustatis extiterunt. Exstant qui maioribus non cedunt, & fuere haud multis retro annis doctissimi, è quorū numero Alphosus Rex Astronomus clarissimus. ^f Legas. Stringas, maritimo transitu. ^g Altum. Mare. ^h Rhodam. Strabo non Rhodam, sed Rhodopen uocat Emporiensem, quam Sambroca amnis præterit: eam à Rhodijs conditam fuisse multi tradiderunt: eximium aliquando Ephesie Dianæ ueneratione. ⁱ Clodianum. Flumen id est, Ptolemæo Clodianus dictus. Plinius Albam uocauit. ^k Emporia. Neutro pluratiuo, dicimus Emporium quoque, & Emporiæ foeminiuo. Straboni, ab oppido Emporienses dicti. ^l Scalas Hannibalis. Sunt & turres eadem fortassis Hannibalis in eo littore dictæ, nocturnis aliquando scabibus insignes, Plinio: & alicubi specale Hannibalis cognominatæ, terrenas turres iugis montium impositas, ut 35. libro scribit idem author. ^m Blanda. De his oppidis illo in littore Plin. Strabo, Ptol. passim. De Betulone Ptolemæus eius irrigatione ager Barchinonensis letissimus est. De Rubricato, à quo Rubricatæ oppido nomē, idem author: quanquam ut uidetur alio situ. Plinius in hoc tractu & Subi fluuiū nominat, unde fortasse Subur oppido nomē. ⁿ Tarraco. Clarissima, id quod cognomē potiori totius Hispaniæ partem datum indicat: Metropolis uerò et ciuitatum mater. Silius libro tertio: Dat Tarraco pubem uitifera, & Latio tantè cessura

Lusitanie
termini.

Cocconum.

Alphosus
astronomus

Emporia.

TARRACO.

cessura Lyeo. Tulcis, quia modicus est, minus existit celebris. *a* Iberus. annis nauigabili commertio diues, ortus in Cantabris haud procul oppi do Iuliobrica, nauium per. 260. pas. mil. capax, propter quem uniuersam Hispaniam Graeci appellauerunt Iberiam, Plin. sicut & Iberos Hispanos, & Iberi accolae, quos una ciuitate contineri per rerum Hispanicarum ignorantiam credidit in Historia Iudaica Iosephus. *b* Inde se in Trans Iberi ostia, duo sinus sunt, mari non nihil se in littora insinuante: prior Sucronensis, sequens Illicitanus dicitur: huic ab oppido, illi

Iberus.

Sinus duo.
Sucronensis.
Illicitanus.

modicus annis super, ingens Iberus deorsum attingit. *b* Inde se in terras pelagus insinuat, & primum magno impetu admisilum, mox in duos sinus promontorio, quod Ferrariam vocant, finditur: prior Sucronensis dicitur, maior hic, & magno satis ore pelagus accipiens, & quo magis penetratur, angustior. Serabim & Duriam & Sucronem non magna excipit flumina. Vrbes complexus & alias quidem, sed notissimas Valentiam, & Saguntum illam fide, & erumnis inclutam. Sequens Illicitanus Alonem habet, & Lucentiam, & vnde ei nomen est Illicen. Hic iam terrae magis in altum eunt, latiorque quam fuerat Hispaniam faciunt. Verum ab ijs quae dicta sunt ad principia Bethicae praeter Carthaginem, quam dux Pœnorum Hasdrubal condidit, nihil referendum est. In illis oris ignobilia sunt oppida, & quorum mentio tantum ad ordinem pertinet. Virgi in sinu, quem Virgitanum vocant. Extra Abdera, Suel, Hexi, Menoba, Malaca, Salduba, Lacippo, Berbeful. Aperit deinde angustissimum pelagus, & proxima inter se Europae atque Africae littora motes efficiunt, ut initio diximus, columnae Herculis Abyla & Calpe, vterque quidem, sed Calpe magis & pene totus in mare prominens. Is mirum in modum concavus, ab ea parte,

ab anne nomen datum: utrunque sciungit promont. Ferraria. Nam totus flexus, qui est à Tarracone adusque Scombrariam, sensim quidem pelago dat locum: at ubi maior maris est recessus, ibi excipiente impetum Ferraria promontorio, in angustiis utrinque sinus coartantur, in quorum margine cum annes fluunt celebres, tum oppida iacent non parua. Illicitani sinus Plinius meminit, necnon Sucronis oppidi quondam & fluij. *c* Ferrariam. Strab. 3. libr. inter Carthaginem & Sucronem locum esse Artemusium dictum scribit, qui Ephesiae Dianae sacellum habuerit, frequenter religione cultum, nauigantibusque longinquo prospectu expositum: cuius Cicero quoque in ultima contra Verrem actione meminit. Is ferrarias effossiones admodum fraxas habet. Vnde mihi coniectura est, id esse promontorium, quod Ferrariam nominarint, à re scilicet, accolae. Nam promontorium, quod terras magis in altum trahit, prope Carthaginem Plinius Saturnium uocat. *d* Sucronensis. De Sucrone, à quo sinui est nomen, Silius libr. 3. Sedentana cohors, quam Suco rigentibus undis, Atque alitrix celsa mittebat Setabis arce, Setabis & telas Arabum spreuisse superba, Et Pelusiaco filum componere lino &c. Inde Sudaria Setaba in Hendecaf. Catullus dixit. Quod de urbe dictum, quanquam res

Ferraria.

Setabis.

indicat, fluuium tamen esse Setabin Strab. Plin. Ptolemeus, et hic Pomp. testantur. *e* Duriam. Hermol. Turiam defendit apud Plin. cap. 3. libri tertij, ex Sallustio Phoca Grammatico, ceteris. *f* Valentiam. Tribus mil. pas. à mari remota, Plin. Meminit & Ptol. *g* Saguntum. A Zacynthijs condita, quam Hannibal contra P. R. foedere am diruisset, belli Punici secundi suscitauit incendium, Straboni. Etus urbis situm eleganter descripsit libro primo Silius. Meminit cladis libro primo tertiae Decad. Liuius. *h* Alonem. Annem quem Alonem Ptolemeus nominat. De Lucentia Romanorum colonia eo ipso in loco Plin. Ptol. Lucentum supra Carthaginem occasum uersus statuit, indubie aliud ab illa oppidum. *i* Illicen. Plin. Illici, Ptolemeo longius à mari Illicis. *k* Hic iam. In promontorium, quod Scombrariam nominant: in insula Scombria dicta à Scombrorum multitudine, è contrario sita. Plin. Saturnium appellat. Vide picturam. *l* Carthaginem. Aliquando à Scipione expugnata, Hannone non sine suorum clade se dedente. Liuius lib. 6. tertiae Decad. Ad Carthaginem nouam expugnandam totis uiribus, & bono animo transeamus. Fuit & alia Carthago, eodem in littore uetus cognominata. Cæro de Lege Agraria: Post autem agros, inquit, in Hispania apud Carthaginem nouam duorum Scipionum eximia uirtute possessos, tum ipsam ueterem Carthaginem uendunt. Sita fuit haud procul Tarracone, & à Teucris condita: de qua Silius lib. 3. Dat Carthago uiros Teucro fundata uetusto. Meminit ueteris in Hispania Carthaginis Claud. Ptol. libr. 1. Silius quidem quod duorum erat, uni tribuit, idque poetice lege eum. *m* Hasdrubal. Is qui Barcae Hannibalis genitori successit. Strab. *n* Virgi. Aliud ab Vrci, de quo Plin. ab illo sinui nomen, cuius idem. 1. cap. 3. libr. meminit. *o* Abdera. Nominantur eodem prope ordine Plinio cap. 1. 3. & lib. 2. Ptol. cuius tab. Europae. 2. inspicito: nec offendere, si nomina offendant, tant. Illo temporis decursu immutata: solet enim hoc in uocibus, ut alijs prope omnibus, tempus. Ignobilia esse Pompo. ait, cui utpote mihi nato fides danda, nam ut Plin. scribit lib. 6. Sui quisque sius diligentissimus auctor est. *p* Pelagus. Herculeum, Silius lib. 1. Herculeo dirimente freto. *q* Abyla & Calpe. Quorum unus in Europen, in Libyam procul aspici alter. De his columnis lib. 1. multa diximus. *r* Concauus. Ideo Silius lib. quinto.

Saguntum.

Carthago.

Carteia.
Argætonius

quinto: Ceu pater Oceanus cum seuior æthere Calpen & c. Lege Silium. Mela, toto Calpen excursu cauari, & primo quidem ambitu sinum mox interiori recessu specum facere scribit. Iuxta hoc litus fons est Herculius mirus, cuius Strab. & Plin. cap. 106. meminere. *a* Ultra. In penitiori recessu. *b* Eo. Simu. *c* Carteia. Plin. Carteia, inquit, à Græcis Tartessos appellata. Silius omnino aliam Tartesson à Carteia facit libro tertio: Argætoniacos armat Carteia nepotes, Rex proavis fuit humani doctissimus æui, Ter denos decies emesus belliger annos, Armat Tartessos stabulanti cōscia Phœbo. Silius interpres eandem falsò esse putat. At Liuius. 8. lib. 3. Decad. Dum hæc, inquit, ad Bethim fluium geruntur, Lelius interim fretu in Oceanum euectus ad Carteam classe accessit. Vrbs ea i ora Oceani sita est, ubi primum è faucibus angustis panditur mare. Hactenus Liuius. Eandem igitur cū Tartesso fuisse credi par est. Nam & Strab. 3. lib. Nonnulli, inquit, Tartessum huius ætatis Carteam appellant. *d* Fretu. Quod iuxta angustissimum est. *e*

Mellaria.

Mellaria. Felix tanto authore, nam Pomponio nemo Latinorum scriptorum, cum ordine locorum, quos reddit, tum eloquentia, stiliq; moderatione uicit. Potuit uerò nomē oppido à mellis copia dari: nam & ad Padū Hostilia uicus abluitur, qui hodie Mellaria nomen habet, ubi accolæ mirā faciūt deficiētis pabuli cōpensam, naues aluearibus onustas aduerso flumine protrahentes, ut meminit Plin. 12. cap. lib. 21. Cuius loci me monuit aliquando Cælius Calagninus Ferrariensis, uir medius fidius doctissimus, et ut Horatiano illo utar, ad unguē factus homo, quādo inter nos de Melle nomine incidisset sermo: nanq; sunt qui Mellam. II. gemino scribant, à patria nomē derivatū existimantes, de quibus quid sentiamus, alibi retulimus. *f* Besippo. Plin. Portus, inquit, Besippo, oppid. Bello, Mellaria. At oppidum est Besippo Melle. De Iunonis promontorio ibidem Plin. ab eius templo nomen datum indicat Ptole. Meminit templi libro tertio Strab. Atque hæc de meridiano Hispaniæ littore hactenus.

Cælius Calagninus.

qua spectat occasum, mediū fere latus aperit, atque inde ingressus totus admodū peruius prope quantū patet sinus, et specus *a* ultra est. In *b* eoq; Carteia (ut quidā putant) aliquando Tartessos: et quā transuecti ex Africa Phœnices habitāt, atque vnde nos sumus cingente *d* fretu Mellaria, & Bello, & Besippo, vsq; ad Iunonis promontorium oram freti occupat. Illud iā in occidentē et Oceanū obliquo iugo excurrēs, atque ei qd in Africa Ampelusiā esse dixeramus aduersum, quā nostra maria sunt, finit European.

MEDITERRANEI MARIS INSVLAE.

Ades insula, quæ egressis fretū obuia est, admonet ante reliquas dicere, q̄ in Oceani littora terrarūq; circuitū, ut initio promissimus, oratio excedat. Paucae sunt in Mæotide (ide enim videtur cōmodissimū incipere) neq; omnes tamen incoluntur, nā nec pabula quidem large ferunt. Hac re habitantibus *b* caro magnorum piscium Sole siccata, & in puluerem vsque contusa pro farre est. Paucae & in ponto. *c* Leuce Borysthenis ostio obiecta, parua admodum, et quod ibi Achilles situs est, Achillea cognomine. Non longe accolitur *k* Aria, quæ Marti sacrata, ut fabulis traditur, tulit aues cum summa clade aduenientiū pennas quasi tela iaculatas. Sex sunt inter Istri ostia, ex his *l* Peuce notissima, & maxima. *m* Thynnias Marianorum finibus proxima urbem habet: quam quia

MEDITERRANEI MARIS INSVLAE.

Post enumerata omnium littorum nostri maris insignia oppida, aliq; quorū celebris extat memoria, ad insularū nomēclaturā, ut passim toto mediterraneo sita sunt, Pomponio conuertitur: ab ostijs Tanais orsus, & usque ad Gades, quæ extra fretum sunt egressus, secundū librū hoc labore finit. Nomina uerò insularū cū plurimum, quorum idē uocabulum est, tum singularum sunt apud Melam plus minus. 140. nec erat in aīo oēs referre, sed potiores: nec sanē de his certa fides est, nusquam natura inconstantiore, ex quo maris impetus & mergere insulas, & reddere cœpit. *h* Caro magnorum. Cæli facit rigor, ut totus eius oræ tractus minus sit fertilis. Celeberrima in Mæotide è regione ostiorū Tanais est Alopecia Ptol. & Strab. lib. 11. *i* Leuce. Plinius cap. 13. lib. 4. Ante Borysthenē, inquit, Achillea est, eadem Leuce et Macaron appellata. Meminimus eius & secundo lib. *k* Aria. Calcitis dicta, quam nulla auis præteruolat, ut cap. 29. libri decimi Plinius scribit. Prius tamen nomen è Marte, qui sacra est, sortita. meminit cap. 12. lib. 6. Plinius, apud quē & Strabonem propē omnes illæ celebres insule sunt, de quibus refert Pomponius. Græcis ἄετος πύρ *l* id est Martis insula dicitur. *l* Peuce. A qua uni ex Danubij ostijs nomen datum, ut Plinius docet. Lucanus lib. 3. Et barbara Cone Sarmaticas ubi perdit aquas, sparsamq; profundo Multifidi Peucen unū caput abluat Istri. Cone & ipsa ibi insula est, *m* Thynnias. Sita è regione Calpe, nobilis in Bithynia portus: meminit Ptolemaeus. Barbari

De insulis incerta fides est.

Leuce.
Aria.

Peuce.

Barbari eam Bitysiam uocant. Plinio ante Apollonia dicta, mox Thynnias, ad differentiam eius quæ iuxta Istrum ad Salmydeffum sita quoque Apollonia dicta est. Plinius cap. 12. lib. 6. a Cyaneæ. Notissimæ. Plin. cap. 13. lib. 4. Eadem ab alijs Symplegades appellatæ, traditæque fabulis inter se concurrisse: quoniam paruo discretæ intervallo, ex aduerso intrantibus geminæ arnebantur, paulumque deflexa acie coeuntium speciem præbebant. Ouidius lib. ult. Meta. Timuit concursibus Argo Vndarum sparsas Symplegades elisarum, Quæ nunc immotæ perstant, uentisq; resistunt. Eadem planeta dicta, id est errantes Plinio alibi. Vale. Flaccus li. 4. Hic iter ad Ponti caput, errantesq; per altum Cyaneas, furor his medio concurrere Ponto: Nec dū ullas uidere rates, sua comminus actæ Saxa petunt, cautésque suas cum uincula mūdi ima labant, tremere ecce solū, tremere ipsa repente Tecta uides, illæ redeunt, illæ æquore certant. Proconesium marmor Solino, quod idem & Cyzicentū dicitur. Eadē Elaphonesos, à ceruis utroq; uocabulo deriuato: nam & πρῶς Græcis, & ἔλαφ & ceruus dicitur. Plinius certe multas alias eius maris numerat, lib. 5. capit. ultimo. b Tenedos. Iam ab Illiensi clade nota, & multis ante dicta nominibus, ut Plin. cap. 31. libr. 5. tradit. M. Cæro actione in Verrem. 3. à Tenne Deo, qui apud eos sanctissimus habebatur, dictā in insula urbem scribit. c Et quo dicetur ordine. Illæ, inquit, Asiatico littori oppositæ, Lesbos, Chios, Samos, Cos, Rhodos. d Μακάριον id est beatorum,

Cyaneæ.

Bithyni incolunt, Bithynida appellant. Cōtra Thracum Bosphorum duæ paruæ, paruoq; distantes spatium, & aliquando creditæ dictæq; cōcurrere, & Cya neæ uocantur, & Symplegades. In Propontide tantum Proconesos habitatur. Extra Hellespontum earum, quæ Asiaticis regionibus adiacent, clarissimæ sunt, b Tenedos Sigeis aduersa littoribus, c & quo dicentur ordine ad promontorium Tauri montis expositæ: quas quidā dici putauere ^dμακάριον, siue quod fortunati admodum cœli solique sunt, siue quod eas suo suorumque regno Macar occupauerat. In Troade Lesbos, & in ea quinque olim oppida, Antissa, Pyrrha, Ereffos, f Ciraua, Mitylene. In g Ionia h Chios, Samos. In Caria Cos. In Lycia i Rhodos. In illis singulæ sunt iisdem nominibus vrbes. In Rhodo tres quondam erant, Lindos, Camiros, Ialyfos. Quæ cōtra Tauri promontorium importunæ nauigantibus

à rerum copia, uel quod Macar & successores eas tenuerint: sanè & μακάριος beatus dicitur, & μακαρίτης ipsa beatitudo. Tauri autem promontorium iuxta Lyciam in Carpathium pelagus prospectat. e Lesbos. Clara cum soli fecunditate, tum ingenijs ad omnia olim idoneis: oppidis deniq; maximis & frequentissimis noue, multis nominibus, uerum Macariæ potissimum appellatione nobile. Lege Plin. cap. 31. quinti libri. Amnes habuit. 50. montes quinque. Urbium clarissimæ Ereffum, Pyrrha, & Mitylenæ illæ, cuius fuere alumni Alceus & Sappho: nam ex Lesbo, uel Gellio teste Theophrastus fuit Aristotelis discipulus. f Ciraua. Dictionem corruptam Hermolaus existimat. Quid si apud Plinium corrupte semel Pyrrha legitur pro Ciraua? nam plurima ex Mela in sua Plinium transtulisse constat. Id si foret, exemptus esset scrupus ille, qui Hermolaum de repetito Pyrrha nomine torfit. Sed nihil statuo, absterrente me tanti hominis iudicio. g In Ionia. Id est ad Ionie oram, ita enim hoc loco accipienda illa nomina sunt regionum continentis. h Chios. Inter Samum & Lesbos è regione Erythrarum sita, Plinio, Ptolemæo, ceteris. Cuius & Sami iuxta meminit Plin. 31. cap. quinti libri. A Chio alia est Cos, & alia Cea. Con Ptol. Coam nominat, alij quoque Coon & Coum: à qua Couus Appelles cognominatus, & Hippocrates Couus, qui medicinam Clinicam reuocauit densissima nocte latentem, ut in. 29. scribit Plinius. Fuit in ea Aesculapij templum augustissimum. De Iunonis ade nemo ignorat, adeò clara, ut de eius insignibus librum scripserit Theodorus, auihore Vitruuio lib. 7. Est inibi Pectunulus piscis insigniter saporis, Varroni celebratus, ut Gellius testatur. Est & Bombix mirabili foetu operosa, unde & Bombicina uestes Cæ, Plinio libro undecimo, & libro quinto de natura animalium Aristoteli: qui eam Con appellat, uelut Plinius Coon, pari sensu. Quas uiros non puduit leuitate usurpare propter onera æstius, intantū à lorica gerenda discesere mores, ut oneri sint etiā uestes, sicut in Romanum luxū idem author scribit. At Chius mare uersicolori clara, quo cū muros Romæ pleriq; magno luxu extruerent, & ut magnificos multis ostenderent: multo magis (M. dixit Cicero) mira res esset, si Tyburtino lapide fecissetis: eos suggillans quod animi quadam insolentia externa magis quam sua mirarentur. Plinius capite sexto lib. 36. Et Chia est fias sapore uini, Martiali cum alibi, tum in Xenijs commendata. De Cea, siue quod idem est, Ceo quæ iuxta Eubœam est, Plinius capite duodecimo lib. 4. Quid lib. 7. Transit & antiquæ Carthæia moenia Cæ. A qua Cæ uestes: nam ex hac quoque profectam delectationi fœminis uestem, author est Varro, ut Plinius ait. Propertius: Et tennes Cæ ueste mouere sinus. Quo in loco parū doctè aliquos Coa pro Cea legere Hermolaus tradit. Ab hac Ceus Herasistratus clarus medicus dictus. Fuit eadē & Simonidis & Bachylidæ clarissimorum Poëtarum alumna. Ciam Ptolemæus nominat, ut hodie quoq; uulgus nauitæ. Hanc seruari discriminis diligentiam Hermolao Barbaro debemus. i Rhodos. Quā nullo non die Sol aspiciat, id quod & de Syracusis Cicero tradidit, actione in Caium Verrem septima. Eadem & Colosso maximo quondā clara: Gymnasium habuit Asiatica eloquentia, & Mathematicis studijs clarissimum. Ideo (ut Vitruuius libro septimo scribit)

Insule Macarion.
Lesbos.Chios.
Cos.

Cea.

Rhodos.

- Aristippus. scribit) Aristippus philosophus Socraticus, cum naufragio eiectus in Rhodiensium littus, animaduertisset Geometrica schemata descripta, exclamasse ad comites ita dicitur: Bene speremus, hominum enim uestigia uideo. Et reuera homines primum fiunt, qui cum reliquis honestis disciplinis, tum maxime Mathematicis se tradunt. Rhodos hodie Christiana multis e Thurca partis uictorijs insignis est. Lege Plinium libr. 5. cap. 31. Strab. lib. 14. Ialysos autem haec ipsa est, quae Telchinas olim aluit, his qui in Creta florere cognomines, maleficum genus hominum & prestigijs infame. Historiam Ouidius indicat libro septimo Meta. Phoebeamque Rhodon, & Ialysos Telchinas. a Chelidoniae. Plinius cap. 31. lib. quinti: Dein, inquit, contra Tauri promontorium pestiferae nauigantibus Chelidoniae duae sunt: quarum una Corydela, altera Menalipea dicitur, Stephano. Dionysius in Periegesi trium meminit.
- Cyprus. b Cyprus. Inter alia nomina Macaria dicta, nam mire fertilis est, in sinu maximo qui Isthos circa Ciliciam dicitur, ad ortum occasumque Ciliciae ac Syriae obiecta est, nouem aliquando regnorum sedes, ut Plinius capite trigesimo primo libri sexti scribit: Smaragdo, Crystallo, & Cypro cognominato, adamante & alumine nobilis, quam aliquando adnexam continenti fuisse, idem author secundo libro scribit. Lege Strabonem de hac & proxime nominatis libro undecimo. c Salamis. A qua Iouis quondam Salaminij cognomen, Teucro authore: qui, ut libro tertio scribit Tacitus, Telamontis patris ira profusus, ad Salaminem huic Deo insigne & magnificum templum extruxit. d Ex mari Venerem. Hinc Paphia dicta claro templo uetustissimoque: quod, ut libro tertio Tacitus testatur, Aerias statuit ille, cuius filius post Amathusiae cognominatae Veneri eadem in insula sanum crexit. Etiam si decimo septimo libro Veneriani regis, & quorundam sententia Cinarum, ut conditorum meminit Maro Aeneidos. 1. Ipsa Paphum sublimis adit, sedesque reuisit Leta suas, ubi templum illi, centumque Sabaeo Thure calent aere. & c. Refert lib. decimo septimo Tacitus, in Cypro Veneris aras sanguine offendi uentum fuisse, nec nisi precibus, et igne puro altaria adoleri consueuisse, quae ne ullis quidem imbribus etiam in aperto sita maduerint. Porro Cyprigeniam uocant, quod illic e mari egressam putant, natam ex spuma testicularum Caelij, quos falce illi Deo Saturnus resecauit: quae tradunt fabulae, ad Cypro fertilitatem, & foeminarum quondam in ea luxum respicientes. De Palepapho etiam Plinius, quae indepta est nomen ab antiquitate ad alteram praesertim Paphum collata. Ita Lilius libro ab Urbe condita octauo. Palepolis, inquit, fuit haud procul inde, ubi nunc Neapolis. e Arados. Oppidum continentis, & in insula ducentis passibus a continente distans, Plin. qui capite. 31. lib. 5. Antae Ioppe, inquit, Paria, tota oppidum, in qua obiectam beluae Andromedam ferunt, & iam dicta Arados. Si Plinij uerba pensitas, alia erit haec Arados ab illa Phoeniciae, quam Aractum Ptolemeus nominat Antarado oppido aduersa, non Ioppe. f Subter aliena. Frequens est, inquit: quia qua quis domo uelut, habitare liceat. g Canopus. Palemon ex Dionysio: Atque locum uouit Spartanum fama Canopo. De eo libro ultimo Strabo. a Canobo dicta, ideo b litera scriptum aliquando uocabulum, teste libro primo Quintiliano. Tacitus libr. 2. historiarum: Condidere, inquit, id Spartani ob sepultum illic rectorem nauis Canopum, qua tempestate Menelaus Graeciam petens, diuersum ad mare terraque Libyam delatus. Noti sunt Menelai post Helenam raptam ad Syrium littus errores ex Home. h Ostio. Canopico, de quo alibi. i Pharos. Haec Alexandriae ponte iuncta, colonia Caesaris Dictatoris, quondam diei nauigatione distans ab Aegypto, nunc e turri nocturnis ignibus cursum nauium regens, Plinio. Hircius ait turrim magna altitudine, et mirificis operibus extructam, nomen ab insula cepisse. a Canopico ostio in occasum. 150. stadijs abest, ut Strabo docet. Homerus Odyssea libro. 4. (ut Carolus Aretinus transtulit) Insula est, inquit, in sonanei pelago contra Aegyptum, quam Pharum appellant: abest a continenti diei unius nauigatione. & c. Lucan. lib. 10. de Caesare: Cepit Pharon, insula quodam in medio stetit illa mari sub tempore uatis Protheos, at nunc est Pelleis proxima muris. k Mutatae. Aut insulae, quae terrae est propior: aut reuera orae, quam aggesta defluentis Nili caeno, iunctiore habet insula. Nam Aegyptus quondam contractior tanta non fuit ac hodie est, quae ex Aristotele supra, ubi de Delta facta est mentio, docuimus. l Vada. Amoti scilicet pelagi. m Cuteletos, Ptol. in

os. Ptol. in maiore Syrti tres insulas Misinum, Pontinam, & Geā locat. Quā ex his Cuteleton nominauerit Mela, dubium est. Nominis huius unicus mihi Pomponius est author, nam alibi non legi. De Cercinna & Meninge, in qua Marius delituit, nemo ignorat. Ad Tarichias et Aegathes Luctat. Catulus Carthaginiensiu classem superauit, primus qui inter Romanos re triumpho dignam in mari gessit, propterea priuatu in urbe honorem consecutus, cuius Val. Maximus meminit. **a** Thasos. Ab Hellestioni faucibus Asiaticae orae, & meridianis littoribus adiacentes insulas enume-

toriā Meninx & Cercinna, cōtra Carthaginis sinum Tarichiae & Aegathes Romana clade memorabiles. Plures Europae littoribus sunt appositae. In Aegeo mari prope Thraciā **a** Thasos, Imbros, Samo thrace, **b** Scādille, Polyægos, Scyathos, Halonesos, & quam aliquādo, omnibus qui mares erant caelis, tantum foeminae tenuisse dicuntur. Atho monti **c** Lemnos aduersa, Pagaseus sinus Scyathon prospicit. **d** Cicynetō amplectitur. **e** Eubœa ad meridiem promontorium Gereston & Caphareum, ad septentrionem Coeneum extrudit, & nusquā lata: duum millium spatium habet, ubi arctissima est, cæterum longa, totiq; Boeotiae apposita angusto freto distat a litore. Euripon vocant rapidum mare, & alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus inuicem versis: adeo immodice fluens, vt ventos etiam ac plenis velis nauigia frustretur. Aliquot in ea sunt oppida, **f** Hestia, Eretria, Pyrrha, Nesos, Oechalia: verum opulentissimae Carystos & Chalcis. In Attide **g** He-

rauit Pomp. haecenus. Rursus ab eiusdem Hellestioni Europeo latere orsus, omnes eas insulas, delectu habito enumerat, quae nostris littoribus magis imminet. Earum prima est Thasos, uino suo, quod Thasiu dictum est, & nuce optima, cuius M. Varro meminit celebris, Plin. cap. 7. libri 14. Sita e regione Abdera. De Imbro & Samo thrace portuosissima Plin. & Strab. **b** Scandille. Plini. inter insulas iuxta Pagaseum sitas, Scadiram, non Scandille uocat: censendi ius est, nam Scandilles alias non meminit. **c** Lemnos. Vulcano sacra in eam delapso, ad quam ab Atho proiecta umbra pertingit. Viros in Lemno a mulieribus caesos, quod eas ob factorem hircinū a Venere immisum contempsissent. Ouid. testis est: apud quem ad Iasonem sic Hypsipyle. Lemniadesq; uiros numum quoque uincere norunt, Milite tam forti uita tuenda fuit. Stat. lib. 5. Aegeo prematur circumflua Nereo Lemnos, ubi ignifera fissus respirat ab Aetna Mulciber, in gemē telluri proximus umbra Vestis Athos, nemorumque obscurat imagine Pontum. Apud quem ab Adrasto interro-

gata Hypsipyle omnia narrat, & pulchre explicat Placidus Grammaticus haud quaquam proletarius. Vide Ptolemeum. **d** Cicynetō. Haud longe a Scyro, quae & ipsa ad eum sinu clarissima est Mela. **e** Eubœa. Auulsa Boeotiae intermedio Euripo adeo modico, ut ponte iungatur. Lege Plinium, qui haec Pomponij uerba in sua transulit, capite. 12. 4. & libr. 10. Strabonem. Hodie nigri ponti insula, quam haud multis retro annis Turca cepit, ut alia prope omnia Graeciae. Situm insulae & promontorij uide apud Ptolemeum tab. Europae decima. Caphareum meridianum quidem est, sed in ortum tamen spectat. Gereston in occasum reclinat. Coeneum in Maliacum sinum protenditur: a quo Coeneo Ioui cognomentum. Ouidius libro Metamor. 9. Victor ab Oechalia Coeneo sacra parabat Volta Ioui. De Euripi inconstantia natum adagium est: Euripus homo, in eum qui Polij (ut aiunt) folio est persimilis. De hoc freto sic in Oetæo Heraule Seneca: Euripus undas uertit, instabiles uagas, Septemq; cursus flectit, & totidem refert, Dum lassum Titan mergat Oceano iubar. Liuius libr. 8. tertiae Decad. Non septies, sed ut inciderint passim uenti fluere & resluere eum existimauit. Plini. 10. 5. cap. septies eum, uerum die & nocte mutari ait, praeterca stare septima, octaua & nona Luna: quod argumentū est euident, non casu tantam undarum uariationem fieri, sed Lunae motu influxuque: cuius quantitas in pelagus potentia, lib. 3. proxime referemus. Hic inter Eretriam & Oropum Boeotiae angustissimus est, stadijs intermedijs. 60. ut lib. 3. Thucydides scribit. Libet hoc loco Ioannis Tortellij Grammatici ca-

didissimi, qui Euripum uidit, uerba adscribere. Cum, inquit, adolescens superiori anno e Constantinopoli a Iuliano Cesarino Cardinale S. Angeli ad Italiam reuocatus, cum imperatore Graecorum uenirem, rem hanc tanta admiratione cōspexi, quanta haud unquā aliud uiderim, aut uidere me posse existimē. Nec rationem Liuij, quam lib. 3. de secundo bello Punico, uentis quibusdā adscripsit, ueram putarim: cum nulla flante aura id idem fieri conspexerim. Haecenus ille. Laurentius Valla multae lectionis homo, in eo Dialogo, quem de libero arbitrio contra Boeotij sententiā scripsit: Aristoteles, inquit, cum nō posset Euripi naturā inuestigare, se in profundum illius praecipitans demersus est: prius id testatus eulogio Graeco, quod Latine sic habet: Aristoteles non cepit Euripum, Euripus capiet Aristotelem.

f Hestia. De hac & Carysto, Chalcide et Eretria meminit Homerus lib. Iliad. 2. in Catalogo. De reliquis Plin. qui tamen Oechaliam eandē facit cum Chalcide illa, a qua ortae in Campania sunt Cumae. Strab. lib. 10. scribit, iuxta Carystum lapidem nasci, quem pectunt, nent, & texunt, unde mantilia conficiantur egregie contexta: ea ubi sordescunt, in flammam proiecta non seorsum emundantur quam si maculas elueris. Est & inibi Carystum marmor insigne.

g Helene. In qua, ut Strab. scribit, primum cum Helena Menelaus concubuit, primumq; in ea post bellū Troianū applicuit.

Thasos.

Lemnos.

Lemniades.

Eubœa.

Euripus.

Ioannes Tortellius.

Valla.

Lapis Carystius.

- applicuit. *a* Salamis. Quae aliquando Atheniensibus sententia Lacedaemonum adiudicata est Homeri auctoritate: cuius subditio carmine prolato, quo in unis castris aliquando Salaminios & Athenienses ad Troiam tetendisse ferebatur à Solone, Megarenses Atticis haud aegre cesserunt, ut libr. 5. Quintilianus, & in uita Solonis Plutarchus scripserunt. De Persarum ad Salaminem clade omnia nota sunt ex Plutarchi Themistocle, & lib. 2. Iustini. *b* Phitiusa. Hoc nomine Chios aliquando celebris fuit. Sed haec cuius meminit Pomponius, in Argolica est ora, Plinio.
- c* Aegina. E regione Pyraei Atheniensium sita, & in agrum Megarensis inclinans, aliquando uocitata Oenopia. Strab. libr. 8. Hinc, inquit, Aeacus, eiusque posterum genus duxisse de cantantur: haec est quae maris aliquando tenuit imperium, haec est quae contra Atheniensium populum nauum ad Salaminem praelio de principatu contendere non dubitauit. Sulpitius ad Ciceronem libro epistolarum quarto, Ex Asia rediens cum ab Aegina Megaram uersus nauigare, coepi regiones circuncirca prospicere: post me erat Aegina, ante Megara, dextra Pyraeus, sinistra Corinthus &c. Quem locum unica Geographia nouit. Somniant autem nude litera. At nolunt illi scire, imò nolunt audire, qui praeter Grammatica in bonis literis progymnasmata nihil unquam reliquarum artium attigerunt. Meminit nominis Aeginae Ouidius libro septimo Meta.
- d* Calauria. Plinius libro quinto, Contra Troezenium, inquit, Calauria, de qua prouerbio datus locus: Pro Delo Calauria, in mutui beneficii memoria. Fertur enim in fabulis, Neptunum cum Latona permutationem fecisse, & data Delo, Calauriam habitasse. Inde illud est Ouidij septimo Meta. Inde Calauria Latoidos adstat in arua. Demosthenes orator, cum Antipatro Alexandri successori in sensus esset, atque ob id in exilium trusus, ab Archia Antipatri satellite in Calauria deprehensus est: ibi sumpto calamo scripturum se ad Antipatrum simulauit, et in tempore quod sibi dabatur uenenum hausit, statimque cecidit moribundus: author in Demosthene Plutarch. At plerique omnes codices Plutarchi, & alii uiri nomine indocti Calabriam Aegei referunt pro Calauria, falso.
- e* Cythera. Quinque millium passuum à Malea distans, ancipiti illic ambitu nauium propter angustias. Plin. In ea oppidum cognomine Cyprio illi, à quo Cytheream Venerem cognominatam Hesiod. in Theo. tradit: quanquam & haec insula angustam eam habuit. Ideo Seruius ab insula cognominatam tradit. Maro Aeneidos primo: At Cytherea nouas artes &c. *f* Theganusa. In hoc diuersus est Plinius quod in Laconico ponit: sed constat ex his quae retulimus supra, non Laconicum, sed Messenium Acrita terminari.
- g* Prote. Haec contra Aetoliam in alto sita sunt, Plinio, qui omnium meminit. 12. capit. quarti libri ferè à principio. Sed seorsum referenda tamen, quia clara sunt. De Cephalenia & Nerito Silius libro decimoquinto: Saxa Cephalenum & scopulos Neriton aruis. Maro Aeneid. 3. In medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos, Dulychiūque Samēque, & Neritos ardua saxis, Effugimus scopulos Ithacae Laertia regna. Aduertendum, Hyrien & Zacynthum eandem esse Plinio, utcumque Pomponius disiunxerit. Est & mons in Ithaca Neritos, authore libro nono Odyssae Homero, de quo nos alibi docuimus. Dulychium Vlyssi paruit, à qua ipse Dulychius cognominatus, Ithacensis à patria. Horatius Epistolarum primo: Remigum uitiosum Ithacensis Vlyssi.
- h* Echinades. Natae sunt, Acheloi impetu arena limoque conuectis, sicut pars Aegypti Nili coeno, ut ante retulimus. Lege Plinium libro secundo, quibus locis maria cesserint. De Echinadibus pulchra libro secundo Thucydides, ubi de Acheloo. Ouidius libr. Metamor. octauo: in uolucro fabulae uerum occuluit: & ex Naiadibus factas insulas tradidit, quoniam haec terrae fluuio aggestae fuerunt.
- i* Strophades. Supra Zacynthum in meridiem sita. Plin. in Eurum, inquit, uentum Strophades duae, ab alijs Plotae dictae. Insignis haec est caenobio Diui Basilij, Christianorum. Virg. Aeneid. 3. Excipiunt Strophades, Grato stant nomine dictae Insulae Ionio in magno. Vbi Seruius à conuersione Harpyiarum ex Arcadia uolantium, nomen insulis datum scribit. Lege Seruium.
- k* Leucadia. Est inibi peninsula cognominis, de qua supra diximus, ab hac nisi fallor, diuersa Ptolemae. Scopelos appellata: hanc enim inter insulas censet Mela; nisi quis ex Plinij uerbis quondam insulam eam, mox peninsulam factam eandem intelligere mauult.
- l* Corcyra. Alcinoi & Phaeacum memoria tum & Vlyssis naufragio, & hortorum Alcinoi fama clarissima, Venetorum est hodie.
- m* At interius. In medijs undis inter Graeciam & littus Asiaticum: prius enim continentii propiores enarrauit.
- n* Melos. Cyclades & Sporades, ab oriente littoribus Icarijs Asiae, ab occidente Myrtos Atticae, à septentrione Aegeo mari, à meridie Cretico & Carpathio incluse, longitudine latitudineque passuum. 200. millium, ut libro quarto scribit Plinius. Harum Cyclades, quia iunctiores circa Delon earum clarissimam sita sunt, suum habent ordinem, & certiora nomina. Sporades passim aliae, aliaeque Pomponio, Plinio, & Strabonem censentur

ni censentur, incerta fide, quanquam plurimas esse constat: & quia sparsim iacent, Sporades dictæ, quin Plinij tem-
poribus apparuerunt primum omnium ex illis nonnullæ. Cyclades dictæ etiam Plinio, quod circa Delon in orbem si-
te sunt: acædit & Strab. Vt mirari liceat, qua causa motus Seruius Cycladas scripserit dictas esse, non quod in cir-
cuiu sint, sed potius quod longo ordine eas circuire neæsse sit: uel propter promontoria, uel quia naturale est, ut cõ-
citiora sint maria uicinitate terrarum, quæ anhelitum ex se emittunt. Aduertendum tamen morem esse ueteribus au-

Seruius i

ros, ^a Aegina, ^b Cathon, ^c Ios, ^d Thera, Hyaros, Hippuris, ^e Donyfa, Cianos, Chalcis, Icaria, Pinaría, ^f Nisyros, Lebynthos, Calydnæ, Asi-
ne: hæ quia dispersæ sunt, Sporades. Ab eis ^g Sicy-
nus, ^h Cythnos, ⁱ Siphnos, Seriphos, ^k Rhene,
Paros, ^l Scyros, ^m Tenos, ⁿ Myconos, ^o Na-

thoribus, ut quæ sint Sporades, etiam Cy-
cladas uocent, cõtráque, Hermolao teste.
Meminit Pli. cap. 12. quarti. Strab. 10. lib.

^a Aegina. De Aegina ante dictum,
sed alia ab hac Plin. Strab. inter Sporades
præterita, sicut et Cathon: nisi quis Cothõ,
quã in Laconico sinu esse Plinius ait, intel-
ligere uelit. Adde qđ Olearon inter Cyclá-
das idẽ author nũerat, inter Sporadas Si-
cynũ, quam Cycladibus Pomp. ascribit.

^b Ios. Homeri Vatis sepulchro clarissima, Plinio, & Straboni.

in Africa condiderunt, ut ex Callimacho Strabo asserit. Ouidius libro septimo: Et Gyaros nitidæq; serax Pepareibus

oliue: & Saty. 10. Iuuenal. Vt Gyari clausos scopulis paruáque Seripho. De Hippuri Plinius.

ro Aeneid. tertio: Bacchatámque iugis Naxõ, uiridémque Donyfam, Olearon, niueámque Parõ, sparsásq; per æquor

Cycladas & c. Tacitus libro quarto Donyfam uocat, nota regula. Naxos Dionysia aliquando dicta, à uini copia, unde

iugis Bacchatam Maro dixit. Cianos Plinius præterijt: nisi, quod maxime suspicor, corruptæ sint apud alterutrum

uoculæ aliquot, quas reponere nemo temere audeat. Chalcidem Plinius Chalciam uocat, Strab. Chaleeam: Iariam ue-

rõ Iaron, ut Cinariam quoque, non Pinariam, litera apud alterutrum uitata. Nam et pro Aegina puto rectius Ae-

gyla legi, cuius Plin. meminit: & Aegalam Stephanus nominat, sicut scribit Hermol.

& molendinarijs abundans lapidibus: in ea Neptuni aliquando templum, & subius iacens Palibotes Gigas à Neptu-

no uictus, ut ueteres tradidere fabulæ. Nam thermas habet abunde scaturientes, Strab. De reliquis etiam Plinius præ-

ter Asinen, quam præterijt. ^f Sicyrus. Hanc diximus à Plinio inter Sporadas censeri. Diodorus in fine libri

sexti scribit Cycladas cultoribus uacuas à Minoë Iouis & Europæ filio, multis ex Creta ductis colonis frequentio-

res reddidisse. Quod & Ouidius libro Meta. septimo ostendit, recensens quas ceperit. ^g Cythnos: Meminit

Plinius & Ouidius libro septimo Meta. Florentémque Syron, Cythnon, planámque Seriphon. ^h Siphnos. De

Siphno Plinius, & Strabo. Seriphon notiozem fecerunt rana cognomine Seriphie, quæ illic non coaxant, orto inde

adago: Rana Seriphia, in mutos, aut taciturnos. Illud in transitu adnotandum, non omnes in insulas ad eõ his in locis fer-

tilitate, amoenitate uel præcelluisse, sed plerasque asperas & infrequentes extitisse, nec nisi in famium, ac criminoso-

rum relegationibus insigniores factas, quando illi indigni mortalium consuetudine iudicati, in has abdebatur. Hinc

illud Iuuenal. Vt Gyari clausus scopulis paruáque Seripho: & Saty. prima: Aude aliquid breuibus Gyaris & carce-

re dignum. Scribit Tacitus, Vistilia Labeonis coniugem ob stupri licentiam, qua infamabatur, in insulam Seriphon

abditam fuisse libro secundo. Sicut & Augustus Iuliam filiam propter impudicitiam Pandataria insula clausit: mox

uenia impetrata, cum in eandem recidisset in famiam, Rhegynis, qui ad Siculum fretum accolunt, custodiendam tra-

didit. In eandẽ insulam Agrippinam suam libidinis nota proditam, Nero clausit, ut decimoquarto lib. scribit Tacitus.

Quod ideo refero, ut constet fœminarum quoque lasciuiam sterilium insularum fastidio emendatam. De uiris permul-

ta exempla sunt. Idq; in primis, quod Ioannem Apostolum ceu fontem noxiũque Domitianus Imperator in Pa-

thnum relegauit, ubi ut Dorotheus tradidit, Tyri episcopus, Euangelium suum demum scripsit. Illud Taciti ex

libro eius tertio referamus, ubi de Syllano. Tum L. Pisonem sententiam rogat, ille multum de clementia Princi-

pis præfatus, aqua & igni Syllano interdendum censuit, ipsũque in insulam Gyarum relegandum. Idem au-

thor paulõ infra: Addidit, inquit, Insulam Gyarum immitem, & sine cultu hominum esse: darent Iunia familie, &

uiro quondam ordinis eiusdem, Cytheram potius concederet. Idem libro quarto de Cassio Seuero: Bonisque exu-

tus interdicto aqua & igni saxo Seriphio consenuit. Quin & otij, & ocaltandæ gratia libidinis insularum seces-

sus ueteribus petiti, uelut Tiberio Capræ electæ, è regione Surrhentini: cuius meminit Suetonius, & multa est a-

puđ Tacitum libro quarto eius mentio. ⁱ Rhene. Deserta olim, in quam defunctos suos Delij inferebant: cum

in Delo, ut Thucyd. libro quarto scribit, nec parere, nec sepelire fas esset, sicut nec canem alere, ex Hermolao. De

Paro & marmore Pario omnia nota. ^k Scyros. Prima producta, unde Scyrij. Hæc uicinam habet Syron, &

Syrum, cui prima quoque ad differentiam producta est, ex Hermol. Sed corripuisse Ouidius uidetur libro septimo

Metamor. Florentémque Syron. Etiam si illic corrupte Tyrõ legatur, et Cypron pro Cythnon: sicut libr. 5. quoq; cor-

rupta: Inde caua circumdata nube Seriphon Deserit à dextra Cypro Gyarõque relictis: nam Cythno Gyarõque le-

gendum est. ^l Tenos. Hydrusa dicta Aristoteli, ob aquarum in ea copiam, ut Plini. tradit. Ouidius ubi supra:

At non Oliaros, Didyméque & Tenos & Andros. ^m Myconos. Dicitur & Mycone. Ouidius. Hinc humilem

Myconem cretosáque rura Cimoli. ⁿ Naxos. Vinearum fertilitate insignis: ab ea Naxij cum alijs, tum libro

quinto

^c Thera. Ex qua profecti Therei Cyrenas

^d Donyfa. Ma

^e Nisyros. Celsa, saxosa,

^f Sicyrus. Hanc diximus à Plinio inter Sporadas censeri.

^g Cythnos: Meminit

^h Siphnos. De

ⁱ Rhene. Deserta olim,

^k Scyros. Prima producta,

^l Tenos. Hydrusa dicta

^m Myconos. Dicitur & Mycone.

ⁿ Naxos. Vinearum fertilitate

insignis: ab ea Naxij cum alijs,

tum libro

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

quinto

Donyfa.

Aegyla.
Nisyros.Rana Scri-
phia.Insignes uirt
fœminæq; in
insulas rele-
gati.Ioannes in
Pathno ex
ul.Scyros.
Loci Ouidij

quinto Herodo. memorat. De Delo maxima harum & celeberrima, notiora sunt omnia, quam ut referam, ex Plinio, Strabo. lib. 10. Et. 3. Aeneid Virg. Seruiusq; Cynihum habet montem ubi nati Phoebus Cynihus ob id cognominatus, & Diana Cynthia dicta, ut M. Cicero actione in Verrem tertia: Proditum est, inquit, memoriae ac literis, Latonam ex longo errore & fuga grauidam, & iam ad pariendum uicinam temporibus exactis, cōfugisse Delum, atque ibi Apollinem Dianamq; peperisse: qua ex opinione hominum illa in insula eorum deorum sacra putatur, tantaque eius auctoritas religionis & est, & semper fuit, ut ne

Persae quidem cū bellum toti Graeciae, Diis hominibusque indixissent, & illo numero nauium classem ad Delon appulissent, quicquam conarentur, aut uiolare, aut attingere. Hec ille. a Andros. Eadem et Antrandros aliquando, Phrygij littoris oppido cognominis, à qua Andrij. b

Creta.

Creta. ἑκατόπολις cognomine, à centum, quas sustinuit, urbibus. Virg. lib. Aeneid. 3. Creta Iouis magni medio iacet insula pōto, Mons Idaeus ubi, et gentis anabula nostrae, Centum urbes habitant magnas &c. Hodie Candia ditionis Venetorum: de qua diligentissime Strab. lib. 10. & 6. lib. Diod. ut Plinium et reliquos sinam. Ruf. ex Dionys. Nutrix hic Creta tonantis, Multa latus, glebaeq; ferax, & opima uirentum.

Iupiter in Creta mortuus.

c Samonium. Rhodo aduersum, sicut contrario littore Cyrenas uersus κρηῶν μέτωπον prominet, ut Rufus ex Dionys. Hic procul ingens Inclinat rupes sese, obuia fluctibus altis. Et alibi: ut ferus ora Est aries, ultróque minax petit obuia fronte. In septentrionem inclinans promontorium Strab. lib. 10. Cimarum uocat. Quod ad fabulosa attingit, refert Ouid. lib. 8. Meta. De Europa quidem Tauro aduecta lib. 1. in fine. De Dedalo libro de arte amandi secundo. Ariadnae amores elegantissime reddidit in nuptijs Pelei, & Thetidis Catullus. Minotauri. 6. Aeneid. Maro meminit: ac propè tædet illa referre, quæ nusquam non leguntur. d Statione. In quam cum Europa rapta appulit. e Morte. Quod in Creta mortuus est, et inibi sepulchrum habet, clarum eius rei uestigium. Hic Saturni & Rheæ filius clam à matre sublatus, & in Creta Nymphis traditus est: ferunt apium melle pastum, quod hominem eum eloquentia præditum fuisse significat, unde Dei nomen inter multa etiam impie facta consecutus est. Seruius fabulosa. 3. Aeneid. retulit. M. Cicero libro de natura Deorum: hunc Iouem tertium Saturni filium fuisse ait, cuius in insula sepulchrum ostendatur. Ennius in sacra historia: Iupiter, inquit, postquam terram quinquies circuiuit, omnibusque amicis & cognatis suis imperium diuisit, reliquitq; hominibus leges, mores, frumentaque parauit, multaque alia bona fecit, immortalis gloria memoriæque affectus, sempiterna monumenta suis reliquit: ætate p̄sumata in Creta uitam commutauit, & ad Deos abiit: cūque Curetes filij sui curauerunt decoraueruntque, & sepulchrum eius in Creta est oppido Gnosso: & dicitur Vesta hanc urbem creauisse, in qua sepulchro eius est inscriptum antiquis literis græcis, ὁ θεὸς τῶν κρηόνων, hoc est Iupiter Saturni. Scribit hæc Lactantius capite undecimo libri diuinarum institutionum primi. Longe amplio rem famam (ut mihi uidetur) Minos comparauit, qui Rhadamantum uetustissimum eius terræ præsidem & legislato-

Minos.

Gnosos.

Cortyna.

Dictæus.

Idæus.

rem imitatus, religione, moribus, & reipublicæ administrandæ prudentia, suos illustres fecit, militiae alioqui non minus quam domi clarus. Cuius meminit libro decimo Strab. f Gnosos. Primaria Cretæ urbs, & Minois aliquando regia: ab ea Gnosij, & Gnosium aram, & Gnosia tela dicimus, quod in Creta sagittis ualuerunt: & in ea ingens uenandi studium fuerit, canum nobilitate illic eximia: unde & Ouidius libro tertio Metamor. Gnosius Ithnobates, Spartana gente Melampus. Nam Diana, quam Solino teste, Cretenses religiosissime uenerati sunt, iuxta Dictynnâ clarissimo templo culta est, cognomenque Dictynnæ ab ea sortita. A Cortyna quoque Cortynia tela Silius dixit libro secundo: Celsis Cortynia muris Tela sonante fugat neruo &c. Item: Eois quamuis certet Cortyna sagittis. Et Cortyniam uestem pro uenatoria Claud. libro de rap. secundo posuit, ubi de Diana: Crispatur gemino uestis Cortynia cinctu. Ita à Phæsto Phæstius. Ouidius libro nono: Proxima Gnosiaci iam quondam Phæstia regno Progenit tellus. Vt à Cydone, Cydonius aras. Idem libro secundo: Cydonio fundebat spicula cornu, sicut à Lycto Lyctius. Ouidius libro Metamor. 7. Classis ab Oenopijs etiam nunc Lyctia muris Spectari poterat &c. De oppidis, Dictynna excepta, Plinius. De ipsa Dictynna Strab. uisito. Dictynneus ab ea mons dictus, Plin. g Idæi montis. Seruius in Dictæo nutritum scribit: est autem Dictæus à Dictæ promontorio nominatus: sunt qui à Nympha, uelint. Virg. libro Georg. quarto de Apibus: Curetum sonitus crepitantiæque æra secute Dictæo cæli regem pauere sub antro. Ad Idæum conuertamur. Strabo: Mons, inquit, Idæus Cretensium cunctorum celsissimus, quaque uersum circuitum habens stadiorum sexcentorum: præstantissimis ille sanè oppidis instar coronæ cingitur. &c. Ad hunc Idæi quondam

xos, Delos, Andros: quia in orbem iacent, Cyclades dictæ sunt. Super eas iam in medio mari ingens, & centum quondam urbibus habitata Crete, ad orientem promontorium Samonium, ad occidentem κρηῶν μέτωπον immittit, nisi maior esset, Cypro similis, multis famigerata fabulis, aduētū Europæ, Pasiphæes et Ariadnae amoribus, minotauri feritate fatoque, Dædali operibus & fuga, tum statione atq; morte: maxime tamen eo, quod ibi sepulti Iouis pene clarum uestigium sepulchrum est, cui nomen eius insculptum esse accolæ ostendunt. Urbium notissimæ, Gnosos, Cortyna, Lyctos, Lycastos, Holopixos, Phæstos, Cydon, Manethusa, Dictynna. Inter colles, quod ibi nutritum Iouem accepimus, fama Idæi montis

Idæi quondam Dactyli cognominati, quibus Musica initium Solinus, ferri inuentionem, ut Plinius scribit, Hesiódus tribuit. Solinus adeò celsam esse Idam ait, ut ex eo uideri Sol queat, antequam oriatur: quod quomodo fieri possit radio per medium densius flexo, supra docuimus. Hæc est Ida, à qua Iudeos tanquam Idæos uocabulo in barbarū morem aucto, dictos, qui insulam egressi Syriæ postea extrema loca occupauerint, quorū dā opinio fuit, ut libr. 20. tradit Tacitus. **a** Asticla. Plinius hac præterita reliquas nominat, sed Naulocon, non Naumachon. Et uideri posset

excellit. Iuxta est **a** Asticla, Naumachos, Zephyre, Crise, Gaudos, & quas Musagoros nūero tres, vno tamen uocabulo appellant, atq; vnde Carpathio maris cognomen est **b** Carpathos. In Adriā **c** Absoros, Celaduse, Absyrtis, Issa, Trucones, Hydria, Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, Diomedea, Aestria, Asine: atque ut Alexandriæ, ita Brundisio adiacens Pharos. **d** Sicilia (ut ferunt) aliquando continens, & agro Brutio annexa, post freto maris Siculi abscissa est. **e** Id angustū & **f** anceps alterno cursu modo in Tuscum, modo in Ionium pelagus perfluit, atrox, sæuuum, & **g** Scyllæ Charybdisq; sæuis nominibus in-

non Asticlam Pomponium, sed Astypalcā scripsisse: quæ insula et Plinio et Straboni est celebris. De Musagoris etiam Plinius. **b** Carpathos. Et Carpathiū mare. Virg. Georg. 4. Est in Carpathio Neptuni gurgite Vates. Vbi Seruius in eadem sententiā. Protheus Carpathius. Ouid. di. 11. Meta. Donec Carpathius medio de gurgite Vates. **c** Absoros. Meminere eius Ptol. et Antoninus. Absyrtin pluratio Absyrtides Plinius uocat cap. ultimo libri tertij ab Absyrto fratre Medæ illic interfecto. Meminit lib. 7. Strabo. Idē author de Issa, & Pharo, & Celaduse. Trucones, aliquot Pliniani codices habēt. Hermolaus ex Pōponio Ticanam mauult, quanquam uocabulum non adeò protinus

Carpathos:

Electrides.

Sicilia.

Trinacria

Fretū Siculū.

agnouerit, fallax enim est coniectura. Electridas Græci nominarunt, quod electrum, id est succinum, quod littore Germano & Sarmatico legitur, prouenire in illis putarunt, uanitatis Græcæ certissimo documento, ut scribit Plinius. Cuius libr. 37. capite. 2. hæc uerba sunt: Phaëthonis fulmine isti sorores fletu mutatas in arbores populos, lacrymis electrum omnibus annis fundere iuxta Eridanum amnem, quem Padum uocamus, & Electrum appellatum, quoniā Sol uocitatus sit Helector, plurimi Poëtæ dixerunt. Et infra paulò: Diligentiores eorum Electridas insulas in mari Adriatico esse dixerunt, ad quas dilaberetur Padus, qua appellatione nullas unquam ibi fuisse certum est, nec uerò ullas ibi appositas esse in quas quicquam cursu Padi deuehi possit. Hæc Plinius: Sed fabulosa scatus pro argumento operis. Ouidius libro. Metamor. 2. Inde, inquit, fluunt lacrymæ, stillatæque Sole rigesunt De ramis Electra nouis: et decimo libro, Succinum intelligens, & ab arbore lapsas Heliadum lacrymas, dixit. Corcyra uerò hæc nigra cognominata, alia ab illa est, cuius meminimus supra. Tragurij Strabo libro septimo meminit. Diomedea notissima est Diomedis sepulchro, & auibus Diomedæis, de quibus Plinius capite. 44. libr. 10. Mire quidem aut mentendi libidine, aut locorum ingenio factum, ut Heroum tumulis raræ uolucres inuigilent: nam & de Menonijs auibus in Phrygia est notum: & illas Achilææ noxias supra indicauimus, & reddidit diligentissime Ammianus Marcellinus libro uigesimo secundo. Hydria, Aestria, Asine, non adeò sunt celebres. Quis enim unus omnes referat? cum. 60. in insulas contra Liburnicum littus sitas Strabo scribat: & Plinius, Illyrici, inquit, ora nulle amplius insulis frequentatur, natura uadosi maris, & stuarijsq; tenui alueo intercurrentibus. Omnibus hodie fræ, quotquot extant, dominantur Veneti terra mariq; insigniter ualidi. **d** Sicilia aliquando. Quod Ouidius libro decimo quinto confirmat: et Claudius libro de raptu primo: Trinacria quondam, inquit, Italiæ pars una fuit. Et Plinius Sicilia quondam Brutio agro coherens mox inter fuso mari auulsa est. Tantus est terræ motuum impetus: nam & Cyprū eo modo Syriæ auulsa, et Bæotie Eubæam creditum est, ut Plin. 90. cap. libr. 2. annotauit. Sunt uerò qui Lesbū ab Ida abruptam fuisse crediderint: sicut à Misseno Prodytam & Pythiūsam, ab Athenæo Capreas, ab Rhegyo Siciliam, & Ossam ab Olympo: ut libro primo scribit Strab. His accedit quod in Hilarionis uita diuus Hieronymus scribit, post Iuliani Cæsaris mortem, concussis alicubi terræ motu littoribus maria terminos suos egressa: idq; in multis mediterranei pelagi locis euenisse. Sicania dicta est insula à Sicano rege: qui, ut Solinus & Capella scribunt, cum Iberica manu in eandem terram ante bella Troiana peruenit: dehinc Siculo Neptuni filius, à quo nomen commutatum: nam Trinacria dicta, quod tribus promontorijs triangula est. Ouidius lib. Fast. 4. Terra tribus scopulis uastum procurrit in æquor, Trinacris à posito nomen adeptæ loci, & Sil. libro quinto. Huc Aetnæa cohors Triquetris quam miserat oris Rex Arethusa tuus. Elegantissima est huius insulæ descriptio apud Claud. lib. de rap. Pro. primo, et lib. 13. Ouidius. Meminit Lucretii libro primo. Sili. Italicus libro decimo quarto. Inter historicos Diod. 6. lib. & 16. Polybius lib. bel. puni. primo. Locorum uerò Siciliæ frequens est apud Ciceronem in Verrinis, Thucydidem lib. 6. mentio. Aliàs ex professo Dionysius. Strab. lib. 6. Plini. 3. libr. & multa ad eius imitationem Iulius Solinus. Alios prætereo. **e** Id angustum. Mille enim & 500. passibus in latum patet, Plini. Nemo de freto illo diligentius Iustino retulit, Epitomatis libro quarto.

f Anceps. Ideo Silius libro secundo refluuum dixit: Clasisus & refluus spectauimus æquore raptis, Contorta è fundo remouentem transtra Charybdim. Cur autem anceps, Aristoteles docet sectione uigesimatertia Problematum.

g Scyllæ. De his monstris. 12. Odysseæ Homerus, & libro Aeneid. 3. Maro. Inibi fabulosa diligenter Seruius

retulit. *a* Charybdis mare. Vorticosum scilicet ob rupium præcipes anfractus. *b* Noxium. Nam transitus periculosissimus est. *c* Tribus promontorijs, Ouid. lib. 13. Met. Intran, inquit, Sicaniam, tribus hæc excurrit in æquora linguis, E quibus umbriferos uersa est Pachynos ad austros, Mollibus expositum zephyris Lilybaon, ad arectos Aequoris experies spectat Boreamque Pelorus. Tria promontoria tribus propè uersibus eleganter complexus. Vide Martian. libro. 6. & hæc omnia picturæ adhibe, quam reddidit tabu. Europ. 7. Ptolemæi Nicolaus monachus.

Pelorus.

d Pelorus. Idem promontorium et Peloris dicitur. Historiam deprompsit ex Sallustio: quem in hanc sententiâ scripsisse etiam Seruius refert super. 3. Aeneid. Virg. quanquam dicat se legisse, ante Hannibalis tempora Pelorum dictum. Polybius certe in primo belli Puni. non aliud loco nomen tribuit, nisi id de suis addidit interpret. Vale. libro nono de temeritate ex Italia nauigasse cum scribit, Petilia relicta, dum tam paruo spatio Italiam Siciliamque inter se diuisas nõ credidit, ueluti insidiosum cursus rectorem Pelorum interemit. Melæ sensus magis placet: timuit enim ne in Italiam appelleret, nescius intermediũ esse fretum per quod Pelorus erat traiecturus. *e* Ora. Intermedia. Vide Ptole. *f* Messanam. Clarissimam ex Punicis & Atticis bellis, ante Zancle uocata, à Taurominio Tauromeni Ciceroni. Dicuntur & aliàs Tauromenij, Taurominiani. Sil. lib. 14. Taurominiana cernunt à sede Charybdis. Lucanus lib. 4. Taurominiana fugiens dånosa Charybdis. Et Tauromenienses uocati. Oppidum ipsum conditum est in colle, cui Tauri nomen erat, ab Andromacho Thimæi Historici patre, uiro opibus animoque præstante: & Tauromenium dictum est, authore libro decimo

sexto Diod. Eius loci meminit quoque Baptista Egnatius Venetus sacerdos in eo libello, quem racemationum titulo dignatus est. *g* Catinam. Alia in Sicilia Catina, alia Catana: ab hac Catanæ, & Catanenses, ab illa Catinenses. Hermolaus unam intelligit, quæ Græcis quidem frequentius Catana, Latinis ferè Catina dicatur. Catina simulacrum fuit Cereris, ut Cæro in actione contra Verrem. 7. scribit, quod à uiro non modo tangi, sed nec aspici quidem fas fuit: à Megaride autem Megareses etiam Ciceroni dicti. *h* Syracusas. Cicero actione quarta contra Verrem, ubi de Marcello: Urbem, inquit, pulcherrimam Syracusas: quæ cum manu munitissima esset, tum loci natura terra ac mari claudebatur. Item in sexta: Urbem Syracusas maximam esse Græcarum urbium, pulcherrimamque omnium sepe audistis. &c. Quo in loco de hac urbe lectu dignissima, sicut & apud Diod. lib. 16. ubi de rebus Dionis. Lathomiam habuit celebrem admodum, in usum carceris post uersam, opus ingens, magnificum, regum ac tyrannorum è saxo in mirandam altitudinem depressam, & multorum penitus excisum: nihil tam clausum ad exitus, nihil tam clausum undique, nihil tam tutum ad custodias, nec fieri nec cogitari potest, ut Cicero scribit actione in Verrem septima. Ea gratia credo & Romano carceri datum nomen, quo T. Liuius libro primo tertie Decadis utitur. Nescio uerò lapsus sit nec ne Nicolaus Perottus, qui alicubi Sinuesanis Campaniæ id tribuit in Lathomiae mentione, quod Mar. Cicero Syracusanis Siciliæ. *i* Arethusam. Cicero ibidem: In hac, inquit, insula (Syracusanam intelligens) est fons aque dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine plenus piscium: qui fluctu aque totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum à mari disiunctus esset: meminit Seneca meatus eius libr. nat. quæsto. 6. & nos supra, ubi de Alpheo, ex Marone docuimus. *k* Acragas. Quod Agrigentum nostri dixerunt, ut Plinius ait. Ab hac Agrigentini, Agrigenes, Acragantini dicuntur. Lucretius lib. 1. quorum Acragantinus cum primis Empedocles est, infula quem iriqueiris terrarum gessit in oris. Maro Aeneidos tertio: Arduus ille Acragas ostemat maxima longe Mænia magnarum quondam generator equorum. De Heraclea, quæ media ferè inter Pachynum & Lilybaeum oram tenet, etiam Ptolemæus. Notæ sunt Thermæ, à quibus Thernucani dicti, cum cæteris, tum Ciceroni. *l* Panormus. Hodie quoque clara, à qua Panormitani. *m* Hymera. Fluuio cognominis, à qua Hymeret. *n* Leonemi. Silius libro decimoquarto:

Prima

Catina.
Catana.

Syracusæ.

Lathomia.

Arethusa.

Acragas.

Prima Leontinos uastarunt praelia campos, Regnatam duro quondam Lestrigone terram: à Leontio oppido, cuius Ptolemæus meminit, sicut Centurupini à Centuripis, quorum frequentissima est apud Ciceronem in Verrinis mentio. Tradit Aristoteles de natura animalium tertio, tantam in agro Leontino pabuli ubertatem esse, ut non nisi sero diei oues ad pascua adigantur, quò minus capiant pabuli: Alioqui contingere solere, ut morbide fiant, renibus uidelicet pingui undique obductis. Sed Hybla melle quoque commendatissima, à qua Hybleis illis apibus cognomentum est

Hybla, ^a aliæque complures. ^b Famam habet ob Cere ris templum Enna præcipua. ^c Montium Eryx ma xime memoratur ob delubrum Veneris ab Aenea conditum: & ^d Aetna, quæ Cyclopas olim tulit, nunc affiduis ignibus flagrat. De omnibus ^e Hymera refe rendus, quia in media admodum ortus, in diuersa de currit, scindensque eam utrinque, alio ore in Libycū, alio in Tuscum mare deuenit. Circa Siciliam in Sicu

Sil. Tum quæ nectareis uocat ad certamen Hymelton Audax Hybla fauis. ^a Aliæq; complures. Nam urbes claras ha buit. 63. ut libro sexto scribit Martianus, Inq; his uarium Deorum cultum: nam Her aulem & Apollinem Agrigentini, Dianā Segestani coluere. Mercurij autem è Car thagine allati simulacrum Tyndaritari. Quod C. Verres homo impurissimus in Prætura sua sustulit, Ciceroni.

Famam habet. Cæro actione in Verrem. ^b Vetus est, inquit, opinio, quæ constat

Siciliæ laus

ex antiquissimis Græcorum literis atq; monumentis, infulam Siciliam totam esse Cereri ac Liberæ consecratam: hoc cum ceteræ gentes sic arbitrantur, tum ipsis Sicalis tam persuasum est, ut agris eorum insitum atque innatum esse uideatur. Nam & uatas esse in his terris Deas, & fruges in ea terra primùm repertas arbitrantur: & raptam esse Li beram, quam eandem Proserpinam uocant, ex Ennensium nemore, qui locus in media est insula situs, umbilicus Si cilie nominatur. Hactenus Cæro. Habuit igitur iuxta Ennam augustissimum templum Ceres, ab eo Enna dicta. Sil. libro primo: Nec Cerere Enna, Phario nec uicta colono. Ennae Cereris simulacrum tale fuit, ut homines cum uide rent, aut ipsam uidere se Cererem, aut effigiem Cereris non humana manu factum esse, sed cælo delapsum arbitra rentur: author in. 7. actione contra Verrem Cæro. Constat autem & Aetnam oppidum in Sicalia esse, quæ Adra nium quoque dicta fuerit: ea re factum, ut apud Claudianum libro raptus primo, ubi hic uersus est: Aetnae Cereri proles optata uirebat. Ianus Parrhasius doctissimus Grammaticus, dubitet Aetnae ne an Ennae scribendum sit: & Cæronis codices ferè Aetnam pro Ennam habent. At uerò, quoniam hic urbem præcipuam fuisse Pomponius indi cat, & Cicero eum locum in Umbilico Siciliæ esse, fama celeberrimum, scribit: Ennam non Aetnam utrobique, legen dum existimari. Id quod Laurentius Abstemius non inalebris Grammaticus libro obscurorum locorum secundo confirmat. Porro Aetna non in umbilico, sed propius Pelorum in septentrionem inninet Ptolemæo, Licet Claudianus dicat: In medio scopulis se porrigit Aetna perustis, à Ptolemæi tamen sententia Plinius esse, & Strabo paulò attentius legentibus deprehenduntur, & libro decimoquarto Silius Ennae Cereris fanum famigeratissimum fuisse indicat. Quanquam uideam apud Claudianum tam Aetnae legi posse quàm Ennae, quod argumento raptus Proserpine nõ repugnet, hoc ne an illo modo legas. Sunt qui apud Valerium, Solinum, & Lactantium Ennam legendum contem dant, non Aetnam: & Ennensem Cererem campumq; non Aetnensem: de quo tamen quò minus ærte pronuncies, cõ loci seære finitimi, tum etiam quod affinia locorum nomina prono errore inuerti corrumpiq; & in mutuum abire usum potuerunt. ^c Montium Eryx. Sic legendum, ut uocabulum, Montium, ad sequentia referatur, nec co hereat adiectiuo, præcipua. Sic ipse quoque Hermolaus legit. Inquit enim Mela, montium qui in Sicilia extens, du os eximie ælebres esse, Erycem alterum propter Veneris ædem, quam sustinet, alterum Cyclopus fama & indige nis ignibus. Simili modo libro tertio: Montium, inquit, altissimi Taurus & Rhetico. Item in eodem pari modo: Amni um in alias gentes exeuntium Danubius & Rhodanus. Item alibi: Paludum Suevia & Mœsia maxime &c. De Ery æ omnes norunt, à quo Eryxna Venus dicta. Horat. Siue tu mauis Erycina ridens. ^d Aetna. Huius inandij causas Maro reddidit, & pleraq; non indocte libro primo de raptu Claudianus. Lucretius libro primo: Hic est uas ta Charybæis, & hic Aetnae munantur Murrura, flammaram rursus se colligere iras, Faucibus eruptos iterum

Ennae Ceres

Laurentius Ab stemius.

Pomponij lectio emendata.

Lucretius.

Erecladus

Gigantes quid sint.

Hymera.

ut uis euomat ignes, Ad cælumq; ferant flammai fulgura rursus. Lege libro decimoquarto Silium, & tertio Aene. Maronem. Cuius locum Macrobius scribit libro quinto, toto sensu ex Pindaro depromptum. Ferunt Poëtæ Encela dum subtus præmi, à Ioue reuinctum, propterea quòd mons ignem eructat, & terræmotibus uicina loca infestantur. Nam si ad Physicam respicis, non sunt aliud Gigantes, quàm spiritus illi terra clausi: qui dum exitum non inueniunt, ut sibi uiam faciunt, montibus altissimis adeò persepe concussis, ut aut rumpantur, aut ingentia frustra emittant con tra Iouem, id est cælum uersus qui fulmine sæuus, æquo impetu iacere obuia solet. Hinc illa pugna Gigantum mon tes in Iouem mouentium uetusta, hoc est erudita fabula ælebris, cuius supra quoque meminimus. ^e Hymera. Vitruuius libro octauo Hymeras dicitur, Solino Hymereus: sed Silio quemadmodum & Pomponio Hymera, libro de cimoquarto: Armare suos qua mergitur Hymera Ponto Aeolio, nam diuiduas se scindit in oras, Nec minus oca sus petit inuita, quàm petat ortus, Nebrodes gemini nutrit diuortia fontis, Quo mons Sicania non surgit ditior um bra. Solinus, Hymereum cælestes mutant plagæ: amarus denique est, dum in Aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridia em flectitur. Miror in re tantilla, adeò uariare scriptores. Mela in meridiem fluere ait, & oca sum: Silius in ortum

Ae. cc.

oaxsumq; Solinus in meridiem & aquilonem. At recte colligentibus idem referent. a Ae. cc. Homerus libro Odyssæ quinto, Ogygiam insulam Calypso tenuisse scribit, quam à se & Calypson dictam confirmat libro tertio Plinius: Altera, inquit, Calypsus, quam Ogygiam appellasse Homerus existimatur. Eandem igitur Ae. cc. am dictam esse se, cum Melæ, tum Propertij autoritate uerisimile est. Hic libro tertio ad Posthumum sic ait: Et Thalamum Ae. cc. flētis fugisse puellæ, Totq; hyemis noctes, totq; natasse dies. De Calypso omnino locutus, cum ante Circes mentionem fecisset: Quanquam haud nescio Ae. cc. am Circen & huic, & Maroni dici tertio Aeneid. Inferniq; lacus, Ae. cc. q; insula Circes, ubi Seruius nescio quid nugatur. Verū ab Aea Colchorum oppido circa Phasin sita, cuius libro primo Strabo meminit. Hæc est Ae. cc. a, ad quam ab inferis regressus Vlysses appulit, assequēte eum cum uino, cumq; pane Ciræ. De Gaulo, Melita, Galata, & Cosyra Plinius eodem in loco: à Melite hæc canes nobiles aliquando Melitæi dicti Straboni libro sexto, à quibus adagium natū: Meliteus catulus, de re hominē ue ad solam uoluptatem cōparata. At Meliteos Plinius ab ea Melite dictos autumat, quæ inter Illyricum & Corcyram nigrā in Adriatico sita est, capite ultimo libri tertij. Et ab Hermolao defenditur. Cicerone in C. Verrem sexta, Melitenses uocat insulanos, et rosam Melitensem, actio. 7. Puluius, inquit, erat Melitensi rosa fartus. b Aeoli. Omnes ueteres

Aeoliæ insu
læ.
Aeoliarum
nomina.

Plotæ.

Corsica.

Sardinia

Erasmus Ro
terodamus.

Aeolias. 7. nominant, unicus Seruius. 1. Aeneid. nullo authore. 9. authore Hermol. Plin. Citra Siciliam, inquit, ex aduerso Metauri amnis. 22. ferme mil. pas. Ab Italia septem Aeoliæ appellatae, eadem Lipareorum & Hephestiades à Græcis: à nostris Vulcaniæ. Aeoliæ, quod Aeolus Iliacis temporibus ibi regnabat. Hactenus Plin. Nomina sunt, Lipara, Hiera, Strongylæ, Didyme, Ericusa, Phœnicusa, Euonymos, Pli. Soli. Diony. & Strab. nisi quod hic Thermessam nominat, Mela non Euonymon, sed Osteodem illis adnumerat, diuersam, si Diod. credimus insulam, iuxta tamen sitam etiam Plin. & Ptol. Ceterum Lipara dicta à Liparo rege, cui Aeolus successit. Hiera, quod Vulcano potissimum sacra est, ante Therasia dicta. Strongylæ Aeoli domus olim, à rotunda figura, nam εστρογγύλοσ rotundum & turbatum Græci uocant. Diony. Plotas cognominat, quod facile adnauigetur, locus enim nauigabilis illis πλωτός dicitur. Didyme, quod geminæ formam habet. Ericusa & Phœnicusa, quæ Strab. Ericode Phœnicodeq; dicuntur, ab Ericæ palmæq; frutetis, quibus abundant nomen habet. Euonyma dicta, quod sinistra sit, quoniam è Lipara in Siciliam nauigantibus sinistra maxime offertur, Græci εὐώνυμοσ sinistrum uocant, ex Strabone. c Pithecuosa Quæ & Aenaria ab statione nauium Aeneæ, & Homero Inarime dicta est: hodie Ischia ab oppido, cui coxenauicis similitudo, ut Hermol. 31. Plin. capite secundo docet. Græcis uerò Pithecuosa, à simiarum copia, quas Pithecos uocant. Nota inde fabula, quam Ouid. tradit Met. libro decimoquarto: aut ut Plin. scribit à figulinis, nam πῖθος dolium Græcis dicitur. Lege cap. 6. libri tertij Plin. ubi omnium quas hic Pomp. tradit, fit mentio. Sola Phyttonia remotior in Sardiniam magis inclinat: & Capellæ Phyttoniæ fossæ dicitur, ex Plin. Cirbania autem illa est Hermol. iudicio, quæ aliàs Barpona uocatur. De Ilua à Chalybis copia Plinio commendata. Maro quoque libro decimo: Ast Ilua trecentos, Insula inexhaustis Chalybum generosa metallis. Porrò alia est à Capreis Capraria: & sunt Capræ ocio & libidine principum aliquot insignes, à quibus Caprensis recessus ille, cuius in Tyberio meminit Suetonius. d Corsica. Græcis Cyrnos dicta: notissima uino præstante, durante etiamnum nomine, inter quam & magis meridianam Sardi. angustum mare interfluit. e Aleria. Aleriam enim L. Sylla, Marianas colonias C. Marinus deduxit. Illi igitur Roma. reliqui Punica gens & Barbara. f Sardinia. Sallustius quoque in eandem sententiam: Sardinia, inquit, in Afro' mari facie uestigij humani, in orientem quam in occidentem latior prominet. A Sardo Herculis filio dicta, ut libro duodecimo Sil. & Soli. scribunt. De ea Plinius capite septimo tertij libri, eadem & Ichnusa & Sandaliois, à forma humani uestigij dicta. Claud. in bello Gyldonico: Humane speciem plantæ sinuosa figurat Insula, Sardiniam ueteres dixere coloni. Multa in ea insignia sunt, at nihil magis quam quæ adagio locum præbuit, herba Sardo: cuius ex uaria opinione scriptorum ERASMVVS meminit Roterodamus, homo Germanus, græcarum & latinarum literarum peritia præstantissimus, cuius extat Paræmiarum opus suo conscriptum Marte, nam ante eum nemo Latinorum per omnem seculorum memoriã idem est ausus: Græci multa quædam elegantia, at ut intelligo, copia nequaquam pari, nec satis absoluta, quæ hodie extant, reliquerunt. Sardiniam Ptol. multo

ptol. multo longiore facit, qua sit lata: na Eoum littus. 188. mil. pas. longitudinis habet, maxima latitudine. 122. mil. pas. existe. Eade propè & Pomp. est sentetta: na angustius spectare ca in ortu qua ca sum ait, littoril us uidelicet medio cōtractis: in uniuersum autē ubiq; spaciosiore esse, qua Corsica sit, etiā eo tractu quo latissima est. a soli qua cœli. Habet enim in septētrionē uersos mōtes, quibus Boreæ afflatus prohibetur: reliqua in ea turbulēta sūt & morbosa grauibus & uolēns austris, ut Pausanias retulit, & meminit Cœlius Rhodigi. cap. 19. lib. 11 Alioquin

ubi latissima est Corsica. Cæterū fertilis & soli quā cœli melioris, atq; ut fœcūda, ita pene pestilēs. In ea atiq;ssimi populorū sūt Iliēses: urbiū atiq;ssimæ Calaris & Sulchi. At in Gallia, quas referre cōueniat, solæ sūt Stœchades ab ora Ligurū ad Massiliā usq; dispersæ. Baleares i Hispania cōtra Tarraconēsia littora sitæ, nō lōge inter sedistāt, & ex spacio suo cognominibus acceptis maiores minoresq; perhibētur. Castella sūt in minoribus Iamno & Mago, in maioribus Palma, & Polētia coloniæ. 8 Ebusos e regiōe promōtorij, quod in Sucronēsi sinu Ferrariā uocant, eodem nomine urbē habet, frumētis tantū nō fœcūda, ad alia largior: & omniū animalium, quæ nocent, adeo expers, ut nec ea quæ de agrestibus mitia fiūt, aut generet, aut si iuecta sūt, sustineat. Cōtra est Colubraria, cuius meminisse succurrīt, quod cū scateat multo ac malefico genere serpentū, & sit ideo inhabitabilis, tamē ingressis eā intra id spaciū, quod Ebusitana humo circūsignauerūt, sine perniciē tuta est, isidē illis serpētibus, qui solēt obuios appetere, aspectū eius pulueris aliudue, quod uerius, procul & cum pauore fugientibus.

constat in insulis adeo à continente remotis, & in meridiē expāsis, æstiuo maxime tēpore (nisi mātionis cōsuetudine cœlum uincatur) salubrē habitationē esse nō posse. b Iliēses. sūt & Iolaēses ab Iolao Iphicli filio, sed uetustissimi Iliēses, Pausaniæ. Solini incuriā, Iolaum alicubi Iphicli, alio uerò in loco Aristei filiū fuisse asserētis, adnotauit Hermol. c Calaris. A qua Calaritari, ut à Sulchi Sulchitani, Plin. De Calari, Claud. i bello Gyl donico: Vrbs Libyā cōtra Tyrio fundata potēti, Tēditur in longū Calaris, tenuēq; per undas Obuia dimittit fracturū flamma collē. d Stœchades. Tres, singulis nominibus Prote, Mese, & Hype dicuntur, Plin. cap. 5. 3. lib. hoc est prima, media & infima: id quod ob ordinē quo sitæ sūt Stœchades dictas esse demōstrat, Massiliensiū littori uicinas Plin. e Baleares. Baleares fūda bellicosas, Græci Gymnesias dixerunt, Plinio. Maioricā & Minoricā nominant, à dispari quātitate. Dictas esse cōstat à Βάλλω quod mitto siue sagitto significat. Gymnesiæ uerò dictæ, quod incolæ nudi æstatis tēpore iactū fūdārū sese exercent. Nā uitā ibi aliquando nec uestibus, nec calceis assuetā egerunt, ternis bifidis armati fundis. Vbi matres li

Ilienses
Solini incuria
Calaris
Stœchades.
Baleares.
Gymnesiæ.

Ebusus
Colubraria
Gaulos
Nota.

beros arte iaculādi solent instituere: neq; enim fas est cuiquā maxilla panē terere, nisi prius ipsum lapidē fuerit indeptus iacentē super trabē in locū metæ. Ita quidē scripsit Lycophron, ut aliqui Latinorū traduxerūt. Quē Florus cap. 8. li. 3. imitatus, propè similia retulit. Sil. lib. 5. Et torta Balearis sæuus habena. meminit lib. 6. Diodorus. Scribit ex. 55. octauū lib. Plin. tantū apud Baleares aliquādo cuniculorū prouentū fuisse, ut auxiliū militare à diuo Augusto aliquādo in eosdē petierint. f Iamno. De Iānone & Magone, minoris insulæ, Polētia uerò & Palma maioris, ca. 5. 3. lib. in eandē sententiā Plinius protulit. g Ebusos. Huius nominis penultima āceps est. Sil. lib. 3. Iamq; Ebusus Phœmissa mouet, mouet Artabrus arma. Rufus ex Dionysio: Ac dilectā uago pecori cōsurgit Ebusus. h Ferrariā uocat. De illo & Sucronēsi sinu retulimus in cōtinētis descriptione. i De agrestibus. Hoc est agrestifiritate exuta ciuratur. k Colubraria, cuius meminit Plin. cap. 5. lib. 3. Ebusi, inquit, terra serpētes fugat, Colubraria parit: ideo infesta omnibus, nisi Ebusitanā terrā inferētibus. Græci Ophysā dixerunt: nec cuniculos Ebusos gignit populātes Baleariū messes. In eandē sententiā lib. 3. Strab. l Fugietibus. Cōsimilis naturæ Gaulos insula est Cercinna in Africā spectāti uiāni, in qua serpēs neq; nascitur, nec uiuit inuecta: propterea iactus ex ea quōcūq; gentiū puluis, aræt āgues, Scorpiones superiniectus illico peremūt. Solinus author, ex cap. 7. lib. 5. Plinij. In frēto Gallico iuxta Britaniā insula est Attamis, quæ ipsa cū nullo angue (ut Solinus scribit) serpatur, asportata inde terra quōcūq; gentiū inuecta sit, angues necat. Nos huiusmodi rerū nimirū insigniū facilius est admiratione capi teneriq; quā unde tales sint, causas reddere: nā & has prædiues admirabiliū operū natura in multis humanā industriā latere uoluit, ne ingenijs nostris peruia, si non haberet amplius quod miraremur, uetustissimæ dignitatis splendorē amitteret. Ideo Pomponius, uon puluerem ipsum, sed aliud multo magis, quod sensibus nostris minime obuium est serpentes fugere, recte autumauit.